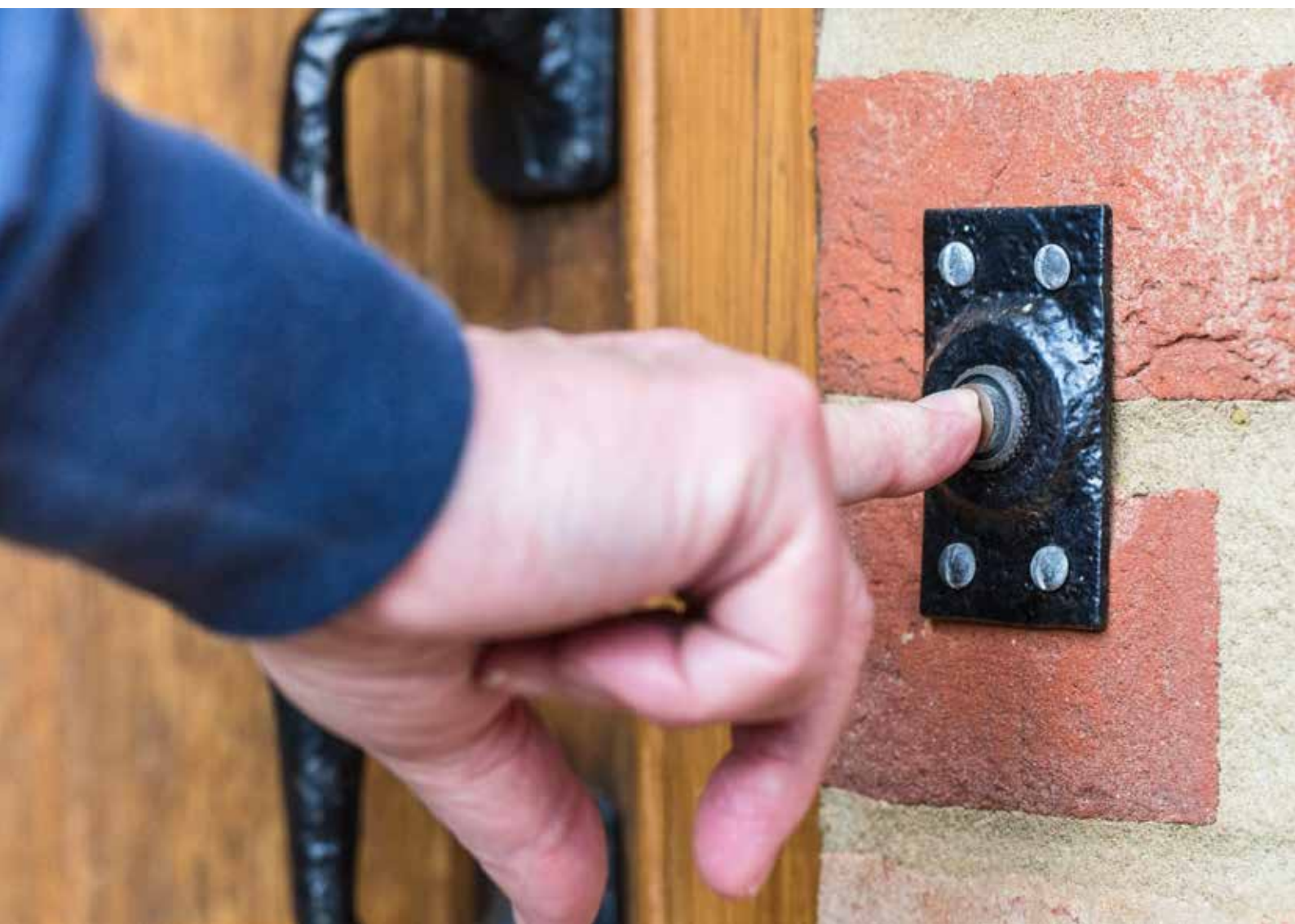

Rapport

Landelijke Aanpak Adreskwaliteit

Inleiding

Voor u ligt het rapport Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA). Dit rapport beschrijft de resultaten van het eerste jaar samenwerken in deze aanpak.

Na een weerbarstige start is het gelukt om de samenwerking te realiseren tussen ruim 200 overheidsorganisaties waarbij meer dan 1000 personen betrokken zijn. Dit was niet mogelijk geweest zonder de inzet en betrokkenheid van SZW, VenJ, Belastingdienst, SVB, RvIG, NVVB en de gemeente Amsterdam, mede namens de 164 gemeenten, die dit resultaat samen hebben bereikt.

De samenwerking is een succes en leidt, kostendekkend, tot het verhogen van de adreskwaliteit in de BRP en het opsporen van adresfraude. Hiermee wordt de rechtmatigheid van adresgerelateerde regelingen verhoogd. Daarmee versterken we de kabinetsboodschap dat fraude niet mag lonen.

Dit rapport wordt aangeboden aan de Ministeriële Commissie Fraude ter besluitvorming over structurele voortzetting van deze aanpak.

Den Haag, 21 maart 2016

Marc Noordhoek

Opdrachtgever LAA - Ministerie BZK

Sylvia Kuilboer

Projectmanager LAA - ICTU

Inhoud

Inleiding	2
Inhoud	3
Managementsamenvatting	4
Bestuursplaat LAA Resultaat 2015 en Ambitie 2016	6
1 Over de Landelijke Aanpak Adreskwaliteit	8
1.1 Aanleiding tot het project	8
1.2 Doelen LAA	8
1.3 Beschrijving van het project	9
2 Resultaat en verwachtingen	10
2.1 Gerealiseerde samenwerking	10
2.2 Resultaat op evaluatiecriteria en projectdoelstellingen	11
2.2.1 Evaluatiecriterium - 10.000 adresonderzoeken	12
2.2.2 Evaluatiecriterium - De baten moeten de kosten overstijgen	14
2.2.3 Evaluatiecriterium - Hitrate hoger dan 30%	16
2.2.4 Evaluatiecriterium - Kwaliteit van de BRP omhoog	17
2.2.5 Projectdoelstelling - 135 deelnemende gemeenten	18
2.2.6 Projectdoelstelling - Inrichting tijdelijk informatieknooppunt	18
2.3 Maatschappelijke effecten en resultaten	18
3 Opbouw samenwerkingsverband en governance	23
3.1 Opdrachtgever	24
3.2 Stuurgroep	24
3.3 Projectorganisatie	24
3.4 Inrichting proces voor leadgeneratie, het informatieknooppunt	25
3.4.1 Werking van het IKP	26
3.4.2 Beveiliging IKP	27
3.4.3 Genereren van nieuwe signalen	27
3.5 Gebruik maken van kennis en ervaring van deelnemers	28
3.6 Communicatie	33
3.7 Juridisch kader	34
3.8 Monitoring van resultaten	35
3.9 Uitwerking opzet van het structurele Informatieknooppunt	35
4 Perspectief 2016 en verder	37
4.1 Voortzetting LAA na positief besluit	37
5 Conclusie	41
Bijlage bij paragraaf 2.2.5 Deelnemende gemeenten	43
Bijlage bij paragraaf 2.2.2 De berekende baten moeten de kosten overstijgen	44
Bijlage bij paragraaf 3.3 Deelnemers project LAA	53
Bijlage bij paragraaf 3.4.1 Werking IKP	54
Bijlage bij paragraaf 3.6 Communicatie	56

Managementsamenvatting

Het project LAA is in 2015 gestart om een landelijke aanpak adreskwaliteit op te zetten. Het project heeft de basis gelegd voor een structurele aanpak, maar die basis moet nog verder worden uitgebouwd. Daartoe worden voorstellen aangedragen in dit rapport.

Doelen LAA

De Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA) is een aanpak waarbij door middel van interbestuurlijke en intersectorale samenwerking de adreskwaliteit in de BRP wordt bevorderd en adresgerelateerde

fraude wordt voorkomen en bestreden. Door de Stuurgroep zijn de volgende criteria vastgesteld om het resultaat van de LAA na een jaar te beoordelen:

Evaluatiecriteria 1-4 en aanvullende projectdoelstellingen 5-7 met resultaat

1 Er dienen 10.000 adresonderzoeken met huisbezoek te zijn uitgevoerd;

Per eind februari zijn er 10.921 adresonderzoeken afgerond;
Tot eind maart is de verwachting dat er 12.421 adresonderzoeken zijn afgerond;

2 De baten moeten de kosten overstijgen;

De kosten zijn 7 miljoen;
De potentiële fraude die hiermee gepaard gaat, is berekend op een bedrag tussen de € 7¹ en € 14 miljoen;
Alle partijen zijn ervan overtuigd dat de te realiseren baten de kosten zullen overstijgen;

3 De hitrate moet hoger zijn dan 30%;

De hitrate bedraagt 41%;

4 De kwaliteit van de BRP moet worden verhoogd;

In de BRP zijn ten gevolge van LAA tenminste 2.331 adresgegevens gemuteerd;

5 Minimaal 135 gemeenten nemen deel aan het project;

164 gemeenten hebben zich aangemeld voor het project;

6 Er dient een informatieknoppunt te zijn ingericht;

Het tijdelijk informatieknoppunt is operationeel;

7 Er dient een voorstel te worden opgesteld tot duurzame voortzetting.

Een voorstel tot voortzetting van het project is opgesteld in de vorm van een project initiatie document (PID).
Een samenvatting hiervan staat in hoofdstuk 4.

¹ Op basis van een uitgevoerde Toezichtsteekproef door de Belastingdienst (zie bijlage 2.2.2)

Naast genoemde resultaten heeft onderzoek onder gemeenten uitgewezen dat er belangrijke maatschappelijke effecten van deze aanpak zijn. Denk aan de preventieve werking: minder ongewenst gedrag en fraude, het aanpakken van criminele activiteiten en ondermijning van de samenleving of juist onderkenning van schrijnende gevallen waar (schuld)hulpverlening nodig is.

De behaalde resultaten, maatschappelijke effecten en tot stand gekomen samenwerking vervullen de voorwaarde voor structurele voortzetting. Allereerst is de samenwerking in gang gezet met RvIG, CJIB, Politie en Belastingdienst, waarmee signalen verwerkt konden worden tot leads in het IKP (informatieknooppunt).

Het proces van verwerking van signaal naar lead zal nog verbeterd moeten worden om de kwaliteit van de leads verder te verhogen. Nagegaan wordt of de door het IKP gegenereerde leads al vooraf verrijkt kunnen worden met gegevens van de Belastingdienst, DUO en mogelijk SVB. Ook is samenwerking met de LSI gezocht en ingevuld, omdat daar al aan de randvoorwaarden wordt voldaan om gegevens op voorhand te verrijken met gegevens van deelnemende organisaties.

Daarnaast staat het proces dat zich vervolgens binnen gemeenten voltrekt vaak nog in de kinderschoenen, waar het de binnengemeentelijke samenwerking betreft. Tijdens het project wordt de binnengemeentelijke samenwerking tussen Burgerzaken, Werk en Inkomen, Veiligheid, Bouwen en Wonen en Gemeentelijke Belastingdienst gestimuleerd. Deze samenwerking is tot nu toe eerder uitzondering dan regel.

Huisbezoeken die leiden tot de constatering dat de combinatie bewoner(s)-adres niet overeenkomt met die in de BRP kunnen een indicatie voor fraude zijn. Dat moet vastgesteld worden door gemeentelijke diensten of na een vervolgonderzoek door de betrokken uitvoeringsorganisatie.

Dat laatste proces is eind 2015 gestart en heeft nog geen harde resultaten kunnen opleveren, omdat die vervolgonderzoeken nog gaande zijn. Behalve bij de gemeentelijke bijstanduitkeringen waarvan tot eind maart 125 uitkeringen zijn stopgezet. Dit onderdeel van de procesketen LAA is volop in ontwikkeling en zal in de loop van 2016 zijn structurele vorm moeten krijgen. Daarom zijn de baten in deze rapportage berekende baten, gebaseerd op potentiële kansen op fraudegevallen.

In 2016 zullen cijfers over geconstateerde fraudegevallen door SVB en Belastingdienst worden opgeleverd met daarop gebaseerde baten.

IMPRESSIES UIT DE PRAKTIJK

Martijn van der Linden

senior specialist Burgerzaken in de gemeente Nijmegen:

‘Meedoen met LAA leidt tot betere samenwerking, zowel extern als intern. Intern konden we al samenwerken, maar we doen dat pas echt sinds we deelnemen aan LAA. Zo’n externe factor helpt. Er is een mindswitch ontstaan.’

Van samen werken naar samenwerken

Het inrichten van het proces, het verkrijgen van goede signalen en het tot stand komen van binnengemeentelijke samenwerking vormden weerbarstige uitdagingen, die het project tot op heden succesvol is aangegaan. Het ambtelijk vooroverleg, georganiseerd in de Gouwzeegroep, staat achter de aanpak en is ervan overtuigd dat samenwerken aan de Landelijke Aanpak Adreskwaliteit loont. Gaandeweg kunnen we de toenemende meerwaarde van de signalen aantonen en ondervinden wat het is: de Landelijke Aanpak Adreskwaliteit.

Bestuursplaat LAA: resultaat 2015 en ambitie 2016

BEREIKT in jaar 1

AMBITIE eind 2016

I. Samenwerking afnemers van de BRP, RvIG en gemeenten

- verschillende typen signalen beschikbaar gemaakt met verschillende mate van volwassenheid (van proef tot structurele maandelijkse landelijke levering)
- SVB verifieert vooraf op financieel belang
- structurele maandelijkse landelijke levering van geverifieerde en verrijkte signalen door Belastingdienst, Politie, CJIB en RvIG
- groei met 2 nieuwe leveranciers van signalen
- fraudepreventie door het verbeteren van afnemersprocessen BRP door o.a. kennisdeling

II. Informatieknooppunt (IKP)

- een veilig werkend tijdelijk IKP voor het uitwisselen en het intelligent verrijken van signalen
- afspraken en routeplan over het in beheer nemen van het IKP in 2017
- professionaliseren intelligenceproces
- requirements vaststellen voor het gebruikmaken van de TMV 2.0 voor signalen afkomstig van LAA

III. Juridisch kader

- juridische grondslag signaallevering door RvIG, Politie, Belastingdienst en CJIB
- juridische overeenstemming voor het vooraf verstrekken regelinginformatie DUO en SVB ten behoeve van professionaliseren intelligenceproces
- juridische dekking tijdelijk IKP door bewerkersovereenkomsten met gemeenten
- 'Handreiking adresonderzoek LAA – Juridische aspecten'
- juridisch kader vaststellen voor permanent IKP
- juridische overeenstemming over het vooraf verstrekken regelinginformatie Belastingdienst ten behoeve van professionaliseren intelligence proces
- het breed bekendmaken van de 'Handreiking adresonderzoek LAA – Juridische aspecten'

BEREIKT in jaar 1

AMBITIE eind 2016

IV. Gemeenten (adresonderzoek)

- 164 deelnemende gemeenten
 - 12.421 afgeronde adresonderzoeken
 - 41% hitrate
 - binnengemeentelijke samenwerking gestart bij een aantal gemeenten
- een beheerste groei van het aantal deelnemende gemeenten
 - alle deelnemende gemeenten zijn actief
 - versnellen terugkoppeling adresonderzoek
 - doorontwikkelen van de individuele signaaltypen wat resulteert in een gemiddelde hitrate van 45%
 - bevorderen binnengemeentelijke samenwerking
 - bevorderen van de kwaliteit van het adresonderzoek
 - aandacht voor gemeenten met verhoogd risicoprofiel

V. Handhavingsregie

- steekproef op regelingen door Belastingdienst
 - ruim 200 dossiers in onderzoek bij SVB
- LAA onderzoeken vanzelfsprekend maken binnen de ingerichte handhavingsregie van de uitvoerders
 - dossieronderzoeken gestart bij uitvoerders

VI. Baten en kosten

- de kosten zijn het eerste jaar € 7,0 mln.
 - de potentiële fraude is berekend op een bedrag tussen de € 7 mln. en € 14 mln.
 - alle partijen zijn ervan overtuigd dat de te realiseren baten de kosten zullen overstijgen
- de kosten zijn structureel € 10,7 mln per jaar.
 - baten hard maken en incasseren
 - aandacht voor andere baten

1 Over de Landelijke Aanpak Adreskwaliteit

1.1 Aanleiding tot het project

Aanleiding 1: Adreskwaliteit

Een goede kwaliteit van de gegevens in de basisregistratie personen (BRP) is voor veel processen in de maatschappij van belang. Door inschrijving in de BRP wordt een formeel woonadres verkregen. Afnemers van de BRP, waaronder de Belastingdienst, SVB, DUO, CJIB en de Nationale Politie baseren hun beslissingen en handelen onder andere op gegevens uit de BRP. Wanneer deze gegevens niet juist blijken te zijn, kan dit leiden tot onterechte toekenning van gelden, het niet kunnen innen van vorderingen en administratieve overlast.

Op 29 november 2007 heeft de Tweede Kamer in de motie Heinen/Bilder er op aangedrongen dat de betrouwbaarheid van de toenmalige GBA (nu BRP) zou worden gebracht op een niveau van een foutmarge van minder dan 1 procent. Belangrijk onderdeel van de fouten is onjuiste registratie van het adres waarop personen wonen. Het ministerie van BZK heeft ICTU gevraagd een effectieve aanpak te ontwerpen om vermoedelijke onjuiste registratie van personen op een adres op te sporen en te controleren door middel van een huisbezoek en zo de adreskwaliteit in de BRP te verhogen. Dat resulteerde in het eerste project huisbezoeken in 2012-2013 en een vervolgproject in 2014. Aan het eerste project deden 51 gemeenten mee, die in totaal 5399 adresonderzoeken hebben uitgevoerd. In het vervolgproject deden 91 gemeenten mee, die in totaal 6845 adresonderzoeken hebben uitgevoerd. Op de onderzochte adressen bleek er in bijna een derde van de gevallen inderdaad een verschil te zijn tussen de ingeschreven personen en de personen die daar feitelijk wonen, waarmee is aangetoond dat dit risico-gestuurd huisbezoek daadwerkelijk een effectief middel is om te komen tot een actuelere en betrouwbare adresregistratie.

Aanleiding 2: Bestrijding van adresgerelateerde fraude

Het kabinet heeft fraudebestrijding hoog op de prioriteitenlijst staan. In 2013 is besloten tot de instelling van een Ministeriële Commissie Fraude (MCF). Adresfraude is een vorm van fraude die andere soorten fraude mogelijk maakt. Veel regelingen en uitkeringen zijn afhankelijk van het woonadres van personen. Misbruik van adresafhankelijke regelingen is mogelijk door een

onjuiste registratie in de BRP. Verbetering van de kwaliteit van adresgegevens in de BRP is daarom belangrijk om fraude te kunnen tegengaan. In april 2014 heeft de minister van BZK aan ICTU opdracht gegeven tot een kosten-batenanalyse betreffende adresonderzoeken en huisbezoeken als middel tegen adresgerelateerde fraude. Uit de kosten-batenanalyse blijkt dat het uitvoeren van huisbezoeken lonend is. Ook is het delen met overige stakeholders van informatie van huisbezoeken die door verschillende overheden (soms massaal) worden uitgevoerd effectief. Kortom: samenwerking op het gebied van het verhogen van de kwaliteit van de BRP is een krachtig middel om adresgerelateerde fraude te helpen tegengaan.

Samenkomst van adreskwaliteit en bestrijding van adresgerelateerde fraude binnen LAA

Bovenstaande twee lijnen van bevordering van de adreskwaliteit en bestrijding van adresgerelateerde fraude zijn bijeengebracht in de Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA). De Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA) is een aanpak waarbij door middel van interbestuurlijke en intersectorale samenwerking de adreskwaliteit in de BRP wordt bevorderd en adresgerelateerde fraude wordt voorkomen en bestreden en rechtmatigheid van uitkeringen en toeslagen wordt bevorderd.

1.2 Doelen LAA

Goede adreskwaliteit in de BRP voorkomt en signaleert adresgerelateerde fraude.

De strategische doelen van het project LAA zijn het bevorderen van de adreskwaliteit in de BRP en het als gevolg daarvan voorkomen en bestrijden van adresgerelateerde fraude en daarmee het verhogen van de rechtmatigheid van adresgerelateerde regelingen.

Zichtbaar werk maken van verbetering van de adreskwaliteit heeft daarnaast gunstige effecten op tal van gebieden die breder liggen dan de twee doelen van het project. Deze effecten komen aan de orde in de paragraaf over maatschappelijke effecten en resultaten, paragraaf 2.3.

Casper Oudejans

coördinator gegevensbeheer en gegevensgebruik bij de Nationale Politie:

‘Het grootste succes van die proef met LAA is misschien wel dat we met de uitvoeringsorganisaties om tafel zitten en

gegevens delen. Als we in het verleden informatie deelden, deden we dat altijd één op één en met veel voorzichtigheid. Maar op deze basis is de toegevoegde waarde veel groter. Het was eerst even aftasten, maar je zag al heel snel een constructieve samenwerking ontstaan. Als we op deze manier gegevens delen, krijg je onmiddellijk resultaat. Zo konden Utrecht en Almere bijvoorbeeld uitkeringen stopzetten.’

1.3 Beschrijving van het project

Het project LAA ondersteunt gemeenten die huisbezoeken uitvoeren om na te gaan of op een adres daadwerkelijk diegenen wonen die er volgens de BRP staan ingeschreven. Om te zorgen dat de kans op het verbeteren van de kwaliteit van de BRP en de kans op het opsporen van adresgerelateerde fraude zo hoog mogelijk is, wordt tevoren zorgvuldig geselecteerd welke adressen worden bezocht. Daartoe werkt het project samen met diverse overheidsorganisaties in een zogenaamd samenwerkingsverband. Dit proces van het beschikbaar krijgen van relevante signalen wordt leadgeneratie genoemd.

Afnemers van de BRP leveren signalen aan het informatieknooppunt (IKP) van LAA. Bij deze adressen bestaat twijfel over de correctheid van inschrijving op een adres. De adressen worden centraal verzameld in het IKP waar ze worden gevalideerd en, daar waar nodig, gecompleteerd met ontbrekende informatie, zoals overige bewoners op dat adres. Vervolgens worden de adressen aangeboden aan de betreffende gemeenten om te onderzoeken.

Binnen het samenwerkingsverband worden met afgevaardigden van alle betrokken overheidsorganisaties in het zogenaamde Operationeel Overleg afspraken gemaakt. Dat houdt in dat onder andere de inrichting van het proces voor leadgeneratie (het informatieknooppunt), de te hanteren criteria voor selecties, de methode om gebruik te maken van de kennis van lokale functionarissen, afspraken over de communicatie, de juridische

aspecten, stimulering van opvolging van leads, monitoring van resultaten en uitwerking daarvan met hen afgestemd worden.

De geselecteerde adressen worden ter beschikking gesteld aan gemeenten die deelnemen aan het project. De gemeenten controleren de aangereikte adressen met eigen gegevens en sturen een ambtenaar burgerzaken of iemand uit het sociale of een ander handhavingsdomein naar de geselecteerde adressen. De ambtenaar krijgt een iPad ter beschikking met daarop een applicatie voor het verwerken van de resultaten van het huisbezoek. Naar aanleiding van het huisbezoek wordt ofwel geconstateerd dat de situatie overeenkomt met die in de BRP, of een of meerdere personen op het adres worden in onderzoek geplaatst in verband met een vermoeden van een afwijking van de BRP. De gemeente pakt dit onderzoek vervolgens op voor wat betreft de registratie in de BRP en gemeentelijke regelingen. De overheidsdienst die het betreffende adres heeft aangeleverd en de andere, in het betreffende geval relevante, uitvoeringinstanties in het samenwerkingsverband krijgen bericht en worden zo in staat gesteld de eigen regelingen te controleren.

2 Resultaat en verwachtingen

2.1 Gerealiseerde samenwerking

Van samen werken naar samenwerken

Het tot stand brengen van een samenwerkingsverband en een landelijke aanpak binnen de overheid is een weerbarstige en complexe aangelegenheid die veel tijd kost. Onderweg moet geleerd worden, aangepast worden en stap voor stap inzicht worden verworven in elkaars belangen en werkwijzen. Dit heeft het project LAA ervaren in het afgelopen jaar. Het was en is een reis met passie, ambitie, flow, meevallers, professionele vriendschap en resultaat. Maar het was en is ook een reis met worsteling, belangentegenstellingen, nog gebrekkig begrip, vertraging en soms teleurstelling. Niets menselijks is dit project vreemd gebleken. Hieronder een beeld van onze worsteling.

- Het leveren van waardevolle signalen is een groeiproces. Het opstellen van een goede uitvraag is een vak. De uitkomsten ervan moeten heel scherp worden geanalyseerd om zo effectief mogelijk adresonderzoeken met huisbezoek in gang te zetten. Het krijgen van overeenstemming over de juridische grondslag voor gegevensuitwisseling kost veel tijd. Je wordt er wel eens ongeduldig van, maar het is moeilijke materie en de goede weg is ingeslagen. Bovendien was het leveren van signalen soms conflicterend met operationele planningen en prioriteiten. Daardoor bleek het ingewikkeld de timing van signalen van de verschillende leveranciers te synchroniseren. Bij de gemeenten die deelnemen krijgen wij goede medewerking en goede resultaten. Toch is er een groep van zeker veertig gemeenten waar zowel het aantal huisbezoeken als het tempo waarin wordt gelopen tegenvallen. Daar missen we de handjes en de voetjes, of ontbreekt de bestuurlijke prioriteit en aandacht. Elke (nieuwe) deelnemende partij zal in dit samenwerkingsproces een ontwikkeling doormaken en daarbij zelf bepalen wanneer deze ontwikkeling een voldoende mate van volwassenheid heeft bereikt om als structurele activiteit verder te gaan.
- Bij veel gemeenten is de samenwerking tussen Burgerzaken en Sociale Zaken beperkt. Daardoor missen we belangrijke kansen. Het bevorderen van deze samenwerking is onder meer een kwestie van bewustwording en een cultuuromslag en dat kost tijd.
- Het opzetten van een informatieknooppunt bij een bestaande uitvoeringsorganisatie van de overheid bleek niet haalbaar in 2015. Dus heeft ICTU het zelf gebouwd. Dat heeft extra doorlooptijd gekost. Het nadeel is dat er geen gebruik kan worden gemaakt van een reeds bestaande technische infrastructuur en feitelijke beschikbaarheid van gegevens. Het IKP is dus beperkt en nog niet tot volle wasdom gekomen om signalen met een zo hoog mogelijke kwaliteit (hitrate) uit te zetten. Een voorstel voor een structureel IKP maakt deel uit van het voorstel voor voortzetting.
- Het rondmaken van de cirkel (van signalen via adresbezoeken naar gerealiseerde opbrengsten) is in het eerste jaar van het project niet geheel voltooid, waardoor we nog spreken over berekende baten.
- De governance zoals in het begin ingericht riep weerstand op. Een belangrijke omslag kwam in het project medio april 2015. Toen vond een Gateway evaluatie plaats die tot een goede herinrichting van de governance heeft geleid. Vervolgens kwam de bijeenroeping van de Gouwzeegroep, een overleg op managementniveau over de inrichting van het proces. Dat brak het ijs en bracht nieuw geloof en de sfeer van een goede club om de aanpak gezamenlijk te realiseren.

Alle leden van de Gouwzeegroep staan vierkant achter de Landelijke Aanpak als verwoord in paragraaf 1.3 en zijn ervan overtuigd dat samenwerken aan de Landelijke Aanpak Adreskwaliteit effectief is. Gaandeweg zal de meerwaarde van de signalen toenemen en ondervinden we wat het is: de Landelijke Aanpak Adreskwaliteit. "We moeten nu de kansen grijpen, het is tenslotte politiek goed uit te leggen dat we adequaat in staat zijn gebleken samen te werken om (adres)fraude aan te pakken. Wij accepteren dat het vervolg niet minder weerbarstig zal zijn. Maar we gaan dat vervolg graag en met overtuiging aan. Want het einddoel van een werkende Landelijke Aanpak Adreskwaliteit, een hogere adreskwaliteit en bestrijding van adresgerelateerde fraude, is het dik waard en we geloven er in. Dit is een goed voorbeeld van rijksbrede samenwerking zoals door het kabinet is bedoeld".

2.2 Resultaat op evaluatiecriteria en projectdoelstellingen

Evaluatiecriteria 1-4 en aanvullende projectdoelstellingen 5-7 met resultaat

In de rest van dit hoofdstuk worden de resultaten per evaluatiecriterium en doelstelling diepgaand besproken.

Dat geldt in het bijzonder voor evaluatiecriterium 'De baten moeten de kosten overstijgen'. In het kort zijn de resultaten per evaluatiecriterium en doelstelling als volgt:

Evaluatiecriteria 1-4 en aanvullende projectdoelstellingen 5-7 met resultaat

1 Er dienen 10.000 adresonderzoeken met huisbezoek te zijn uitgevoerd;

Er zijn eind februari 2016 in totaal 10.921 adresonderzoeken met huisbezoek afgerond door de deelnemende gemeenten. De verwachting is dat eind maart 2016 circa 12.421 adresonderzoeken zullen zijn afgerond. (zie paragraaf 2.2.1);

2 De baten moeten de kosten overstijgen;

De kosten zijn 7 miljoen;
De potentiële fraude die hiermee gepaard gaat, is berekend op een bedrag tussen de € 7 en € 14 miljoen;
Alle partijen zijn ervan overtuigd dat de te realiseren baten de kosten zullen overstijgen (zie paragraaf 2.2.2);

3 De hitrate moet hoger zijn dan 30%;

De hitrate bedraagt 41% (zie paragraaf 2.2.3);

4 De kwaliteit van de BRP moet worden verhoogd;

In de BRP zijn ten gevolge van LAA tenminste 2.331 adresgegevens gemuteerd (zie paragraaf 2.2.4);

5 Minimaal 135 gemeenten nemen deel aan het project;

164 gemeenten hebben zich aangemeld voor het project (zie paragraaf 2.2.5);

6 Er dient een informatieknooppunt te zijn ingericht;

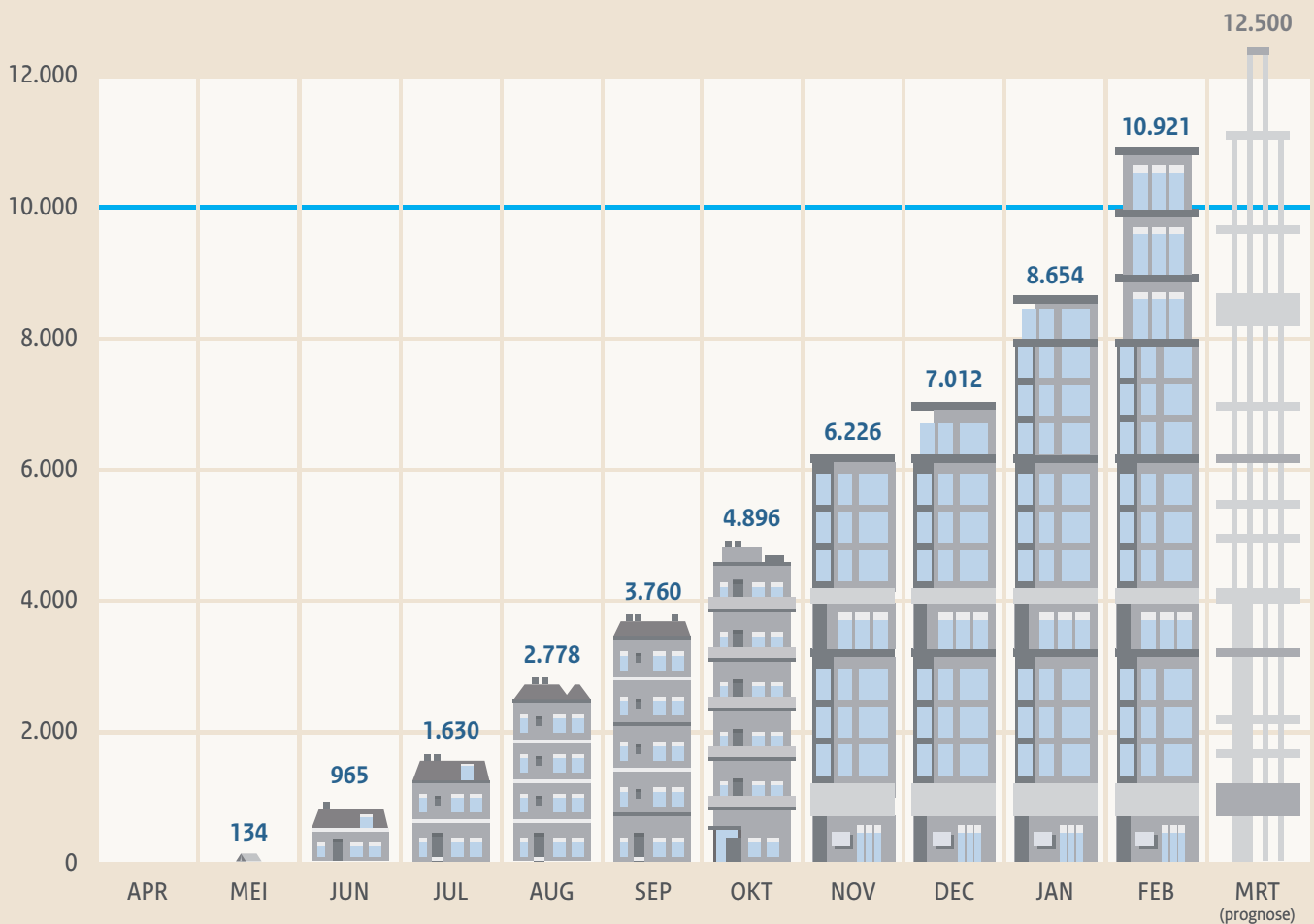
Het tijdelijk informatieknooppunt is operationeel (zie paragraaf 2.2.6);

7 Er dient een voorstel te worden opgesteld tot duurzame voortzetting.

Een voorstel tot voortzetting van het project is opgesteld in de vorm van een PID. Een samenvatting hiervan staat in hoofdstuk 4.

2 Berekenende baten ondergrens SZW € 13,6 mln., bovengrens SZW € 14,7 mln. (zie pagina 52)

Afgeronde adresonderzoeken

2.2.1 Evaluatiecriterium - 10.000 adresonderzoeken

10.921 afgeronde adresonderzoeken eind februari 2016

In april 2015 zijn de eerste adresonderzoeken gestart. Een adresonderzoek door een gemeente start met een vooronderzoek waarbij de gemeente bepaalt of het adres wordt onderzocht door middel van een huisbezoek. Een gemeente kan besluiten het adres niet verder te onderzoeken omdat het bijvoorbeeld al recent is onderzocht, of omdat het een bij de gemeente bekend adres is², of omdat de betreffende persoon recent is verhuisd.

Bij de geselecteerde adressen volgt een huisbezoek waarbij de situatie ter plekke wordt onderzocht door middel van een interview aan de deur of in de woning, waarbij een vragenlijst wordt ingevuld. Nadat de vragenlijst is ingevuld is sprake van een afgerond adresonderzoek. Indien er niemand thuis is, volgt een tweede huisbezoek op een later moment. Na drie maal niet thuis wordt het adres (voorlopig) geparkeerd. Er is dan geen sprake van een afgerond adresonderzoek. Veel gemeenten gaan met een dergelijk adres wel door met het onderzoek, bijvoorbeeld door een brief in de bus te doen met het verzoek contact op te nemen met de gemeente. Eind februari waren 243 adressen geparkeerd omdat er drie maal niemand thuis was.

Als een huisbezoek is uitgevoerd en de woonsituatie wijkt af van de registratie in de BRP, kan een gemeente besluiten een vervolgonderzoek in te stellen. Het adresgegevens in de BRP wordt dan voor de betreffende persoon in onderzoek geplaatst. Hiermee weten de afnemers van de BRP dat getwijfeld wordt aan de juistheid van het adresgegevens. Ten slotte wordt, indien noodzakelijk, het adresgegevens in de BRP gemuteerd.

2 Bijvoorbeeld een opvang bij het Leger des Heils.

Hieronder staat een overzicht van aantallen afgeronde adresonderzoeken naar signaaltype en leverancier en het aantal mutaties in de BRP.

signaaltype	leverancier	aantal afgerond
briefadres	RvIG, namens gemeenten	2.715
overbewoning	RvIG, namens gemeenten	1.253
VOW	RvIG, namens gemeenten	1.318
doorgangadres	RvIG, namens gemeenten	1.618
samenwoners	RvIG, namens gemeenten	1.713
veelverhuizers	RvIG, namens gemeenten	196
schijnverlating	RvIG, namens gemeenten	329
post retour	CJIB	795
papos	Nationale Politie	380
mix	Belastingdienst	111
gemeentelijke signalen	gemeenten	493
		10.921

Beschrijving van de signaaltypen

Briefadres: Dit betreft adressen waarbij een persoon een briefadres registratie heeft, personen boven 70 jaar zijn uitgesloten.

Overbewoning: Dit betreft adressen waar het gemiddelde woonoppervlak per persoon kleiner dan 15 m² is. Daarvoor wordt de oppervlakte van de woonruimte zoals vastgelegd in de BAG gedeeld door het aantal bewoners op dat adres.

VOW: Dit betreft adressen waar minstens een van de personen vertrokken is onbekend waarheen, of alle personen vertrokken zijn.

Doorgangadres: Dit betreft adressen waar in het afgelopen jaar meer dan drie losse inschrijvingen hebben plaatsgevonden. Meerdere inschrijvingen op 1 dag worden als 1 inschrijving geteld. Op het adres moeten ten minste twee entiteiten (gezinnen of alleenstaanden) actueel staan ingeschreven.

Samenwoners: Dit betreft adressen waar drie of meer verschillende entiteiten staan ingeschreven. Personen met een gezinsrelatie worden gekenmerkt als één entiteit. Bijvoorbeeld, een gezin (ouders met kinderen) is één entiteit, ook als de kinderen de leeftijd 18+ hebben.

Veelverhuizers: Deze query bevat adressen van drie of meer personen zonder familierelatie die korter dan drie jaar staan ingeschreven in Nederland en in die periode meer dan drie keer zijn verhuisd. Een familierelatie is hier de relatie ouder-kind en partnerrelaties zoals geregistreerd in de BRP (dus huwelijken en geregistreerd partnerschap).

Schijnverlating: Ouders die recent een kind hebben gekregen en rond de geboorte van dat kind op verschillende adressen zijn gaan wonen. Als dit een schijnsituatie is, omdat ze feitelijk samenwonen, kan er sprake zijn van onterechte toeslagen en voorzieningen.

Post retour: Dit betreft adressen waarbij de post aangaande een openstaande verkeersboete meerdere malen retour wordt ontvangen door het CJIB.

Papos: Dit betreft adressen waarbij van minimaal één persoon de verkeersboete (Mulder) niet is betaald en ook niet geïnd kon worden door het CJIB. Deze oninbare verkeersboetes worden in het Papos systeem geregistreerd. Op jaarbasis bezoekt de politie circa 400.000 adressen met openstaande verkeersboetes, die worden geregistreerd en bijgehouden in het zogeheten Parket Politie systeem (Papos). In zo'n 10% van alle gevallen (b)lijkt de persoon in kwestie niet te wonen op het adres waar deze volgens de BRP staat ingeschreven. De politie verstrekt deze adressen op basis van de gereede twijfel aan de gemeente voor nader onderzoek.

Mix: De signalen van de Belastingdienst zijn een combinatie van zeven verschillende selecties.

Gemeentelijke signalen: Signalen aangeleverd door gemeenten welke kansrijk zijn voor doorontwikkeling naar landelijke uitrol.

Administratieve adresonderzoeken

In de Businesscase is sprake van adresonderzoeken waarbij geen huisbezoek nodig is. De gedachte is dat, wanneer er een betrouwbare feitelijke constatering op het woonadres heeft plaatsgevonden, de gemeenten niet nogmaals een huisbezoek hoeven uit te voeren om hetzelfde te constateren. Hierdoor wordt het opsporen van incorrecte adres-persoon combinaties en van potentiële adresgerelateerde fraude efficiënter en relatief goedkoper.

In de Businesscase zijn twee partijen genoemd die vermoedelijk veel signalen bezitten en die voldoen aan bovenstaande criteria, zijnde:

- A** De Politie
- B** De gerechtsdeurwaarders

Met beide partijen hebben we verkend in hoeverre het geschetste in de Businesscase mogelijk is. De huidige praktijk leert dat hits zonder aanvullend huisbezoek nu nog niet mogelijk zijn.

2.2.2 Evaluatiecriterium - De baten moeten de kosten overstijgen

De potentiële fraude is berekend op een bedrag tussen de € 7 en € 14 miljoen

Incorrecte registraties

De uitkomst van een adresonderzoek kan zijn dat de feitelijke situatie overeenkomt met de registratie in de BRP, of dat er sprake is van incorrecte registratie(s). Dit laatste betekent dat een of meerdere personen op het adres wel staan ingeschreven in de BRP, maar hier niet wonen of dat er juist personen op het adres woonachtig zijn die daar niet staan ingeschreven. In deze gevallen heeft een persoon mogelijk financieel gewin door (bewust) verkeerde registratie. Hij of zij krijgt door de incorrecte registratie mogelijk het recht op een bepaalde regeling dan wel een hoger bedrag binnen een regeling. Van de 10.921 afgeronde adresonderzoeken blijken er 4.227 adressen te zijn met minimaal één incorrect geregistreerd persoon. In totaal zijn er ruim 14.000 personen betrokken bij deze 4.227 adressen. Voor een nauwkeuriger berekening van de potentiële fraudebaten is een onderscheid gemaakt in 18 categorieën van incorrecte registraties, deze worden in de bijlage behorende bij paragraaf 2.1.2 toegelicht.

Toetsen robuustheid theoretische berekende batenbedrag

Of er daadwerkelijke sprake is van onterechte toepassing van adresgerelateerde regelingen kan alleen worden vastgesteld door de uitvoeringsinstanties van de desbetreffende regeling of door de gemeente in het geval van een bijstandsuitkering. De uitvoeringsinstantie kan vervolgens toekomstige fraude voorkomen door de regeling stop te zetten en onterecht uitgekeerde bedragen eventueel terugvorderen. Het definitief vaststellen van deze baten is dus afhankelijk van de onderzoekscapaciteit bij uitvoeringsorganisaties en kent een lange doorlooptijd van meerdere maanden die soms kan oplopen tot enkele jaren. In de Businesscase³, die ten grondslag ligt aan dit project, is daarom een theoretisch onderbouwd rekenbedrag van € 2.790 per geval van potentiële adresgerelateerde fraude vastgesteld.

De Stuurgroep LAA heeft in het najaar van 2015 opdracht gegeven aan de werkgroep Baten van LAA om de theoretische aannames die ten grondslag liggen aan het bedrag van € 2.790 waar mogelijk te vervangen door aantallen en bedragen uit de praktijk op basis van nader onderzoek en steekproeven. Deze werkgroep bestaat uit vertegenwoordigers van de Belastingdienst, SZW, BZK, SVB, gemeente Amsterdam en ICTU.

De vervanging van theoretische waarden door praktijk waarden is ingericht in drie stappen.

- Stap 1** gebruik de theoretische baten per regeling zoals bepaald in de Businesscase
- Stap 2** vervang het theoretisch aantal gebruikers van een regeling door het daadwerkelijk aantal gebruikers per regeling daar waar er sprake is van potentiële baten⁴
- Stap 3** vervang de theoretische baten door gemeten baten

Toelichting stap 1

In stap 1 worden de theoretische baten per regeling gebruikt zoals in de kosten/baten analyse van de Businesscase vastgesteld.

Toelichting stap 2

Op 2.932 adressen met een hit heeft een uitwisseling van regeling informatie vanuit uitvoeringsinstanties plaatsgevonden. Dit heeft geleid tot validatie van potentiële baten per regeling voor 5.670 personen. Het betrof hits gerelateerd aan overbewoning, doorgangadressen, briefadressen, samenwoners, veelverhuizers en VOW adressen tot en met 19 februari 2016.

Aan de Belastingdienst, de SVB, het Inlichtingenbureau, CJIB en DUO is door het project informatie verstrekt over alle personen gekoppeld aan een adres waar een of meerdere personen niet correct staan geregistreerd. Per bewoner is aangegeven wat er is geconstateerd tijdens het huisbezoek.

De Belastingdienst, de SVB, het Inlichtingenbureau, CJIB en DUO hebben de aantallen gebruikers per regeling en per type constatering teruggekoppeld aan het project. Daarnaast hebben de Belastingdienst en DUO de daadwerkelijke bedragen per regeling toegevoegd.

Inlichtingenbureau

Het Inlichtingenbureau heeft gecontroleerd hoeveel bijstandsuitkeringen er zijn beëindigd gerelateerd aan de aangeleverde lijst met personen. Dit betreft personen waarbij de registratie in de BRP afweek van de aangetroffen situatie tijdens een huisbezoek in het kader van LAA. Het Inlichtingenbureau heeft aangegeven de helft van de gestopte bijstandsuitkeringen te kunnen toewijzen aan dit project;

3 Businesscase huisbezoeken adresfraude, MCF 16 december 2014

4 De SVB, de Belastingdienst en het Inlichtingenbureau (IB) hebben gegevens over gebruikers per regeling aangeleverd

Belastingdienst

De Belastingdienst heeft een uitgebreide analyse uitgevoerd op de informatie verstrekt door het project over alle personen gekoppeld aan een adres waar een of meerdere personen niet correct staan geregistreerd. Na koppeling van de feitelijke regelinginformatie per BSN zijn de aantallen per regeling vastgesteld. Hierna zijn de aantallen verdeeld over de categorieën 1 t/m 8 en 9.1 t/m 9.8 en zijn er categorieën uitgesloten waarbij de kans op adresgerelateerde fraude uitgesloten is. (zie bijlage bij paragraaf 2.2.2 voor toelichting op de categorieën). Vervolgens is er een verdere verfijning aangebracht door 50% van de aantallen uit categorie 9 mee te tellen. Daarnaast heeft de Belastingdienst een toezichtproef met behulp van een steekproef uitgevoerd. 10% van de hits is beoordeeld door toezicht-medewerkers van de Belastingdienst en Toeslagen en voorzien van een oordeel waaruit blijkt in hoeveel gevallen er reeds sprake is van een opbrengst (een regeling is inmiddels stopgezet/gemuteerd) en/of een vervolgonderzoek wenselijk is waarbij een opbrengst te verwachten is. Uitkomst van de proef is dat per regeling een reëel beeld van de potentiële opbrengst van de hits te geven is. Een nadere uitwerking van de proef is vermeld in de bijlage bij paragraaf 2.2.2.

SVB

De SVB heeft in samenwerking met het project een uitgebreide analyse uitgevoerd op de informatie verstrekt door het project over alle personen gekoppeld aan een adres waar een of meerdere personen niet correct staan geregistreerd. Na koppeling van regelinginformatie zijn de aantallen per regeling vastgesteld. Hierna zijn de aantallen verdeeld over de categorieën 1 t/m 8 en 9.1 t/m 9.8 (zie bijlage bij paragraaf 2.2.2 voor toelichting op de categorieën). Enkel de aantallen die behoren bij categorieën waarbij een kans bestaat op adresgerelateerde fraude zijn vervolgens meegenomen. De overige categorieën zijn uitgesloten. Vervolgens is er een verdere verfijning aangebracht door enkel de AOW gevallen te betrekken waar het een ongehuwde betreft.

Daarnaast is op verzoek van SZW een verdere verfijning aangebracht op de aantallen en bedragen voor de AOW regeling door uitwerking in 2 scenario's:

Scenario 1

Om de ondergrens voor de baten voor de AOW regeling te berekenen, zijn we uitgegaan van 25% van het aantal gebruikers dat voortkomt uit voornoemde verfijnde methodiek. De kans dat er sprake is van adresgerelateerde fraude in 25% van de gevallen is in de optiek van de SVB aannemelijk. Derhalve wordt dit percentage voor de berekening van de ondergrens gehanteerd.

Scenario 2

De bovengrens wordt berekend door 50% van het aantal gebruikers dat voortkomt uit voornoemde verfijnde methodiek te hanteren. In stap 2 combineren we dit aantal met het AOW batenbedrag zoals dat ook is opgenomen in de SVB Businesscase Intensivering Toezicht ad € 10.000.

CJIB

Het CJIB heeft een analyse uitgevoerd op de informatie verstrekt door het project over alle personen gekoppeld aan adressen gerelateerd aan signalen afkomstig van het CJIB. De openstaande vordering op de datum van het huisbezoek en betalingen gedaan na het huisbezoek zijn gekoppeld op burgerservicenummer niveau. De betaalde bedragen zijn toegewezen aan de potentiële baten in stap 2.

Om een scherper beeld te krijgen van het effect op het betalingsgedrag van openstaande boetes naar aanleiding van niet-CJIB signalen, zullen het project en CJIB vervolgonderzoek doen.

DUO

DUO heeft in samenwerking met het project een analyse uitgevoerd op de informatie verstrekt door het project over alle personen gekoppeld aan een adres waar een of meerdere personen niet correct staan geregistreerd. Na koppeling van regelinginformatie op BSN zijn de aantallen per regeling vastgesteld. Hierna zijn de aantallen verdeeld over de categorieën 1 t/m 8. Voor de batenpost 'innen studieschuld VOW' zijn de categorieën 5 en 6 geselecteerd (zie bijlage bij paragraaf 2.2.2 voor toelichting op de categorieën) waarbij personen die volgens de BRP geregistreerd staan als VOW, tijdens het huisbezoek als bewoner dan wel briefadresser worden aangetroffen.

Voor de regeling 'studiefinanciering MBO uitwonend' is het onderzoek nog gaande bij het schrijven van dit rapport.

Toelichting stap 3

Huisbezoeken die leiden tot de constatering dat de combinatie bewoners-adres niet overeenkomt met die in de BRP kunnen een indicatie voor fraude zijn. Dat moet vastgesteld worden door gemeentelijke diensten of na een vervolgonderzoek door de betrokken uitvoeringsorganisatie. Dat laatste proces is eind 2015 gestart en heeft nog geen resultaten opgeleverd, omdat die vervolgonderzoeken nog gaande zijn. Behalve bij de gemeentelijke bijstanduitkeringen waarvan tot eind maart 125 uitkeringen zijn stopgezet. Dit onderdeel van de procesketen LAA is nog volop in ontwikkeling en zal in de loop van 2016 zijn structurele vorm moeten krijgen. Daarom zijn de baten in deze rapportage nog berekende baten, gebaseerd op potentiële fraudeomvang. Pas later dit jaar zullen de eerste cijfers over geconstateerde fraudegevallen door SVB en Belastingdienst worden opgeleverd met daarop gebaseerde baten.

Bij 40 gemeenten is navraag gedaan naar de gemeentelijke besparing bij het beëindigen van een bijstandsuitkering (WWB).

Batenberekening

De gevalideerde cijfers tot en met februari 2016 komen uit op 10.921 afgeronde adresonderzoeken met 4.227 adressen met minimaal één incorrect geregistreerd persoon.

Voor eind maart 2016 is de verwachting 12.421 afgeronde adresonderzoeken met 4.827 adressen met minimaal één incorrect geregistreerd persoon. De totaal berekende baten komen daarmee op 4.827 maal € 2.812, dat is € 13,6 mln. indien de AOW *ondergrens* wordt gehanteerd. Indien de AOW *bovengrens* wordt gehanteerd komen we op 4.827 maal € 3.043, dat is € 14,7 mln. (details in de tabellen op pagina 52)

We spreken van berekende baten omdat het de potentiële omvang van frauduleus/onrechtmatig gebruik van regelingen betreft. Dit kunnen feitelijk baten worden wanneer uitvoeringsorganisaties de regelingen stopzetten en/of teveel uitgekeerde bedragen invorderen.

Kosten

De totale financieringskosten bedragen in het eerste projectjaar € 7,0 mln.⁵ Het eerste projectjaar loopt vanaf 1 januari 2015 tot en met 31 maart 2016. Het eerste kwartaal van 2015 is gebruikt om het project LAA in te richten, de adresonderzoeken zijn gestart op 1 april 2015. De kasschuif van € 3,0 mln. is verdisconteerd over 8 jaar en naar rato per bijdragend departement verdeeld.

De berekende baten overstijgen de kosten

De kosten zijn € 7 miljoen;

De potentiële fraude die hiermee gepaard gaat, is berekend op een bedrag tussen de € 7⁶ en € 14 miljoen.

2.2.3 Evaluatiecriterium - Hitrate hoger dan 30%

De hitrate bedraagt eind februari 2016 41%

Een hit is gedefinieerd als een adres waarbij tijdens het huisbezoek is geconstateerd dat er één of meerdere bsn's afwijken ten opzichte van de registratie in de BRP. De hitrate is het aantal hits ten opzichte van het totaal aantal succesvol afgeronde adresonderzoeken. Een lage hitrate betekent dat er relatief veel adresonderzoeken zijn waarbij de registratie in de BRP correct bleek te zijn. Een hoge hitrate betekent dat er relatief vaak iets aan de hand was met de inschrijving in de BRP op de bezochte adressen.

De gemiddelde hitrate over alle signaaltypen was in juni 2015 29% en eind februari 2016 41%.

Het is het streven om een steeds hogere hitrate te bereiken. Een goed voorbeeld is dat door een aanscherping van de selectie 'overbewoning' van RvIG de hitrate is gestegen van 21% in de maanden juni - september, naar 52% in oktober - december, wat resulteert in een gemiddeld percentage van 32% in het jaar 2015.

De hitrate in de maanden november en december 2015 is licht gedaald omdat er niet eerder gebruikte selecties van het type 'doorgangadres' en 'samenwoners' zijn uitgerold. Deze hebben nog een relatief lage hitrate die de komende maanden, vergelijkbaar met het signaaltype overbewoning, verder zal worden aangescherpt. Dit geldt ook voor de hitrate in de maanden januari en februari 2016. Hoewel eerder gebruikte selecties zijn aangescherpt en 'sterker' zijn geworden, hebben de nieuwe selecties zoals schijnverlating een nog relatief lage hitrate.

Hieronder staat een overzicht van de gemiddelde hitrate naar signaaltype en leverancier.

signaaltype	leverancier	hitrate t/m eind februari
briefadres	RvIG, namens gemeenten	46%
overbewoning	RvIG, namens gemeenten	43%
VOW	RvIG, namens gemeenten	52%
samenwoners	RvIG, namens gemeenten	33%
doorgangadres	RvIG, namens gemeenten	30%
veelverhuizers	RvIG, namens gemeenten	47%
schijnverlating	RvIG, namens gemeenten	9%
papos	Nationale Politie	34%
mix	Belastingdienst	32%

Het is van belang om te melden dat voor sommige afnemers een bevestiging dat iemand correct staat geregistreerd net zo belangrijk is als de constatering dat deze persoon niet correct staat geregistreerd in de BRP. Een voorbeeld hiervan is het CJIB. Wanneer het CJIB meerdere malen post retour ontvangt, kan dit betekenen dat een persoon niet woont op het adres. Een bevestiging dat de persoon toch op dat adres woont, betekent waarschijnlijk dat deze persoon niet vindbaar wil zijn voor het CJIB. Met een bevestiging van het correcte adres kan het CJIB verder in het proces van het innen van de boete.

5 Bron: oplegnotitie Businesscase huisbezoeken adresfraude.

6 Op basis van een uitgevoerde Toezichtsteekproef door de Belastingdienst (zie bijlage 2.2.2)

2.2.4 Evaluatiecriterium - Kwaliteit van de BRP omhoog

Effect van LAA-adresonderzoeken op de kwaliteit van de BRP

Het adresgegeven is naar zijn aard het meest veranderlijke gegeven in de BRP. Per jaar verhuizen er ongeveer 1,5 miljoen personen (bron Statline CBS). Het adresgegeven is relevant voor allerlei regelingen en kan dus financiële consequenties hebben voor burgers. Dit biedt aanknopingspunten voor adresgerelateerde fraude, en dat vergroot de kans dat het adresgegeven niet altijd correct geregistreerd is. In 2014 bleek uit een steekproef dat het adresgegeven van 97,09 % van de ingeschrevenen in de BRP correct geregistreerd was⁷.

De afnemers van de BRP hebben uiteraard een groot belang bij de kwaliteit van de BRP, waaronder zeker ook het adresgegeven. Dit geldt voor de gemeenten, maar ook voor andere organisaties zoals de Belastingdienst, DUO, de Sociale Verzekeringsbank en CJIB. Vandaar de verplichting om terug te melden.

Effect op de kwaliteit van de BRP

Met de LAA-adresonderzoeken zijn tot en met februari 2016 4.227 adressen met incorrecte adresgegevens geconstateerd. Naar verwachting zijn dit er 4.827 eind maart 2016.

Op deze adressen wonen gemiddeld 4,9 personen waarvan gemiddeld 1,9 personen incorrect geregistreerd staan⁸. Dat betekent dat er eind maart 2016 naar verwachting 9.171 adresgegevens in de BRP niet overeenkomen met het werkelijke woonadres (of briefadres). Indien de LAA volledig tot volwassenheid is gekomen, worden er jaarlijks 15.000 adressen met een hit opgespoord, of te wel 28.500 personen.

Van de 9.171 burgerservicenummers zijn er 6.812 gecontroleerd of er een mutatie van het adresgegeven heeft plaatsgevonden in de BRP. Inmiddels zijn reeds 2.331 adresgegevens gemuteerd. Hierbij dient te worden opgemerkt dat er gemiddeld enkele maanden zit tussen het moment van de constatering tijdens het huisbezoek en de mutatie in de BRP. De gemeente heeft deze tijd nodig voor het uitvoeren van het vervolgonderzoek om te controleren of de constatering correct is en (indien een persoon niet meer woonachtig is op het adres) te onderzoeken waar deze persoon dan wel woonachtig is. Met andere woorden: het aantal mutaties zal naar verloop van tijd stijgen.

In 2014 stonden er naar schatting 490.000 personen incorrect geregistreerd in de BRP. Het opsporen van 28.500 incorrecte registraties representeert 5,8% van het totaal aantal incorrecte registraties. Na 5 jaar zou dit kunnen worden opgeteld tot 29% opgespoorde incorrecte registraties. Op het gebied van adressen zal de BRP echter nooit 100% op orde zijn. Dit wordt mede veroorzaakt doordat mensen blijven verhuizen en dat niet altijd onmiddellijk doorgegeven en door de doorlooptijd die sommige mutaties vergen

op adressen die in onderzoek staan. Het op orde brengen en houden is daarom een continu proces.

Indirecte effecten op de kwaliteit van de BRP

Naast de directe verbetering naar aanleiding van de constateringen bij LAA-adresonderzoeken en de daaruit voortvloeiende mutaties in de BRP, zijn er ook verschillende andere effecten van het project LAA op de kwaliteit van de BRP.

Door het project LAA houden meer gemeenten zich intensiever bezig met de kwaliteit van (het adresgegeven in) de BRP. De gemeenten die deelnemen aan LAA hebben hiervoor ook hun capaciteit voor adresonderzoek uitgebreid.

Door hun ervaringen en bevindingen bij de huisbezoeken krijgen de gemeenten meer inzicht in zowel de aard en omvang van nalatigheid en vergissingen als in de vele manieren waarop het adres door sommige burgers bewust verkeerd wordt geregistreerd. Op basis van deze inzichten kunnen zij hun werkprocessen verbeteren.

Tenslotte worden zowel de binnengemeentelijke samenwerking als de samenwerking met andere stakeholders gestimuleerd en wordt het terugmelden door afnemers van de BRP bij onjuistheden verhoogd. Afnemers van de BRP en gemeenten worden zich scherper bewust van de effecten die onjuiste inschrijvingen in de BRP hebben voor (fraude in) hun keten.

Het bewaken van de kwaliteit van het adresgegeven wordt door dit alles effectiever, zowel preventief als repressief.

Het bewust misbruik maken van een verkeerde inschrijving (van het adres) in de BRP zal naar verwachting afnemen, omdat het voor de (potentiële) fraudeurs duidelijk wordt dat de gemeenten het geregistreerde adres met een behoorlijke pakkans controleren en doordat gemeenten en andere uitvoeringsinstanties in vervolg daarop de (adresgerelateerde) fraude aanpakken.

DUO constateerde bijvoorbeeld, dat het misbruik van de uitwonende beurs (door zich in te schrijven op een ander adres) sterk is afgenomen sinds hierop intensiever werd gecontroleerd door middel van gerichte adresonderzoeken mede in samenwerking met gemeenten. Het totale misbruik met de uitwonendenbeurs werd begin 2011 nog geschat op € 40 tot € 55 miljoen per jaar. Medio 2014 was dat afgenomen tot naar schatting € 12 à € 22 miljoen per jaar⁹.

7 Eindrapport 'samen werken aan Adreskwaliteit 2014', ICTU, november 2014, pag. 6.

8 Zie bijlage paragraaf 2.1.2

9 Zie Toelichting gegevens controles uitwonendenbeurs (<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2015/07/27/toelichting-gegevens-controles-uitwonendenbeurs>).

2.2.5 Projectdoelstelling - 135 deelnemende gemeenten

De LAA kent 164 deelnemende gemeenten

Er nemen 164 gemeenten¹⁰ deel aan de LAA. Al deze gemeenten hebben een bewerkersovereenkomst getekend. De projectdoelstelling van 135 deelnemende gemeenten is gehaald. Tot en met maart hebben niet alle deelnemende gemeenten ook daadwerkelijk adresonderzoeken uitgevoerd. Het aantal daadwerkelijk actieve gemeenten is 152. Daaronder bevinden zich alle grote gemeenten. De grote decentralisatiebeweging van het rijk naar gemeenten leidt in een aantal gemeenten tot problemen om prioriteit te geven aan de LAA. Dit resulteert in een gebrek aan capaciteit om de onderzoeken uit te voeren. Dit betekent dat deze gemeenten minder of wisselend actief zijn.

2.2.6 Projectdoelstelling - Inrichting tijdelijk informatieknooppunt

Bij ICTU is een tijdelijk informatieknooppunt ingericht voor de LAA

Oorspronkelijk was het doel om een informatieknooppunt (het IKP) in te richten bij een bestaande organisatie. Na drie maanden onderzoek en gesprekken bleek dit in 2015 niet haalbaar. Om toch te kunnen werken is een tijdelijk IKP ingericht bij en door ICTU. Het tijdelijk IKP is niet alleen tijdelijk, het is ook nog niet volledig, zoals het IKP was voorzien bij een bestaande organisatie. Zie paragraaf 3.6 voor een uitgebreide beschrijving van het IKP.

2.3 Maatschappelijke effecten en resultaten

Er is een onderzoek uitgevoerd naar de maatschappelijke effecten en resultaten van de LAA. Hieronder vindt u de belangrijkste bevindingen van dit onderzoek.

In het project Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA) wordt door interbestuurlijke en intersectorale samenwerking de adreskwaliteit in de BRP bevorderd en wordt adresgerelateerde fraude voorkomen

en bestreden. De berekende fraudebaten op 13 regelingen worden door het project al gemonitord.¹¹

Inzicht in ANDERE BATEN

Naast deze berekende fraudebaten levert het project echter ook andere, maatschappelijke baten op. Deze ANDERE BATEN zijn voor de deelnemende partijen om verschillende redenen belangrijk. Inzicht in de verschillende ANDERE BATEN draagt op lokaal niveau sterk bij aan het bestuurlijk draagvlak voor de landelijke aanpak van adreskwaliteit en bovendien aan het maatschappelijk draagvlak. Maar het levert bijvoorbeeld ook inzichten op die door uitvoeringsinstanties gebruikt kunnen worden bij analyses ten behoeve van controle en handhaving. En de maatschappelijke baten vormen een belangrijke aanvulling op de evaluatie van de effecten en de resultaten van het project LAA.

Onderzoek: inschatting door lokale professionals

Het is lastig om maatschappelijke baten te meten: lang niet over alle mogelijke effecten zijn cijfers beschikbaar, sommige effecten zijn sowieso niet of nauwelijks meetbaar. Wij hebben daarom voor een andere benadering gekozen: wij hebben lokale professionals bij gemeenten gevraagd naar hun inschatting van de effecten van adresonderzoeken. Deze lokale professionals ervaren immers dagelijks in de praktijk wat adresonderzoeken opleveren.

Deze rapportage is gebaseerd op de inschattingen van 279 professionals. De respons op de enquête was hoog, namelijk 79%.

De 12 ANDERE BATEN

Voor het in kaart brengen van de Andere baten van risicogericht adresonderzoek in het kader van LAA hebben wij de lokale professionals de volgende 12 Andere baten voorgelegd:

- 1 Betrouwbare informatie bij rampen en crisissituaties** (beter inzicht in wie waar woont tijdens bijvoorbeeld een grote brand, ontruiming, vuurwerkcramp)
- 2 Preventieve werking: minder ongewenst gedrag en fraude** (twijfelaars frauderen minder door een betere controle van de BRP en door meer sociale controle; ook het ontlopen van instanties, WMO-fraude, en wanbetalingen nemen daardoor af)
- 3 Minder problemen als gevolg van onderverhuur en overbewing** (bijv. problemen als gevolg van illegale onderverhuur, 'overlast pensions', (brand)onveiligheid, onrechtvaardige woonruimteverdeling)
- 4 Andere financiële baten (dan de 13 regelingen die al gemonitord worden)** (bijv. meer inkomsten uit lokale heffingen, minder achterstallige betalingen, minder onterecht uitgekeerde kinderbijslag, PGB of andere uitkeringen)
- 5 Afname van ernstige vormen van criminaliteit** (bijv. drugscriminaliteit, criminele netwerken, mensenhandel, prostitutie, terrorisme)

¹⁰ Zie bijlage lijst deelnemende gemeenten

¹¹ Het gaat hierbij om de volgende 13 regelingen: Kinderopvangtoeslag, Kingebonden budget, Huurtoeslag, Zorgtoeslag, Hypotheekrente-

af trek, Innen Belastingenschuld, Nabestaandenwet (ANW), Aanvullende Inkomensverzekering Ouderen (AIO), AOW, Studiefinanciering, Innen Studieschuld VOW, Bijstand en Verkeersboetes.

- 6 Betere kwaliteit van registraties/gegevens**¹² (adresgegevens is vaker correct, minder personen 'Vertrokken Onbekend Waarheen', meer correcte verblijfsvergunningen, betere Registratie Niet Ingezetenen, koppeling met BAG, WOZ etc.)
- 7 Verbetering van de zichtbaarheid en het imago van de gemeente** (burgers ervaren dat gemeente actief controleert wie waar woont, en eventuele fraude aanpakt)
- 8 Betere samenwerking met organisaties buiten de gemeente** (bijv. met uitvoeringsorganisaties, ketenpartners, corporaties, inspecties en toezichthouders)
- 9 Efficiencywinst binnen de gemeentelijke organisatie** (bijv. als gevolg van minder administratie en bezwaarschriften, minder retourpost, minder inzet van inspecteurs en handhavers, betere samenwerking tussen gemeentelijke afdelingen)
- 10 Voordelen voor de goedwillende burger** ('iedereen krijgt waar-ie recht op heeft', correcte vergunningverlening, minder gedupeerden doordat een ander hun adres misbruikt of alimentatieverplichting ontloopt)
- 11 Betere gegevens als basis voor beleid en voorzieningen** (denk o.a. aan beter inzicht in de samenstelling van de bevolking per wijk ten behoeve van beleid over welzijn, scholen, speelruimtes)

- 12 Meer signalen voor de inzet van zorg/hulpverlening** (bijv. misstanden, schrijnende gevallen, zorgmijders, leerplicht, schuldhulpverlening)

Resultaten onderzoek

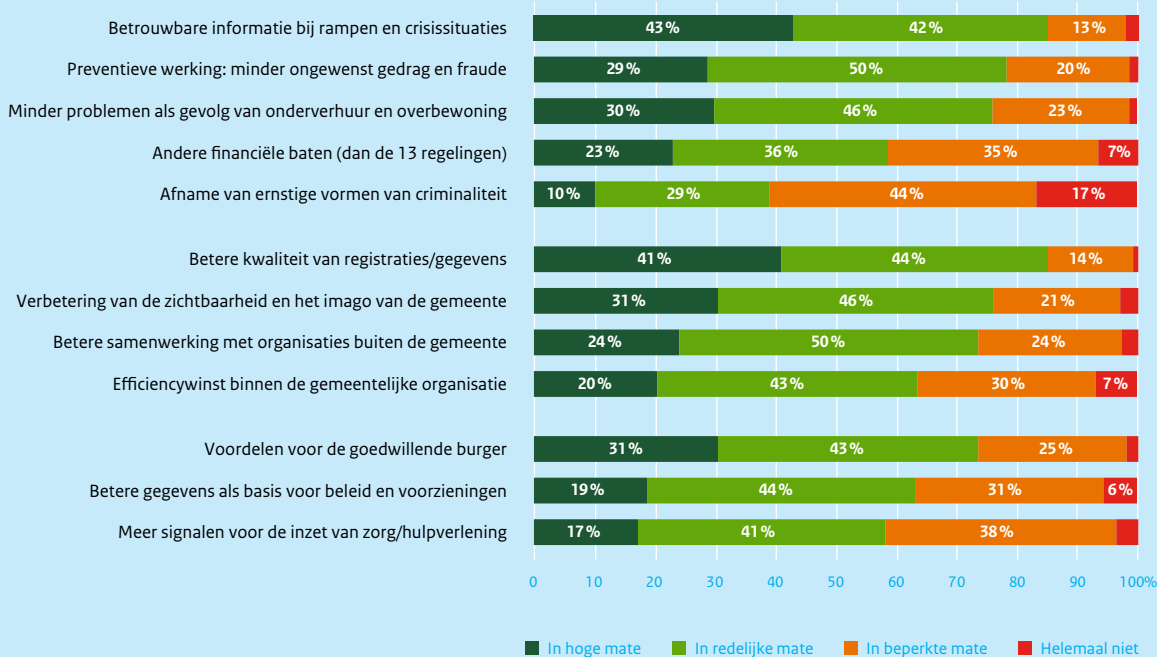
Bij het onderzoek naar bovenstaande ANDERE BATEN zijn lokale professionals bevroegd op drie aspecten:

- 1 De mate waarin adresonderzoeken leiden tot de genoemde effecten;
- 2 Welke van de ANDERE BATEN het meest direct zijn toe te schrijven aan LAA-adresonderzoeken;
- 3 Welke van de ANDERE BATEN volgens de respondent voor College en Raad van zijn gemeente het belangrijkste zijn.

Adresonderzoeken, zoals die in het kader van LAA plaatsvinden, leveren – naast de berekende fraudebaten op 13 regelingen – volgens de lokale professionals vele andere maatschappelijke baten op. Aan de respondenten zijn 12 mogelijke ANDERE BATEN voorgelegd. Volgens de lokale professionals leiden LAA-adresonderzoeken in redelijke mate of zelfs in hoge mate tot maar liefst 11 van die 12 ANDERE BATEN.¹³ Alleen 'afname van ernstige vormen van criminaliteit' scoort iets lager.

In welke mate leiden de adresonderzoeken (in het kader van LAA) volgens u tot de volgende effecten?

Hierbij gaat het om uw professionele inschatting binnen uw eigen gemeente.

12 Het vergroten van de kwaliteit van één van de registraties, namelijk de BRP, is een belangrijke doelstelling van de Landelijke Aanpak Adreskwaliteit. Maar het gaat hier ook om bijvoorbeeld de BAG, en om andere registraties en gegevens.

13 De twaalf Andere baten zijn, ter wille van de vergelijkbaarheid, in alle

figuren in dezelfde volgorde weergegeven. Zij zijn daarbij gegroepeerd tot vijf effecten waarbij controle en handhaving een belangrijke rol speelt, vier effecten die vooral de organisatie(s) voordelen opleveren en drie effecten waarvan ook de burger rechtstreeks voordeel ondervindt.

De LAA-adresonderzoeken leiden in belangrijke mate tot de volgende twee ANDERE BATEN:

- Volgens 43% van de lokale professionals leiden de LAA-adresonderzoeken 'in hoge mate' tot meer betrouwbare informatie bij rampen en crisissituaties en volgens 42% 'in redelijke mate', samen is dat 85%.
- En volgens 41% van de lokale professionals leiden de LAA-adresonderzoeken 'in hoge mate' tot een betere kwaliteit van registraties/gegevens en volgens 44% 'in redelijke mate', samen 85%. Het vergroten van de kwaliteit van één van de registraties, namelijk de BRP, is een belangrijke doelstelling van de Landelijke Aanpak Adreskwaliteit.

Maar de LAA-adresonderzoeken leveren volgens de professionals nog veel meer ANDERE BATEN OP:

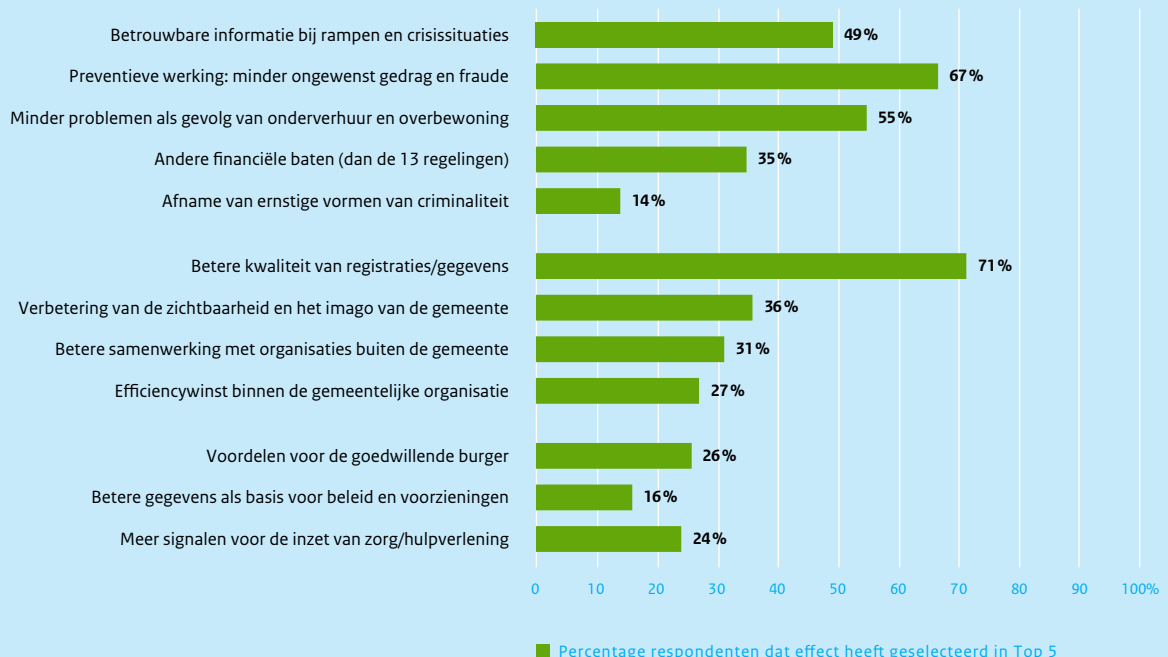
- Preventieve werking: minder ongewenst gedrag en fraude (78% in hoge of in redelijke mate).
- Verbetering van de zichtbaarheid en het imago van de gemeente (76%).
- Minder problemen als gevolg van onderverhuur en overbewoning (76%).
- Voordelen voor de goedwillende burger (74%).
- Betere samenwerking met organisaties buiten de gemeente (74%).

En volgens meer dan de helft van de lokale professionals leveren de LAA-adresonderzoeken nog eens vier ANDERE BATEN OP: efficiencywinst binnen de gemeentelijke organisatie, betere gegevens als basis voor beleid en voorzieningen (beide 63%), andere financiële baten dan de berekende fraudebaten op de 13 regelingen die reeds gemonitord worden, bijv. meer inkomsten uit lokale heffingen, minder achterstallige betalingen, minder onterecht uitgekeerde kinderbijslag, PGB of andere uitkeringen en meer signalen voor de inzet van zorg/hulpverlening (beide 58%).

Opvallend is, dat er geen grote verschillen zijn tussen respondenten uit de verschillende domeinen. Daarnaast valt op, dat respondenten uit de grotere gemeenten (meer dan 50.000 inwoners) het effect van LAA-adresonderzoeken op vrijwel alle 12 ANDERE BATEN iets hoger inschatten.

Slechts enkele procenten van de respondenten zijn van mening dat adresonderzoeken helemaal niet leiden tot de genoemde effecten. Behalve voor 'afname van ernstige vormen van criminaliteit': 17% denkt niet dat adresonderzoek daartoe leidt.

Kies maximaal vijf effecten die volgens uw inschatting het meest direct zijn toe te schrijven aan adresonderzoek (in het kader van LAA). Hierbij gaat het om uw professionele inschatting binnen uw eigen gemeente.

Direct toe te schrijven aan LAA-adresonderzoeken?

De meeste maatschappelijke effecten worden ook door andere invloeden bepaald, niet alle effecten zijn dus direct toe te schrijven aan (alleen) risicogericht adresonderzoek. Daarom is de respondenten gevraagd om uit de lijst van 12 mogelijke baten er vijf te selecteren die het meest direct zijn toe te schrijven aan LAA-adresonderzoeken.

Begrijpelijkerwijs scoort 'betere kwaliteit van registratie/gegevens' het hoogst: bijna driekwart van alle respondenten (71%) heeft deze *Andere bate* in zijn Top 5 opgenomen. Door LAA-contactpersonen is deze het meeste genoemd.

Maar ook 'preventieve werking: minder ongewenst gedrag en fraude' scoort hoog: tweederde van alle respondenten heeft deze *Andere bate* in zijn Top 5 opgenomen. Daarnaast hebben relatief veel respondenten 'minder problemen als gevolg van onderverhuur en overbewoning' (55%) en 'betrouwbare informatie bij rampen en crisissituaties' (49%) in hun Top 5 opgenomen.

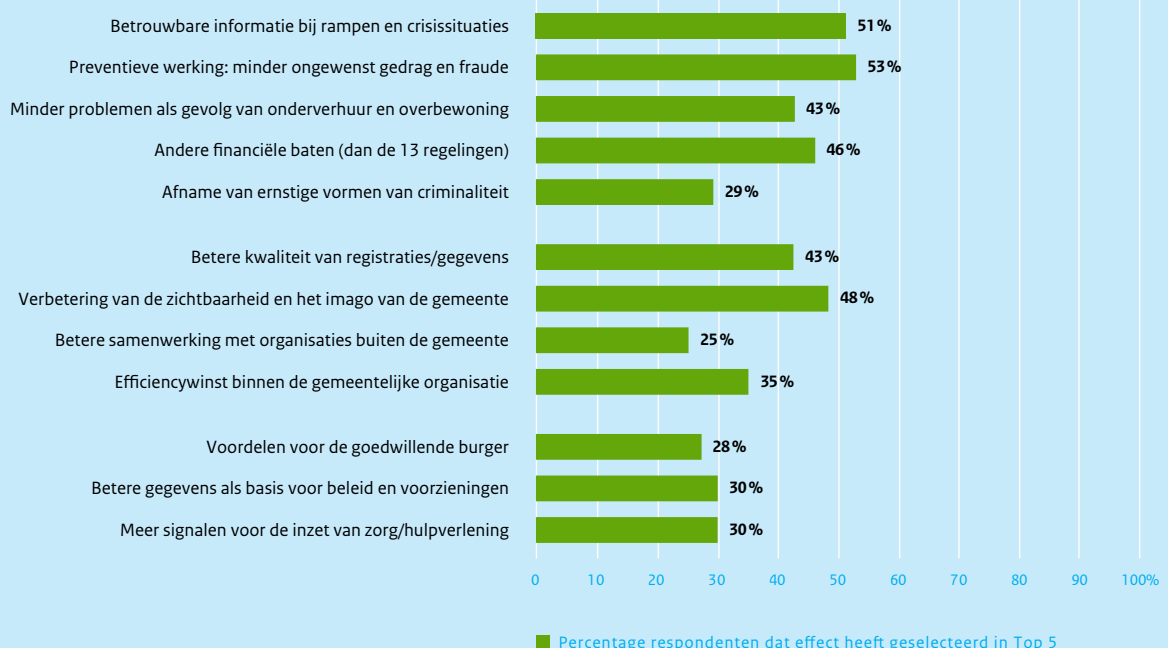
Dezelfde ANDERE BATEN die het hoogst scoorden als effect van adresonderzoek blijken volgens de professionals dus bovendien het meest direct aan LAA-adresonderzoeken toe te schrijven.

Belangrijk voor lokaal bestuur en politiek

Ten slotte is alle respondenten gevraagd om in te schatten welke vijf ANDERE BATEN het belangrijkste worden gevonden door College en Raad van hun gemeente.

Naar de inschatting van de professionals vinden College en Raad van hun gemeente vooral 'preventieve werking: minder ongewenst gedrag en fraude' en 'betrouwbare informatie bij rampen en crisissituaties' belangrijk, gevolgd door 'verbetering van de zichtbaarheid en het imago van de gemeente' en 'andere financiële baten'. 'Voordelen voor de goedwillende burger' en 'betere samenwerking met organisaties buiten de gemeente' werden het minst genoemd.

Kies maximaal vijf effecten van adresonderzoek (i.h.k.v. LAA) die volgens uw inschatting voor het College en de Raad van uw gemeente het belangrijkste zijn. Hierbij gaat het om uw professionele inschatting binnen uw eigen gemeente.

Vijf stellingen over LAA-adresonderzoeken

Voorafgaand aan de bovenstaande vragen zijn vijf stellingen aan de lokale professionals voorgelegd.

Drie van deze stellingen hebben betrekking op het belang dat aan risicogericht adresonderzoek wordt gehecht:

- volgens 91% van de professionals zou een altijd volledig correcte adresregistratie in de BRP voordelen opleveren voor zijn eigen afdeling; opvallend is, dat de professionals uit het sociaal domein hierover nog iets positiever oordelen (94%) dan de LAA-contactpersonen (90%);
- volgens 90% van de professionals zijn – naast de aanpak van fraude – voor zijn gemeente ook de ANDERE BATEN belangrijk;
- en 92% van de professionals is van mening dat zijn gemeente structureel tijd moet (blijven) steken in gerichte adresonderzoeken.

Het belang van risicogerichte adresonderzoeken, zoals die in het kader van LAA plaatsvinden, wordt dus breed onderschreven. En bijna alle lokale professionals zijn het erover eens dat ANDERE BATEN belangrijk zijn. Slechts 3 of 4% is het met de eerste drie stellingen niet eens.

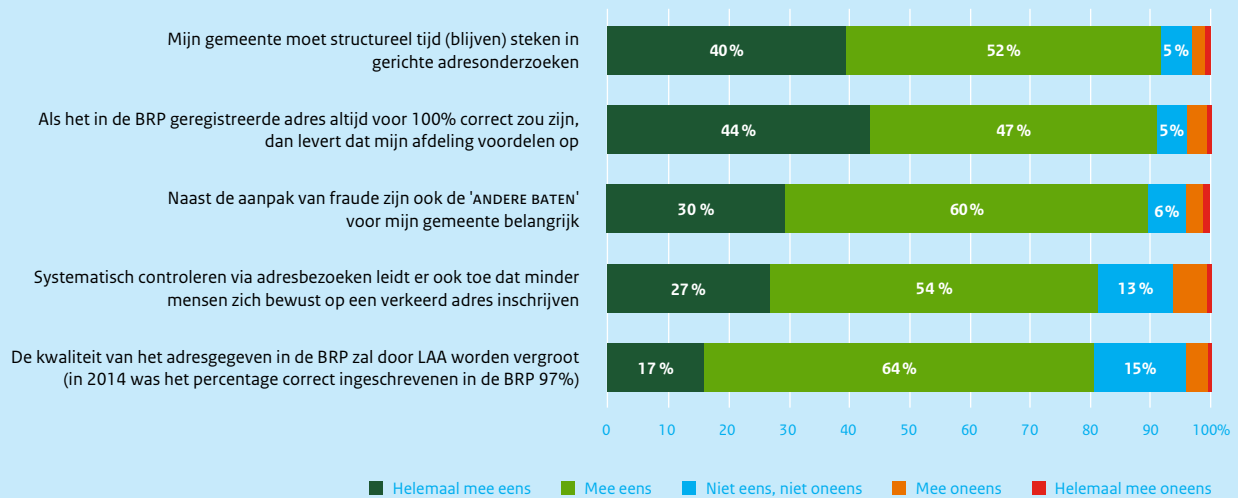
Twee van de vijf stellingen gaan over mogelijke effecten van risicogericht adresonderzoek:

- 81% is van mening dat kwaliteit van het adresgegeven in de BRP door LAA zal worden vergroot;
- eveneens 81% verwacht dat het systematisch controleren via adresbezoeken ertoe leidt dat minder mensen zich bewust op een verkeerd adres inschrijven.

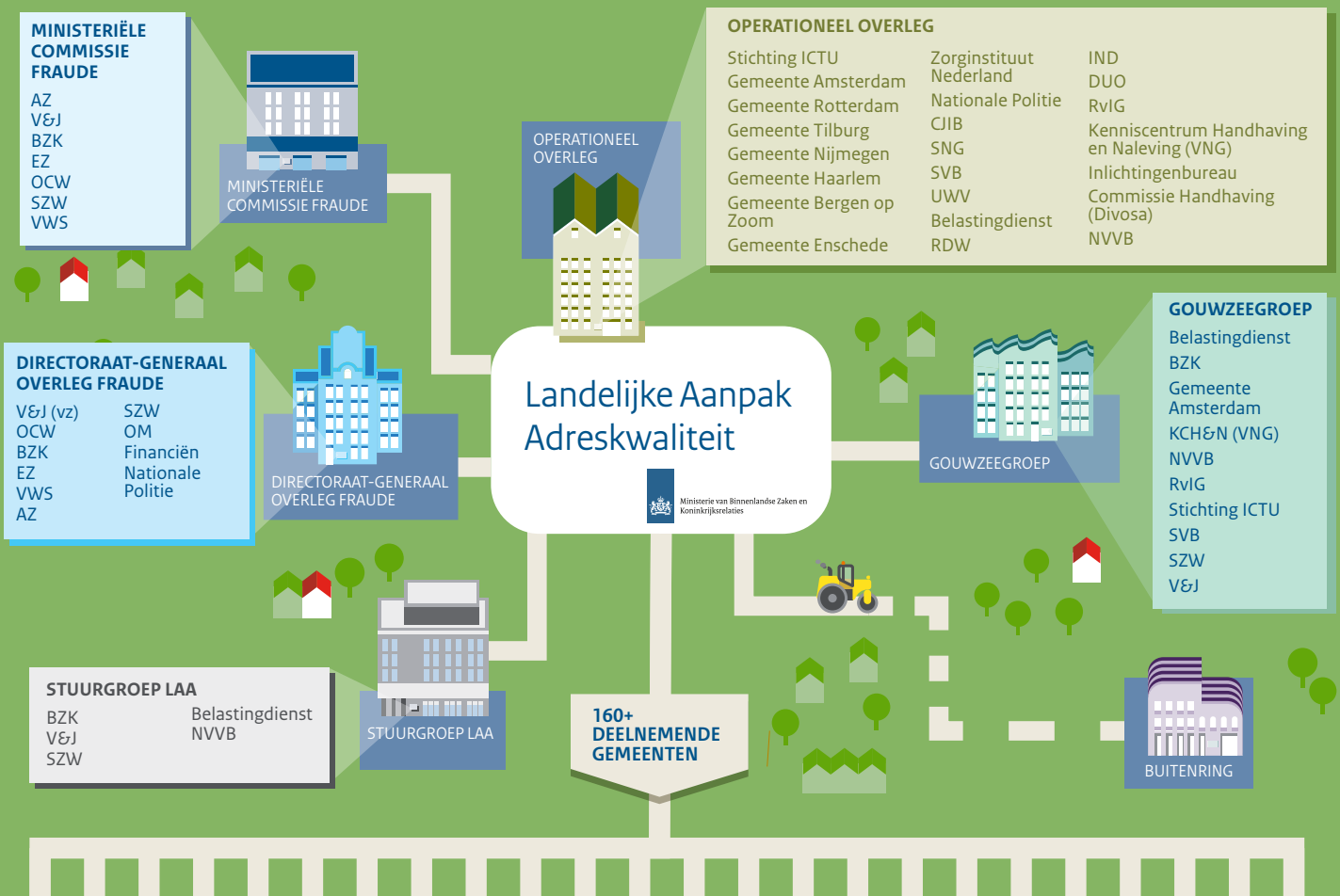
Ook deze stellingen worden breed onderschreven. Er is vooral een iets groter aantal respondenten (15% respectievelijk 13%) dat het met de stellingen 'niet eens/niet oneens' is.

Kunt u steeds aangeven in hoeverre u het met de stelling eens bent.

Hierbij gaat het om uw professionele inschatting binnen uw eigen gemeente.

Betrokkenen Landelijke Aanpak Adreskwaliteit

3 Opbouw samenwerkingsverband en governance

De Landelijke Aanpak Adreskwaliteit heeft een goed werkend samenwerkingsverband nodig van betrokken partijen. Aan het opbouwen van dat samenwerkingsverband zijn we zoals eerder beschreven goed begonnen en we zitten in de ontwikkelfase. De banden binnen het samenwerkingsverband worden elke maand beter en dat is ook nodig om de complexe vraagstukken aan te kunnen.

Alle organisaties die een adresafhankelijke regeling uitvoeren worden met fraude geconfronteerd. Randvoorwaarde voor het bereiken van de projectdoelen is het delen van informatie over twijfel over inschrijvingen op adressen tussen overheden en het uitvoeren van adresonderzoek. Dat houdt in dat onder andere de inrichting van het proces voor leadgeneratie, de te hanteren criteria voor selecties, de methode om gebruik te maken van de kennis van lokale functionarissen, afspraken over de communicatie, het juridisch kader, stimulering van opvolging van leads, monitoring

van resultaten, uitwerking van de opzet van de entiteit, etc. met hen besproken en afgestemd worden. Door frequent met elkaar over deze zaken van gedachten te wisselen ontstaat steeds verder een gezamenlijke visie en verwoording van datgene wat de samenwerking behelst en wat nodig is om deze te verbeteren.

De samenwerkende partijen zijn: de ministeries van SZW, Financiën, OCW, V&J, VWS, BZK en de volgende uitvoeringsorganisaties: de Belastingdienst, de Regionale Platforms Fraudebestrijding (RPF) en het VNG Kenniscentrum Handhaving en Naleving, de Sociale Verzekeringsbank, DUO, het Centraal Justitieel Incassobureau, Zorginstituut NL, het Openbaar Ministerie, de Nationale Politie, gerechtsdeurwaarders, RvIG, NVVB, Divosa en gemeenten. Op dit moment vindt afstemming plaats op verschillende niveaus in 3 gremia: Vertegenwoordigers van de deelnemers zijn verenigd in het Operationeel Overleg LAA, de LAA Gouwzeegroep en de Stuurgroep LAA.

In april 2015 heeft een Review o Gateway Strategie en bereik plaatsgevonden. Op grond van de aanbevelingen van deze gateway review zijn onder andere wijzigingen aangebracht in de governance van de LAA. Dat heeft geresulteerd in de governance als hieronder beschreven. Deze wijzigingen zijn het project zeer ten goede gekomen.

3.1 Opdrachtgever

Opdrachtgever van het project LAA is het ministerie van BZK. Door het ministerie is een gedelegeerd opdrachtgever aangesteld. De gedelegeerd opdrachtgever heeft wekelijks een afstemming met de projectleiding.

3.2 Stuurgroep

De Stuurgroep is het gremium waaraan de gedelegeerd opdrachtgever rapporteert. De Stuurgroep LAA komt elke twee maanden bijeen.

De stuurgroep wordt over de onderwerpen op de agenda geadviseerd door de zogenaamde Gouwzeegroep. De Gouwzeegroep bestaat uit vertegenwoordigers vanuit de belangrijkste deelnemers van het project aangevuld met de projectleiding van ICTU en de gedelegeerd opdrachtgever:

Daarnaast zijn er ‘agendaleden’ van de Gouwzeegroep (VNG, V&J, VWS en OCW), die de bijeenkomsten niet bijwonen maar wel de stukken meelesen.

3.3 Projectorganisatie

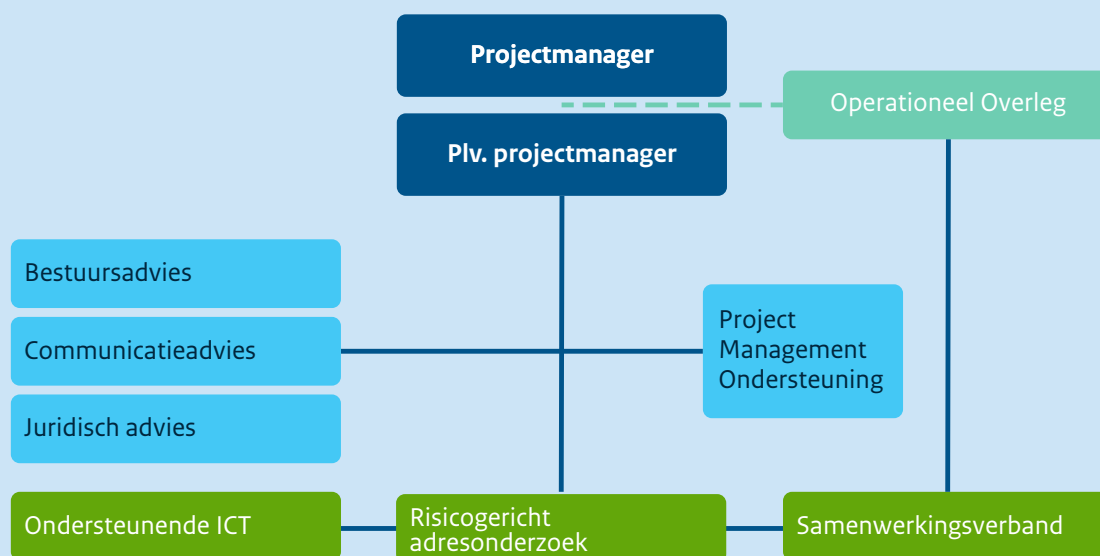
Het project wordt uitgevoerd door ICTU en is als volgt gestructureerd.

Afstemming met deelnemers in operationeel overleg

Het Operationeel Overleg is het platform voor operationele afstemming tussen alle bij LAA betrokken organisaties. Zo vinden er overleggen en discussies plaats over wat de kwaliteit van de gegevens per afnemer is; op welke wijze de controles door gemeenten kunnen worden vormgegeven; hoe het aantal controles kan worden bevorderd; welke baten op welke wijze in beeld kunnen worden gebracht, etc. Wanneer dit nodig is worden zaken in werkgroepen verder uitgewerkt.

Bijeenkomsten worden doorgaans door vijftientwintig of meer organisaties bijgewoond. De opgedane kennis en de gemaakte afspraken nemen zij weer mee naar zowel het operationeel niveau als het management van de eigen organisatie. Deelnemers aan het Operationeel Overleg vervullen zodoende een belangrijke spilfunctie. In de Bijlage bij paragraaf 3.3 Deelnemers project LAA behorende bij deze paragraaf staan de deelnemers van het overleg en hun bijdrage vermeld.

Organogram Landelijke Aanpak Adreskwaliteit

In de eerste maanden van 2015 zijn de bij het project betrokken stakeholders en organisaties geïnformeerd over de doelstellingen van het project en is hen gevraagd om deel te nemen.

Enkele resultaten die door de deelnemers uit het Operationeel Overleg tot stand gebracht zijn:

- Het bevorderen van bestuurlijk draagvlak binnen de eigen organisaties voor de LAA;
- Het delen van kennis en ervaringen van ieders organisatie bij het verrichten van adresonderzoeken en huisbezoeken waardoor betere queries en signalen worden gegenereerd;
- Het maken van afspraken over proefleveringen en pilots met als doel op basis van adrescontroles en huisbezoeken vast te stellen welke gegevens relevant zijn voor landelijke uitrol;
- Het laten instellen van een onderzoek naar ANDERE BATEN die voortkomen uit de adrescontroles en huisbezoeken; de maatschappelijke effecten naast de financiële baten.

Op tactisch niveau vindt afstemming plaats in de Gouwzeegroep en op bestuurlijk niveau in de stuurgroep LAA.

3.4 Inrichting proces voor leadgeneratie, het informatieknooppunt

Er is een tijdelijk informatieknooppunt ingericht binnen het project, inclusief een proces voor leadgeneratie. Dit tijdelijke IKP heeft beperkte functionaliteit

Onderdeel van het project LAA is samenwerken door het delen van signalen. Om signalen te kunnen delen is een centrale plek nodig waar de gegevens worden ontvangen, verwerkt, geïntegreerd en verspreid. Deze plek noemen we het informatieknooppunt, het IKP. Bij het opstellen van de Businesscase is aangegeven dat het IKP dient te worden ondergebracht bij een bestaande uitvoeringsinstantie¹⁴. Omdat het bij aanvang van het project niet haalbaar bleek om het IKP direct bij een bestaande

uitvoeringsinstantie onder de brengen is er voor gekozen een tijdelijk IKP in te richten binnen het project¹⁵.

Door het inrichten van een tijdelijk IKP konden gemeenten op korte termijn worden bediend met signalen afkomstig van afnemers van de BRP. Dit was belangrijk om de deelnemende gemeenten te kunnen activeren. Het nadeel van een IKP dat niet is ondergebracht bij een bestaande uitvoeringsinstantie, is dat er geen gebruik kan worden gemaakt van een reeds bestaande technische infrastructuur en feitelijke beschikbaarheid van gegevens.

Een compleet goed werkend IKP is noodzakelijk voor het ontwikkelen van een duurzaam proces voor leadgeneratie. Een duurzaam proces voor leadgeneratie betekent dat de leads die door het IKP worden verspreid aan gemeenten een hoge kans hebben op een afwijking ten opzichte van de BRP registratie en potentieel adres-gerelateerde fraude. Omdat nog niet alle onderdelen in het huidige tijdelijke IKP zijn ingericht is het model voor leadgeneratie niet optimaal. Dit is een van de redenen waarom het beoogde percentage van een hitrate van 50% nog niet wordt gehaald aan het einde van het eerste jaar.

De belangrijkste eis aan het tijdelijke IKP is dat het ontvangen, verwerken en verspreiden van gegevens op een veilige manier gebeurt. Het betreft hier immers persoonsgegevens. Het IKP voldoet volgens een onafhankelijk assessment aan de eisen voor beveiliging. Daarnaast moet er voldoende juridische basis zijn om gegevens uit te wisselen¹⁶. Deze bevoegdheid is geregeld met bewerkersovereenkomsten die zijn gesloten met gemeenten.

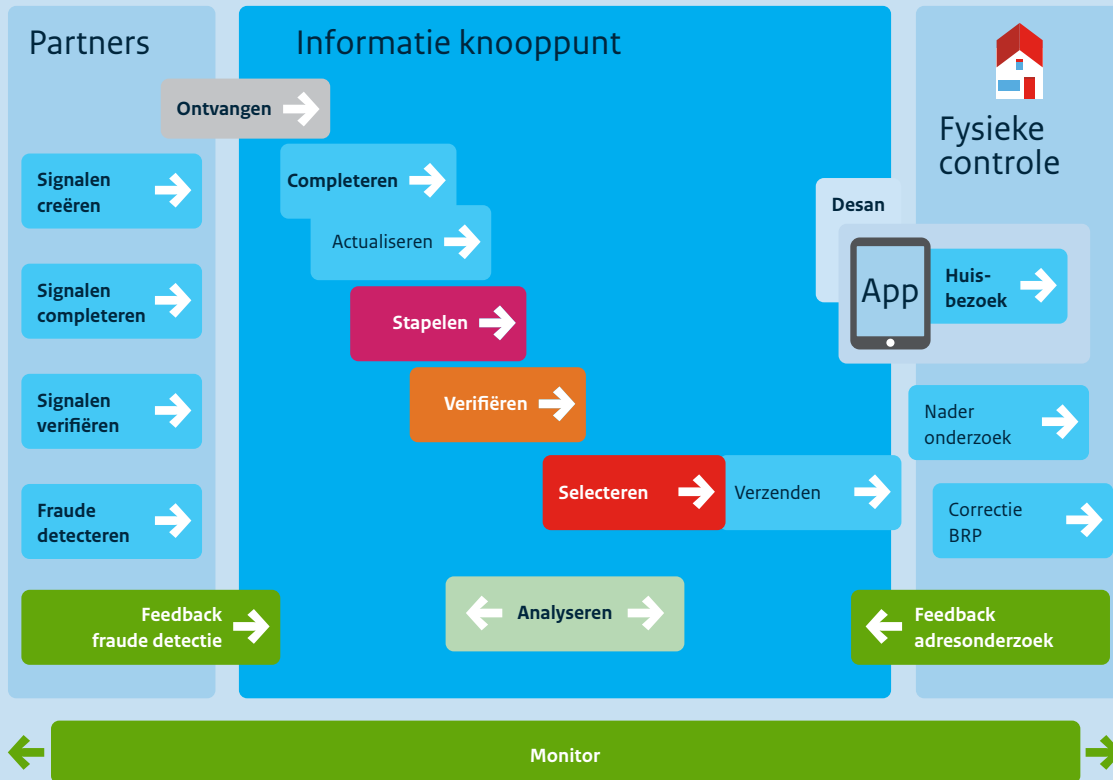
Tot het IKP bij een bestaande uitvoeringsorganisatie is ondergebracht en voldoende volwassen is om de signalen van afnemers veilig en juridisch geborgd te kunnen ontvangen, verwerken en verspreiden, zal het tijdelijke IKP bij ICTU operationeel blijven.

14 Oplegnotitie Businesscase huisbezoeken adresfraude, hoofdactiviteiten

15 Verslag interbestuurlijke projectgroep LAA, 1 juni 2015

16 Zie paragraaf 3.7 Juridisch kader

Gegevensstromen en processen informatieknoppunt

3.4.1 Werking van het IKP

De werking van het informatieknoppunt staat gedetailleerd beschreven in de bijlage 3.4.1. Onderstaande tabel geeft aan welke onderdelen zijn gerealiseerd.

Onderdeel IKP	Gerealiseerd
Signalen creëren	JA
Signalen ontvangen	JA
Completeren adressen	JA
Actualiseren adresgegevens	JA
Stapelen van signalen	JA
Verifiëren financieel belang vooraf	NEE
Verifiëren financieel belang achteraf	JA
Selecteren van signalen	JA
Verzenden van leads	JA
Ondersteuning vragenlijst	JA
Monitoring nader onderzoek	NEE
Monitoring mutatie BRP	JA
Feedback adresonderzoeken	JA
Analyseren gegevens	JA
Feedback fraude detectie	NEE
Monitoring baten	JA

Volwassenheid IKP

Er is een tijdelijk IKP ingericht. Dit is echter nog niet volwassen. Volwassen wil zeggen dat alle benodigde stappen optimaal en volledig geautomatiseerd worden uitgevoerd. Momenteel is het vooraf verifiëren van het financieel belang, het stapelen van signalen, het activeren van de feedbackloop met de uitkomsten van de fraudedetectie nog niet volledig gerealiseerd.

Voor het goed kunnen stapelen is het noodzakelijk dat signalen afkomstig van verschillende leveranciers synchroon binnenkomen. Dit is nog niet het geval. Het terugkoppelen van de onderzoeksresultaten aan de uitvoerders van de regelingen vraagt ook het een en ander aan de zijde van het in ontvangst nemen en verwerken van de onderzoeksresultaten. Pas wanneer dit proces is ingericht kunnen de fraude detectieresultaten (opgespoord door de uitvoeringsinstanties) met een feedbackloop worden doorgegeven aan het IKP.

Tot slot zijn niet alle signalen tot volwassenheid ontwikkeld. Signalen afkomstig van de Belastingdienst, de Nationale Politie en het CJIB bevinden zich nog in de proef- of pilotfase. Ook juridisch is het IKP nog niet volwassen want elke activiteit wordt nu nog per leverancier en per gegevensstroom afzonderlijk juridisch getoetst in één op één overleg met de betreffende partij in plaats van dat er een overkoepelend juridisch kader ligt waarbinnen alle activiteiten voor goede kwaliteit van leads ook juridisch zijn geborgd.

Na positieve besluitvorming zal het IKP structureel geborgd worden bij een daartoe aangewezen partij.

3.4.2 Beveiliging IKP

Het IKP bevindt zich in een afgesloten ruimte die alleen door bevoegde medewerkers kan worden geopend. De verwerking van signalen gebeurt op laptops die volledig zijn afgeschermd van internet en andere netwerken. Binnen het IKP wordt gebruik gemaakt van het vier ogen principe. Dit betekent dat minimaal twee medewerkers nodig zijn om data op en van de laptops te halen. Hierbij is één medewerker operationeel werkzaam bij het IKP en de andere medewerker heeft toegang tot het systeem. Dataleveringen tussen IKP en andere partijen gebeurt middels beveiligde en encrypte verzending, waarvoor de Doczend of Gemnet voorziening wordt gebruikt. Er worden wekelijks back-ups gedraaid van de data binnen het IKP en de back-ups worden op een aparte beveiligde locatie bewaard. Alle bewerkingen die worden gedaan op ontvangen en verstuurd signalen worden van begin tot eind gelogd. Voor elk adres en persoon is derhalve een audit mogelijk¹⁷.

In het vierde kwartaal van 2015 is er een audit uitgevoerd door een onafhankelijke partij op de ICT met betrekking tot de

ondersteunende iPad applicatie. De audit heeft een positief resultaat. Er is in opdracht van het project een audit uitgevoerd op het IKP. Daaruit blijkt dat het IKP aan alle beveiligingseisen voldoet.

In de maanden december en januari is er een onderzoek uitgevoerd naar de beveiliging van het Informatieknooppunt. Dit onderzoek is uitgevoerd door het Bureau voor Kwaliteitsborging bij de Overheid (BKBO), conform de 3000-richtlijn van NOREA "Assurance-opdrachten door IT-auditors".

BKBO concludeert dat de interne beheersingsmaatregelen met betrekking tot het IKP in alle - van materieel belang zijnde - opzichten effectief zijn. Dat betekent dat het IKP alle noodzakelijke beveiligingsmaatregelen die in de Baseline Informatiebeveiliging Rijksoverheid worden voorgeschreven in de praktijk goed uitvoert. Hiermee voldoet het IKP eveneens aan de eisen die de Wet BRP - Besluit en Regeling - stelt.

3.4.3 Genereren van nieuwe signalen

Er is een zorgvuldige aanpak rondom het ontwikkelen van nieuwe signalen.

De aanpak voor het ontwikkelen van nieuwe hoogwaardige signalen biedt ruimte om te leren en borgt tegelijkertijd dat stappen voorwaarts worden gemaakt. Hiertoe wordt een aantal fases doorlopen, voordat wordt overgegaan tot landelijke uitrol van signalen met alle deelnemende gemeenten.

In de verschillende fases vindt afstemming plaats met signaalleveranciers, juristen, communicatie medewerkers, analisten en accountmanagers van gemeenten. Voordat er een proef kan worden gestart is bestuurlijke en juridische borging noodzakelijk. Tijdens de proef- en pilotfase wordt met enkele gemeenten en de signaalleveranciers intensief samengewerkt om de gewenste selectiecriteria voor signalen te ontwikkelen en waar nodig aan te scherpen. Eventuele pijnpunten in het proces worden zichtbaar en gezamenlijk ondervangen. Nadat een pilot succesvol is afgerond volgt een landelijke uitrol van signalen. Accountmanagers en communicatie medewerkers van het project zorgen ervoor dat alle betrokken gemeenten aan de slag kunnen met de nieuwe signalen.

fase	focus	resultaat
intentie	identificeren kansen	optie voor nieuw signaal
interne intake	interne verdeling taken	wie doet wat wanneer
externe intake	bestuurlijk en juridisch draagvlak	draagvlak voor proef/pilot
proef	waarde van de signalen bepalen	zinnig signaal
pilot	verwerking signalen/leads/resultaten	proces geborgd
landelijke uitrol	uitrol aan alle deelnemende gemeenten	afspraken rondom frequentie van levering

¹⁷ Zie hoofdstuk 8 document 'Architectuur IKP'

signaaltipe	leverancier	volwassenheid
briefadres	RvIG, namens gemeenten	landelijke uitrol gerealiseerd
overbewoning	RvIG, namens gemeenten	landelijke uitrol gerealiseerd
samenwoners	RvIG, namens gemeenten	landelijke uitrol gerealiseerd
VOW	RvIG, namens gemeenten	landelijke uitrol gerealiseerd
doorgangadres	RvIG, namens gemeenten	landelijke uitrol gerealiseerd
veelverhuizers	RvIG, namens gemeenten	landelijke uitrol gerealiseerd
schijnverlating	RvIG, namens gemeenten	landelijke uitrol gerealiseerd
post retour	CJIB	pilot gaande met 62 gemeenten
papos	Nationale Politie	pilot gaande met 20 gemeenten
mix	Belasting dienst	voorbereiding pilotfase enkele gem.

PAPOS staat voor Parket Politie Systeem voor openstaande boetes.

Ook na de landelijk uitrol van een nieuw signaal wordt er continu gekeken of signalen kunnen worden verbeterd. Hiervoor is een proces van afstemming met de signaalleveranciers ingericht. Naarmate de signalen verbeteren wordt de hitrate hoger en val je dus steeds minder onschuldige mensen onnodig lastig met een huisbezoek. We streven naar een hitrate hoger dan 50%. Bovendien moeten periodiek de fraudesignalen aan de actualiteit worden aangepast omdat fraudepatronen verschuiven wanneer de handhaving merkbaar wordt.

3.5 Gebruik maken van kennis en ervaring van deelnemers

Door gebruik te maken van de kennis en ervaring van de deelnemers worden bestaande best practices direct toegepast binnen het project LAA, wat snel leidt tot concreet resultaat. Hieronder een aantal voorbeelden.

Toelichting samenwerking KCH&N/LSI projecten

De Landelijke Stuurgroep Interventieteams (LSI) bestaat uit samenwerkende gemeenten en de rijksdiensten en richt zich op de multidisciplinaire aanpak en het voorkomen van fraude in de sociale zekerheid, fiscaliteit en illegale tewerkstelling. De LSI wordt voorgezeten door het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. De uitvoering van de multidisciplinaire projecten adresfraude vindt plaats onder regie van het VNG Kenniscentrum Handhaving & Naleving (KCH&N, tot voor kort het RCF Kenniscentrum Handhaving). Voor 2014, 2015 en 2016 heeft de LSI besloten extra nadruk te leggen op de aanpak van adresfraude. Dat heeft geresulteerd in 2014 en 2015 in een pilotproject Risicoadressen, uitgevoerd in de regio Midden-Nederland. In totaal werden naar aanleiding van 57 actiemomenten 298 adressen bezocht. Daarbij werden 678 personen aangetroffen. Naar aanleiding daarvan werden 590 signalen in

onderzoek genomen die uiteindelijk 600 resultaten opleverden. In totaal is 257 maal aan Burgerzaken geadviseerd een mutatie in de BRP door te voeren. Naast de aanbevolen correcties in de BRP is ook een enorm financieel resultaat behaald van € 3.2 mln. door onder andere het aantal beëindigde en aangepaste uitkeringen (34) en belastingcorrecties (185). Indien bijvoorbeeld een WWB uitkering van de gemeentelijke sociale dienst wordt beëindigd of niet wordt toegekend dan wordt, volgens de LSI standaard voor interventieprojecten, een normbedrag gehanteerd van € 14.000 als besparingsbedrag voor gemeenten voor de duur van 1 jaar. De besparing op Rijksniveau is drie jaar. In de business case wordt een besparing van € 6.645 voor de duur van 1 jaar gehanteerd. Het werken met een interventieteam werd door de deelnemers over het geheel genomen als zeer positief ervaren. Men vond dat de integrale aanpak een duidelijke toegevoegde waarde heeft.

Zowel de algemene, in het samenwerkingsconvenant van de LSI vermelde doelstellingen als de specifieke doelstellingen van dit pilotproject sluiten nauw aan bij de doelstellingen van de LAA. Waar LAA voorziet in aanlevering van relevante signalen door afnemers van adresgegevens van personen aan gemeenten, geeft de LSI uitvoering aan de multidisciplinaire controle van adressen waarvan het vermoeden bestaat dat er sprake is van onjuiste registratie in de BRP in relatie tot verstrekte uitkeringen, toeslagen en voorzieningen. Deze integrale benadering van de LSI leidt tot hogere potentiële baten en snellere inning. De projecten kennen een overlap in doelstelling en samenwerkende partijen, wat een belangrijke overweging is om samen te werken.

Vanwege de overlap in doelstellingen hebben afgevaardigden van de Ministeries van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, de Belastingdienst, het project LAA en het VNG Kenniscentrum Handhaving & Naleving een voorstel tot samenwerking gemaakt met een beschrijving van de gezamenlijke

Gemeente Almere

De gemeente Almere ontving 324 Papos signalen van de Nationale Politie. Daarvan bleken er nog 315 actueel en dus een onderzoek waardig te zijn. Van de 315 te verrichten adresonderzoeken waren er 54 waar een bijstandsuitkering in het kader van de Participatiewet werd verstrekt. Bij nader onderzoek bleken er 5 uitkeringen onterecht te worden verstrekt omdat de personen feitelijk niet (meer) woonachtig waren op de adressen waar ze volgens de BRP stonden ingeschreven. Naast deze stopzettingen waren er ook nog acht lopende aanvragen voor een bijstandsuitkering waarover ook Papos signalen waren verstrekt. Op grond van

het Papos signaal is hier eveneens een nader onderzoek en werden er vier aanvragen afgewezen.

Het gebruik van de signalen, afkomstig van de politie leidde tot een discussie of de politie deze signalen wel mocht verstrekken in het kader van de Wet Politie gegevens. In oktober 2015 heeft de minister van V&J op initiatief vanuit het project LAA een aanwijzing ondertekend, waardoor de Wet Politie Gegevens wordt aangepast en de politie deze signalen moet blijven verstrekken. In januari 2016 zijn er aan 8 gemeenten, waaronder Almere in totaal 531 adressen met Papos signalen verstrekt. Op 22 februari zijn er aan 22 gemeenten ruim 1.000 adressen met een Papos signaal verstrekt.

werkwijze. Op 24 september 2015 heeft de LSI ingestemd met het voorstel van de stuurgroep LAA om vanaf september 2015 intensief samen te werken in de aanpak van adresfraude en verbetering van de kwaliteit van de Basis Registratie Personen.

Op dit moment werken LAA en LSI samen in de gemeenten Rotterdam, Utrecht, Almere en vindt voorbereidend overleg plaats met de gemeenten Amsterdam, Den Haag, Haarlem, Nijmegen, Tilburg, Maastricht en Hilversum.

Het samen werken is begonnen maar moet nog verder worden ontwikkeld tot samenwerken. Bestaande LSI projecten nemen signalen uit de LAA op maar gebruiken deze (nog) niet voor selectie. Als gevolg hiervan zijn de baten in de vier in uitvoering zijnde LSI-adresfraudeprojecten in het overzicht niet toe te rekenen aan LAA. De verwachting van de samenwerking LAA-LSI was juist dat dit wel het geval zou zijn, zodat LAA sneller over gerealiseerde batencijfers zou kunnen beschikken. Op 7 maart jl. heeft een overleg plaatsgevonden waarbij geconcludeerd is dat hierdoor de toegevoegde waarde beperkt blijft. Er is een interventie afgesproken om de bestaande werkwijze aan te passen zodat de toegevoegde waarde van de samenwerking meer tot zijn recht komt. Daarin zal ook worden aangegeven hoe het wel moet en welke acties er toe leiden dat de LSI projecten wel naar LAA toe te rekenen baten genereren. Alle betrokkenen vertrouwen op een succesvolle samenwerking voor de projecten in 2016 onder de voorwaarde dat de verbeteringen op korte termijn worden doorgevoerd.

Toelichting binnengemeentelijke samenwerking

Naar aanleiding van de controle van de eerste signalen werd vastgesteld dat sommige gemeenten vrijwel automatisch de ontvangen en uit te voeren adrescontroles met andere afdelingen en belanghebbenden binnen de gemeente deelden voordat er tot een eventueel huisbezoek werd overgegaan. Dit kwam met name

tot uitdrukking toen in de gemeenten Utrecht en Almere de eerste Papos-signalen van de Nationale Politie in onderzoek werden genomen. Van de in totaal 600 onderzochte signalen bleken circa 150 personen een uitkering in het kader van de Participatiewet te ontvangen. Bij nader onderzoek bleek hiervan 10% niet te wonen op het adres waar men in de BRP stond ingeschreven. Omdat het ontvangen van een uitkering op grond van de Participatiewet adresgerelateerd is, werden er op basis van deze 600 signalen, 15 uitkeringen stopgezet.

Ook is vastgesteld dat er gemeenten zijn die een structureel casusoverleg hebben ingericht, waar aan wordt deelgenomen door verschillende gemeentelijke disciplines, zoals burgerzaken, sociale zaken, vergunningen, leerplicht, bouwen en wonen e.d. Goede voorbeelden. Maar gaandeweg het project LAA is ook vastgesteld dat er in nogal wat gemeenten belemmeringen worden ervaren die de binnengemeentelijke samenwerking in de weg staan. Zo is meerdere malen aangegeven dat men binnen de gemeente terughoudend is in het uitwisselen van informatie, uit onwetendheid en onzekerheid. Medewerkers weten vaak niet (en zeker niet automatisch) de verbanden die er binnengemeentelijk kunnen zijn in beeld te brengen en daarmee onrechtmatigheden in het kader van de BRP en daaraan gerelateerde fraude, effectief en met de per relevante regeling bevoegde medewerker(s) aan te pakken. Ten aanzien van het uitwisselen van gegevens blijken veel relevante systemen ook nog niet direct of indirect te zijn gekoppeld. Gemeenten die dit al wel hebben gedaan, blijken niet alleen een beter en completer beeld op adresniveau te krijgen, er worden ook ogenschijnlijk tegenstrijdige feiten vastgesteld, die vervolgens leiden tot controles van die adressen.

Deze verschillen in binnengemeentelijke samenwerking zijn van invloed op de LAA. Goede uitwisseling tussen de gemeentelijke afdelingen is cruciaal voor de LAA. Vanuit de LAA vinden er dan ook regiobijeenkomsten plaats, waar de verschillende werkwijzen van de binnengemeentelijke samenwerking worden gepresenteerd en samenwerking wordt bevorderd. Vanuit gemeenten wordt aangegeven dat deze regiobijeenkomsten van grote toegevoegde waarde zijn en de bovendien de binnengemeentelijke samenwerking bevorderen.

Met het bevorderen van de binnengemeentelijke samenwerking wordt bijgedragen aan het efficiënter en effectiever controleren van adressen waar signalen met gereede twijfel over worden ontvangen. Als het aantal signalen gaat toenemen, wordt de beschikbare capaciteit – ondanks een goed functionerende binnengemeentelijke samenwerking – een knelpunt, zo geven diverse gemeenten aan. Daarom is het van belang dat er meer bestuurlijke aandacht komt voor deze aanpak.

Toelichting samenwerking Belastingdienst

De Belastingdienst is voor de Landelijke Aanpak Adreskwaliteit een zeer waardevolle partij. Door hun jarenlange ervaring op het gebied van fraudedetectie en de grote hoeveelheid data waarover zij beschikken is het inrichten van een goede samenwerking met de Belastingdienst essentieel voor het goed lopen van de LAA. In de loop van 2015 heeft de Belastingdienst de stap genomen om een interne stuurgroep en een projectgroep in te stellen om zaken te coördineren richting LAA. Een belangrijk onderwerp van overleg is het gebruik van de terugmeldvoorziening (TMV). Voor de Belastingdienst is het gebruik van de TMV van belang voor een goedlopend aanlever- en terugmeldproces. De stuurgroep LAA heeft in november besloten dat de TMV 2.0 geschikt moet worden gemaakt voor terugmeldingen in het kader van de LAA. Een werkgroep buigt zich over een oplossing voor de korte termijn.

Toelichting samenwerking project signalering CJIB

Als spin-off effect van CJIB signalen in LAA, hebben drie gemeenten deze signalen voor aanpak preventie schuldenproblematiek aangewend. Dit betrof de pilot vroeg signalering schulden waarbij Amsterdam, Almere en Alphen aan de Rijn breder binnengemeentelijk onderzoek hebben gedaan in samenwerking met lokale schuldhulpverleningsorganisaties om te onderzoeken of retour gekomen post een bruikbaar signaal is om mensen met schuldproblemen in beeld te krijgen en te attenderen op de mogelijkheden van gemeentelijke schuldhulpverlening.

De drie gemeenten hebben interne casus overleggen gevoerd en huisbezoeken afgelegd in gecombineerde teams. De pilot was kwalitatief van opzet en heeft laten zien dat een groot deel van de personen woonachtig is op het BRP adres maar post retour stuurt vanwege complexe schuldproblematiek. Een aantal mensen was al bekend bij schuldhulpverlening maar ook een groot aantal nog niet.

Met deze aanpak wordt mogelijk voorkomen dat personen zich uitschrijven uit de BRP om onvindbaar te worden, dus om in BRP-terminen te voorkomen dat iemand VOW gaat (Vertrokken Onbekend Waarheen). Dat bevordert de kwaliteit van de BRP. Bovendien kan de gemeente hiermee naast handhaving burgers ook wijzen op de mogelijkheden die de gemeente biedt om schuldenproblematiek te voorkomen dan wel burgers te helpen en ondersteunen om bestaande schuldenproblematiek naar een oplossing te brengen.

Op basis van deze bevindingen hebben gemeenten en uitvoeringsorganisaties aangegeven graag vervolgonderzoek en procesinrichting te willen opzetten met elkaar om deze wijze van samenwerking, mede op basis van LAA signalen, te bestendigen. Uiteraard binnen de vigerende wet- en regelgeving en buiten het LAA project.

Met het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid worden de mogelijkheden bekeken om deze methode van vroegtijdig signalering van schuldenproblematiek en burgers attenderen op de mogelijkheden van gemeentelijke schuldhulpverlening verder te brengen.

Ontwikkeling nieuwe signalen met afnemers

Naast de Papos signalen die als proef door de Nationale Politie zijn geleverd en vanaf Q1 2016 structureel maandelijks worden geleverd, wordt nader onderzocht uit welke andere systemen van de Nationale Politie signalen voor adresonderzoeken kunnen worden samengesteld ten behoeve van de LAA.

Het CJIB voert incassotrajecten uit voor verschillende opdrachtgevers. Naast het innen van boetes in het kader van verkeers-overtredingen richt het CJIB zich op het innen van bestuursrechtelijke premies zorgverzekeringen, strafbeschikkingen, boetevonnissen, bestuurlijke boetes en meer. Het verdient nader onderzoek om vast te stellen of en zo ja welke trajecten gebruikt kunnen worden voor het genereren van nieuwe signalen ten behoeve van LAA. Het CJIB heeft laten weten vanaf Q2 structureel maandelijks signalen te willen gaan aanleveren ten behoeve van de LAA.

Ook vinden verkennende gesprekken plaats met de IND en de Koninklijke Marechaussee. Zij hebben afspraken gemaakt en een convenant gesloten met de regionale eenheid Oost van de Nationale Politie en gemeenten in Oost Nederland met als doel samen te werken in de aanpak van identiteitsfraude en documentfraude.

Daarnaast wordt nader onderzocht of en zo ja welke signalen kunnen worden geleverd door publieke organisaties zoals het Kadaster en de Kamer van Koophandel.

Gemeente Bronckhorst

‘Wij hebben de afgelopen jaren geconstateerd dat adres-aangiften waarbij volwassenen inwonen op adressen waar al een huishouding wordt gevoerd extra aandacht vragen bij het beheer van de BRP. Bij dit risicoprofiel is er met name sprake van integrale samenwerking. Onderzoek van deze verwonderaangiften wijst meestal uit dat betrokkenen niet op het opgegeven adres wonen, maar bijvoorbeeld in een recreatiewoning, in het buitenland, of op een ander adres in

Nederland waar uitkeringen of toeslagen worden ontvangen. Wanneer betrokkenen er wel wonen, blijkt dikwijls dat zonder benodigde vergunning een aparte verblijfseenheid is gecreëerd. ‘In het pakket Topdesk kunnen de medewerkers de terugmeldingen van de verschillende basisregistraties doorzetten naar collega’s van andere clusters. Toch wordt de grootste winst behaald uit het gegeven dat men elkaar, indien gewenst, dagelijks direct op kan zoeken en niet hoeft te wachten op een overleg op een vast tijdstip.’

Samenwerking met gemeenten

In het project LAA wordt op verschillende manieren de samenwerking met gemeenten gezocht en bevorderd. Zo zijn er zeven koplopergemeenten die actief deelnemen aan het Operationeel Overleg en daarbinnen aan de werkgroepen ‘Gegevens’ en ‘Monitor’. Vanuit de deelnemende gemeenten aan het Operationeel Overleg en tijdens regiobijeenkomsten is de wens geuit om naast de cijfermatige baten (zowel op aantallen als financiën), ook aandacht te schenken aan de ANDERE BATEN zoals de maatschappelijke effecten die door LAA ontstaan (zie paragraaf 2.3). Met name de lokale besturen geven aan dat zij deze baten mogelijk nog belangrijker achten dan de baten in euro’s.

In samenwerking met 10 gemeenten is er een werkgroep ‘Analyse’ samengesteld. De gemeenten in deze werkgroep genereren zelfstandig signalen en laten daar analyses op los om de te controleren adressen aan te scherpen. Ook worden door gemeenten samengestelde en in de praktijk bewezen queries zowel onderling als met de RvIG gedeeld. Zo zijn specifieke gemeentelijke queries die effectief bleken te zijn ook bij RvIG landelijk toegepast. Ook zijn er enkele zeer betrokken gemeenten die steeds direct klaar staan om vragen te beantwoorden ten behoeve van het verbeteren van de kwaliteit en snelheid van het proces.

Bovendien worden naast de RvIG ook de NVVB en het VNG Kenniscentrum Handhaving en Naleving betrokken. Deze maken deel uit van het Operationeel Overleg en de Gouwzeegroep.

De NVVB is bovendien vertegenwoordigd in de stuurgroep als belangenbehartiger voor de afdelingen Burgerzaken van alle gemeenten.

Vanaf Q1 zijn ook de Stichting Inlichtingenbureau en de vereniging Divosa aangesloten en betrokken. Stichting Inlichtingenbureau biedt informatieproducten aan gemeenten ten behoeve van onder andere handhavingsdoelen, armoedebeleid, terugdringen vroegtijdig schooluitval en het ambtshalve verlenen van kwijtschelding van lokale belastingen.

Divosa is de vereniging die de belangen behartigt van de gemeentelijke Sociale diensten.

Gebruik maken van werkgroepen

Vanuit het Operationeel Overleg zijn enkele werkgroepen ontstaan, bestaande uit gemeenten en afnemers. Deze werkgroepen richten zich op de thema’s ‘Gegevens’, ‘Monitor’, en ‘Analyse en Casusoverleg’. Aanvankelijk was het de intentie om ook een werkgroep ‘Privacy’ in te richten, maar om praktische redenen is er voor gekozen om dit thema vanuit het project LAA voor te bereiden en met enige regelmaat de voortgang in het Operationeel Overleg te bespreken. Er is geen juridische werkgroep geformeerd. Het is praktischer om per onderwerp bilateraal vanuit de LAA met de afnemers de gegevensuitwisseling te toetsen. Door sectorale wet- en regelgeving zijn specifieke afspraken per BRP-afnemer nodig.

Vanuit de werkgroepen zijn voorstellen gedaan die hebben geleid tot verbetering van gebruikte queries, het delen van kruisinzichten en samenwerking met betrekking tot analyses.

Daarnaast is in november de werkgroep ‘Casusoverleg’ ingesteld met als doel de ervaringen met de reeds gebruikte signalen te benutten om te komen tot aanscherping van het type signalen dat vervolgens moet leiden tot nog hogere kwaliteit.

Toelichting samenwerking Haagse Pandbrigade

De Dienst Stedelijke Ontwikkeling (DSO) van de gemeente Den Haag is verantwoordelijk voor de groei van de stad, in samenwerking én samen met burgers en bedrijven. Veiligheid, gezondheid en duurzaamheid zijn daarbij belangrijke uitgangspunten. Onderdeel van de DSO is de Haagse Pandbrigade.

De Haagse Pandbrigade werkt aan het verbeteren van de leefbaarheid en veiligheid in de wijken van de gemeente Den Haag. De taken van de Haagse Pandbrigade richten zich op het verminderen van overlast en gevaarlijke situaties in panden, zoals:

- de opsporing en aanpak van onrechtmatige bewoning (overbewoning en illegale kamerverhuur);
- het verifiëren van persoonsgegevens van de bewoners met de BRP;
- het aanpakken van ernstige onderhoudsgebreken aan panden;
- het doen van onderzoeken naar de rechtmatigheid van sociale voorzieningen zoals uitkeringen en andere regelingen;
- het doen van vervolgonderzoek en het nemen van maatregelen.

De Haagse Pandbrigade werkt met risicoprofielen en gebruikt daarvoor zo'n 30 tot 40 indicatoren. De meeste indicatoren zijn samengesteld op basis van de gemeentelijke gegevenshuishouding. De LAA werkt samen met de Haagse Pandbrigade, onder andere door de opgedane inzichten en ervaringen te delen en beschikbaar te stellen aan andere gemeenten. Ook is de Haagse Pandbrigade betrokken bij het onderzoeken van de waarde van de eerste proefsignalen van zowel de Belastingdienst als Papos gegevens van de Nationale Politie.

Verkenning Buitenring

De Landelijke Aanpak Adreskwaliteit beperkt zich momenteel tot samenwerking binnen de overheid, maar kreeg ook belangstelling van private partijen die veel met adressen werken. Om deze partijen op de hoogte te brengen van het project LAA en te verkennen welke kansen zich in de toekomst kunnen aandienen, is gesproken met wat 'de Buitenring' is gaan heten.

Op 29 oktober 2015 is in een gezamenlijke bijeenkomst kennisgemaakt met ruim 15 partijen: Bureau Krediet Registratie (BKR), Cendris/PostNL, Experian, Communicatie Data Diensten Nederland (CDDN), Data Driven Marketing Association (DDMA), EDM (data leverancier), International Card Services (ICS), Koninklijke Notariële Beroepsorganisatie (KNB), Nederlandse Vereniging van Banken (NVB), Nedu (energiedata), Netbeheer Nederland (netwerk elektra), Thuiswinkel.org, Verbond van Verzekeraars, Vereniging Coin (telecommunicatie), Vewin (drinkwater) en Zorgverzekeraars Nederland.

Als vormen van mogelijke samenwerking werden genoemd, uitwisseling van kennis en kunde, leren van elkaar, samenwerken aan preventie, krachten bundelen bij adresonderzoek en juridisch overleg voeren over de grens publiek-privaat in een datawereld die snel wijzigt, het inrichten van een Register Adressignalen ('pas-op lijsten') en het leveren van gegevens.

Waarom de Buitenring LAA

Net als de overheid is ook de private sector intensief bezig met de problematiek van adreskwaliteit, adresfraude en adresgerelateerde fraude. Het gaat dan in het bijzonder over de banken, verzekeraars, telecombedrijven, netwerkbedrijven, elektriciteitsleveranciers, waterbedrijven, dataleveranciers, notarissen, bezorgbedrijven, en online leveranciers. Het is nuttig dat de belangrijke spelers van de publieke en private zijde in grote lijnen op de hoogte zijn van elkaars activiteiten.

Met sommige partijen uit de Buitenring bestaat al een geformaliseerde samenwerking vanuit de overheid. Bijvoorbeeld met de zorgverzekeraars en met de gerechtsdeurwaarders. Daarnaast werken gemeenten vaak samen met elektriciteitsbedrijven en woningbouwcorporaties. Er is dus al veel gaande tussen de publieke en private sector op het gebied van het adres. Drie partijen uit de Buitenring LAA hebben zelfs toegang tot het BRP: de notarissen, de pensioenfondsen en de zorgverzekeraars.

Het is kwetsbaar om samen te werken tussen een publieke partij en een private partij. Er moet altijd goed worden opgelet voor de valkuilen. Het is evenzeer kwetsbaar om contact, kennisdeling en samenwerking met de private sector uit te sluiten. Zij hebben vaak tientallen jaren ervaring. Het past in het kabinetsbeleid om als overheid contact met het bedrijfsleven te waarderen en niet in isolatie te functioneren.

Meerwaarde LAA voor bedrijven

Tijdens de gesprekken met vertegenwoordigers van deze organisaties hebben we de volgende zaken kunnen optekenen over de meerwaarde van LAA voor bedrijven.

- A** Het contact met de overheid over hun professionele terrein wordt op prijs gesteld. Zij voelen zich gekend;
- B** Meerdere organisaties hebben een schat aan kennis en willen die graag met ons delen;
- C** Elke verbetering van een gegeven in de BRP werkt ook indirect voor deze organisaties. Zij hebben last van onjuiste registraties in de BRP.
- D** Meerdere organisaties beschikken over data waarmee de gegevens in de BRP kunnen worden verbeterd. Zij zijn er trots op dat zij deze informatie hebben en willen die graag ter beschikking stellen. Zij zoeken daar een weg voor.
- E** Beter werkende burgerzaken, betere binnengemeentelijke samenwerking en gezamenlijk optreden van gemeenten werkt positief voor een aantal organisaties. Bijvoorbeeld door een samenwerkingsprotocol te uniformeren.
- F** Meerdere organisaties hebben belangstelling voor het uitwisselen van juridische
- G** kennis over gegevensuitwisseling;
- H** Enkele organisaties willen ook graag diensten leveren aan de overheid.

3.6 Communicatie

De werkwijze van het project LAA berust op vrijwillige deelname en op nieuwe samenwerkingsvormen. Voor de werving en begeleiding van deelnemers, zowel voor het adresonderzoek bij gemeenten als voor de levering van signalen, is zorgvuldige communicatie belangrijk. Ook de toelichting op en verantwoording over de aanpak in het openbaar (voor pers, publiek en politiek) vereist regie, want zonder eensgezinde en eenduidige boodschap is de aanpak al snel vatbaar voor misverstanden en vermijdbare kritiek.

De projectcommunicatie is erop gericht dat de deelnemers zoveel mogelijk zelf kunnen uitdragen wat zij doen en wat LAA daaraan bijdraagt. Daarvoor is het volgende gedaan.

Uit evaluaties blijkt dat de deelnemers de communicatie van LAA ervaren als professioneel, behulpzaam en prettig. De integratie met de eigen communicatieaanpak van de deelnemers aan LAA (dus

binnen en door de betrokken diensten en gemeenten zelf) is echter nog niet voldoende.

De voorlichting aan burgers is buiten scope geplaatst voor het project LAA, vanuit de gedachte dat de betrokken overheden die zelf verzorgen. De betrokken overheden communiceren naar de burger wanneer duidelijk is dat de aanpak structureel wordt. Pas dan zullen ook de preventiekansen worden benut.

Naarmate de werkwijzen overgaan van experimenteel-projectmatig naar structureel-in de lijn, zal ook de communicatie steeds dieper ingebed moeten raken binnen het primaire proces van de diverse stakeholders zelf. (Zoals verantwoorden waar signalen op zijn gebaseerd en wat de dienst doet met de uitkomsten van adresonderzoek).

De "Bijlage bij paragraaf 3.6" achterin het rapport geeft meer achtergrond.

middel	bijdrage
Mailings	2 tot 5 mailings per week aan de gemeenten om signalen te begeleiden, maar ook voor juridische of financiële zaken.
Bellen	Wekelijkse belrondes waarin accountmanagers gemeenten telefonisch benaderen over een actueel onderwerp: aanmoediging en probleemoplossing.
PLEIO	Besloten kennisplatform voor inmiddels 344 deelnemers aan LAA, waar kerndocumenten beschikbaar zijn en dagelijks onderwerpen worden gedeeld. Snel en praktisch.
LAA magazine	Openbaar digitaal magazine met inmiddels 831 abonnees, waarvan in 2015 vier edities zijn gemaakt met interviews en feitelijke informatie. Inspiratie en informatie voor de deelnemers staan voorop, niet de werving of externe verantwoording.
Congressen	Informatiestand en workshops tijdens de congressen van LAA-partners, met name van de NVVB. Werving en relatieonderhoud.
Regionale bijeenkomst	Eigen bijeenkomsten van LAA voor de deelnemende gemeenten, met workshops over de gehanteerde werkwijzen, die informatie overdragen en de relatie verstevigen.

3.7 Juridisch kader

De Wet basisregistratie personen (Wet BRP) kent een strikt regime voor het registreren in en verstrekken van persoonsgegevens uit die basisregistratie. Daarbuiten is de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) van toepassing, zoals bij het meeleveren van regelingsinformatie door afnemers van de BRP aan gemeenten (i.c. Colleges van B&W). Regelingsinformatie betreft voorzieningen en uitkeringen die in relatie staan met personen die op een bepaald adres zijn ingeschreven. De Wbp is ook van toepassing voor de retourmelding na adresonderzoek door de gemeente met informatie over de uitkomsten van het onderzoek. De Wbp vormt als het ware een juridische schil om de Wet BRP heen.

Juridische grondslag

De Wet BRP verplicht afnemers van de BRP om gereede twijfel of een adres in de BRP wel juist is terug te melden aan gemeenten en gemeenten moeten onderzoek doen in het kader van hun bijhoudingstaak. Deze terugmeldplicht biedt samen met de publiekrechtelijke taak van gemeenten en afnemers om de kwaliteit van de BRP op orde te houden, de grondslag voor de verwerking van persoonsgegevens in het kader van het project LAA. Deze grondslag voor verwerking van persoonsgegevens is voorzien in artikelen 1:4 lid 2, 2:34 wet BRP en artikel 8 Wbp onder c (wettelijk plicht) en onder e (de goede vervulling van een publiekrechtelijke taak).

Sectorale wetgeving

Voor bepaalde sectoren, zoals het SUWI-domein en de fiscaliteit, gelden niet alleen Wet BRP en Wbp, maar ook sectorale regelingen met geheimhoudingsplichten die het gebruik van gegevens voor buiten de eigen taak gelegen doeleinden beperken tot in wet- en regelgeving expliciet voorziene gevallen. De geheimhoudingsplicht maakt dat deze sectoren in de praktijk met (deels) gesloten regimes werken waar het de verstrekking en verwerking van gegevens betreft. Het gevolg hiervan is dat de samenwerking met deze sectoren vanwege de zorgvuldigheid regelmatig aanleiding geeft tot vragen in het kader van LAA.

Het standpunt van LAA is dat het juridisch kader, met inbegrip van sectorale geheimhoudingsplichten, voldoende ruimte biedt voor afnemers van de BRP om met gemeenten gegevens uit te wisselen ten behoeve van het op peil houden van de kwaliteit van de BRP. De geheimhoudingsplicht geldt immers niet voor zover het uitwisselen

van informatie de taakuitvoering van de desbetreffende organisatie (Belastingdienst) betreft. Daarvan is in het kader van LAA in dubbel opzicht sprake. Ten eerste is er een gemeenschappelijke verantwoordelijkheid van afnemers en gemeenten om de kwaliteit van de BRP op peil te houden. Voorts dient het aanleveren en terugontvangen van informatie de goede taakuitvoering van deze organisaties. De afnemer kan op grond van het adresonderzoek gepaste maatregelen nemen. De BRP heeft immers tot doel de goede taakuitvoering van de afnemers en de taak van gemeenten om voor de kwaliteit van de BRP zorg te dragen is daar als het ware een afgeleide van. De conclusie is dan ook dat uitwisseling van informatie tussen gemeenten en afnemers van de BRP voor de kwaliteit van de BRP en de goede taakuitvoering van de afnemers nodig en verantwoord is.

Gezamenlijk procesbeschrijving opstellen

Permanent is evenwel de discussie binnen LAA over de grondslag van verstrekking van extra informatie door afnemers aan gemeenten en omgekeerd, zoals aanvullende informatie bij terugmelding, regelingsinformatie t.b.v. het adresonderzoek en aanvullende informatie over de uitkomsten van het onderzoek.

Het project zorgt nu in een 1 op 1-benadering voor een op de desbetreffende afnemer toegesneden procesbeschrijving. Het aantal afnemers dat effectief signalen van mogelijke adresfraude aanlevert is nog beperkt.

Voor de doorontwikkeling van LAA is een gezamenlijke visie van de deelnemers op de juridische mogelijkheden en verankering daarvan belangrijk. Voor de korte termijn wordt met de deelnemers een procesbeschrijving opgesteld waarin het geldende wettelijke kader voor alle deelnemers wordt toegespitst op gegevensuitwisseling ten behoeve van de bijdrage aan de kwaliteit van de BRP en het tegengaan van adresgerelateerde fraude. Hierbij zal dan ook in een vroegtijdig stadium duidelijk kunnen worden of en waar aanpassing van regelgeving noodzakelijk is voor de doorontwikkeling van LAA. In dit verband is ook van belang te vermelden dat een werkgroep van de NVVB met enkele gemeenten al bezig is knelpunten uit de praktijk van het adresonderzoek te formuleren die zijn terug te voeren op de BRP wet- en regelgeving.

Privacy Impact Assessment

Voor LAA is op basis van de ervaringen van het eerste jaar door een onafhankelijk privacyadviseur een Privacy Impact Assessment (PIA) uitgevoerd. Hierin is het voorgaande ook geconstateerd. Daarnaast worden in de PIA aanbevelingen gedaan waarvan voor dit kader de volgende zaken van belang zijn:

- 1 Zet de zorg voor de kwaliteit van de BRP voorop en waak voor overheersing van het fraudeperspectief.
- 2 Adviseer gemeenten bij het nemen van gepaste controlemaatregelen in het kader van adresonderzoek en zoek voor uitbreiding van het Protocol adresonderzoek samenwerking met het ministerie BZK en de NVVB en lever hiervoor input.
- 3 Valideer voor queries binnen LAA hypothesen en formuleer criteria voor de geldigheid hiervan. Test deze uit. Benadruk in de voorlichting aan gemeenten en afnemers dat beslissingen over mutaties in de BRP of met betrekking tot lopende regelingen niet mogen worden genomen op grond van een profiel van een burger, maar uitsluitend op grond van hem betreffende feiten en omstandigheden.
- 4 Benadruk in de voorlichting aan gemeenten de noodzaak van het in alle fases van het (adres)onderzoek maken van een afweging of, wanneer en hoe de burger hierbij betrokken moet worden.
- 5 Benadruk in de voorlichting aan gemeenten en andere afnemers van de BRP het belang van het zorg dragen van een voor de burger en voor elkaar effectief klachtrecht.
- 6 Borg beveiligingsmaatregelen bij het IKP ten minste op het niveau van de BRP. Zorg voor periodieke controle en leg hierover verantwoording af aan de gemeenten, als opdrachtgevers van het IKP.
- 7 Stel samen met de deelnemers een procesbeschrijving op van het doen van (adres)onderzoek en terugmeldingen in het kader van de LAA.

3.8 Monitoring van resultaten

Er zijn verschillende middelen ontwikkeld voor het monitoren van de resultaten. Voor verschillende doelgroepen zijn rapportages en monitoren ontwikkeld.

Overzicht middelen

Tussenrapportage/rapport	Besluitvormers/stakeholders
Maatschappelijke baten	Besluitvormers/stakeholders
Batenmonitor	Opdrachtgever/projectleiding
Kwartaalrapportage	Opdrachtgever/projectleiding
Monitor huisbezoeken (operationeel)	Accountmanagers/gemeenten
CRM systeem voor stakeholders (operationeel)	Accountmanagers

3.9 Uitwerking opzet van het structurele Informatieknoppunt

Vanuit de opdrachtgever van LAA is een advies gevraagd op welke wijze, tegen welke condities en aan wie de verschillende onderdelen van het project LAA en daar binnen het (tijdelijke) IKP, zouden kunnen worden overgedragen voor de borging van de landelijke methodiek en de inrichting van een structureel IKP.

Op basis daarvan is een verkenning gestart met de RvIG en het Inlichtingenbureau. Een werkgroep met vertegenwoordigers van RvIG, het Inlichtingenbureau en LAA zijn de verkenning gestart om met behulp van een impactanalyse vast te kunnen stellen wat er nodig is om tot structurele inbedding te komen. Daarbij is een aantal scenario's benoemd dat nader uitgewerkt wordt bij structurele voortzetting van de LAA.

Het bestuur van Stichting Inlichtingenbureau en RvIG zijn in gesprek met het ministerie van BZK over hun rol en de governance bij structurele voortzetting van de LAA. Het ministerie van BZK heeft beide partijen opdracht gegeven hiervoor een impactanalyse uit te doen voeren.

Uitwerking van de impact analyse vindt plaats in goed overleg tussen Stichting Inlichtingenbureau, RvIG en ICTU. Voor een mogelijke nieuwe taak van Stichting Inlichtingenbureau en RvIG achten deze partijen het noodzakelijk dat voorafgaand vanuit de beoogd opdrachtgever (BZK) een PIA wordt uitgevoerd en dat de nieuwe taken van Stichting Inlichtingenbureau en RvIG in regelgeving worden vastgelegd. De huidige werkwijze op basis van bewerkovereenkomsten is als structurele oplossing niet houdbaar.

Sandra Duijser

Resultaatverantwoordelijk Teammanager Werk en Inkomen gemeente Leiden:

‘Nu we met LAA-adressen gaan werken, kiezen we dan ook voor een andere aanpak. We gaan een projectgroep opzetten die bestaat uit medewerkers van Werk en Inkomen, Burgerzaken en Veiligheid. De adressen komen binnen bij de projectgroep en die beoordeelt welke adressen bezocht worden. Met Burgerzaken zijn goede afspraken gemaakt over de follow-up. Als bij een bezoek blijkt dat de feitelijke situatie afwijkt van de BRP, wordt de inschrijving in de BRP aangepast. Ik kan me voorstellen dat andere afdelingen ook aanhaken als dit eenmaal loopt.’

Onder de genoemde randvoorwaarden en op basis van het geschetste proces zien Stichting Inlichtingenbureau en RvIG voldoende mogelijkheden om (in de loop van) 2017 een structurele rol te vervullen bij de landelijke aanpak adreskwaliteit.

Op basis van de eerste verkenning hebben de directies van de RvIG en IB aangegeven een rol te willen vervullen bij de structurele borging van de LAA zodra er een positief besluit rondom voorzetting van de Landelijke Aanpak Adreskwaliteit is genomen.

De functies (bouw, borging, beheer, relatiemanagement) rond de bestrijding van adresgerelateerde fraude (van LAA/het IKP) en het bieden van een technische infrastructuur voor een gegevensknooppunt, passen in de ambitie en de kernactiviteiten van het Inlichtingenbureau. De functies die met name te maken hebben met de kwaliteit van de BRP, een terugmeldvoorziening voor indicaties van afwijkingen in de BRP en het daaraan gekoppelde relatiebeheer op landelijk niveau met afnemers en gemeenten, passen prima bij de RvIG.

Voor de verdere uitwerking hiervan is een aantal uitgangspunten genoemd:

- Organisaties (RvIG, Inlichtingenbureau, LAA) blijven vasthouden aan hun ‘kernactiviteiten’;
- Organisaties zijn (waar mogelijk) complementair aan elkaar en zullen elkaar niet beconcurreren;
- De structureel te borgen processen en activiteiten van LAA moeten passen bij de ambities en kernactiviteiten van RvIG en/of IB;

- Organisaties streven een integrale benadering van de LAA processen en activiteiten na;
- Organisaties moeten, voorafgaand aan het accepteren van de opdracht, zicht hebben op alle juridische implicaties en groen licht hebben om de gevraagde taak (wettelijk) te mogen uitvoeren.

Naast deze uitgangspunten zijn ook randvoorwaarden en een tijdpad benoemd. Er is al het nodige afgestemd en afgesproken:

- Het Ministerie van BZK, de Beleidsdirectie, zal als opdrachtgever naar beide partijen (afzonderlijk) optreden. De verantwoording en financiering zal langs deze lijn lopen. Daarmee zullen zowel het IB als de RvIG zich als uitvoeringsdienst kunnen blijven positioneren onder één Beleidsopdrachtgever (BZK). Bij obstakels of onderwerpen die boven de directies van de uitvoeringsdiensten stijgen wil men de opdrachtgever rechtstreeks kunnen aanspreken;
- Partijen (RvIG, IB en LAA) zullen op korte termijn een aantal scenario's uitwerken, voorzien van een tijdpad, op basis waarvan een keuze gemaakt kan worden. Het gaat daarbij om een paar varianten; men kan kiezen voor een overdracht 'As-Is' (waarbij de bestaande structuur en voorziening wordt overgedragen, waarna door RvIG en IB de integratie verder wordt opgepakt), men kan kiezen om eerst alle randvoorwaarden in te vullen, waarna de overdracht plaats kan vinden, of men kan kiezen voor een 'hybride model' waarbij de overdracht van het project plaats vindt met inbegrip van mensen en middelen, waardoor de transitie gefaseerd per onderdeel gerealiseerd kan worden. De verschillende scenario's worden nu verder (globaal) uitgewerkt met beschrijving van gevolgen in juridische, financiële en organisatorische zin, waarbij duidelijk is dat elk scenario haar eigen tijdpad kent. Dat tijdpad varieert tussen 9 maanden en bijna 2 jaar;
- Ook het relatiebeheer zal nader uitgewerkt worden, op basis van de componenten die elk der partijen naar de toekomst voor haar rekening gaat nemen.

4 Perspectief 2016 en verder

4.1 Voortzetting LAA na positief besluit

Onderdeel van de projectcriteria is een voorstel tot duurzame voortzetting van de LAA. Dit heeft zijn beslag gekregen in een PID welke is aangeboden aan de gedelegeerd opdrachtgever. Dit hoofdstuk is een samenvatting hiervan. In 2016 bouwen wij voort op de ervaring in 2015. Na positieve besluitvorming wordt het PID voorgelegd aan de Gouwzeegroep en zo nodig aangepast/aangevuld om ervoor te zorgen dat we allen een gedeeld en gedragen beeld hebben over de te halen doelstellingen voor 2016.

1. Maatschappelijke effecten en baten krijgen meer aandacht

Uit het onderzoek naar ANDERE BATEN is een top 12 naar voren gekomen. Naar inschatting van professionals vinden hun College en Raad van de gemeenten een vijftal belangrijk om binnen hun gemeente aandacht voor adresonderzoek te vragen en daar capaciteit voor vrij te maken. Het gaat hierbij vooral om 'preventieve werking: minder ongewenst gedrag en fraude' en 'betrouwbare informatie bij rampen en crisissituaties', gevolgd door 'verbetering van de zichtbaarheid en het imago van de gemeente' en 'andere financiële baten'. 'Voordelen voor de goedwillende burger' en 'betere samenwerking met organisaties buiten de gemeente' werden het minst genoemd.

Ervaring leert dat Colleges en Raden van gemeenten nog onvoldoende op de hoogte zijn van de LAA en zo ook van de mogelijke ANDERE BATEN die dit voor de gemeenten met zich mee kan brengen. Dit zal worden meegenomen in de communicatiestrategie - aanpak en - middelen.

Daarnaast verdient ook de communicatie richting de burger aandacht: Duidelijkheid over wat we doen. Bewustwording, Zorg dat je adres correct is geregistreerd, want we gaan de incorrecte adresregistraties onderzoeken. En ook voor de burger kunnen de overige effecten impact hebben en bij de communicatie worden meegenomen.

In 2016 werken we aan het voorkomen van adresfouten en – fraude. Voorkomen is beter dan genezen. Dat bereiken we door de inzet van vroegtijdige inzet van intelligence, bij zowel de gemeenten als de stakeholders, waardoor zowel de kwaliteit van de BRP stijgt als ten onrechte uitbetaalde regelingen worden voorkomen.

2. Samenwerkingsverband

Wij adviseren om de Stuurgroep, het Operationeel Overleg en de Gouwzeegroep voort te zetten. Het Samenwerkingsverband functioneert goed en zal bestendig en verstevigd worden. Belangrijkste aandachtspunten zijn:

- Vooraf ter beschikking stellen van regelinginformatie;
- Periodiek (maandelijke) betrouwbare levering van signalen;
- Realiseren van een 'feedback' loop en aansluiting op bestaande processen bij signaalleveranciers ten behoeve van hun handhavingsproces;
- Voortzetting casusoverleg ten behoeve van ontwikkeling nieuwe queries;
- Werving nieuwe signaalleveranciers, vb KvK en kadaster;
- Realisatie van een netwerk van LAA-ambassadeurs;

IMPRESSIES UIT DE PRAKTIJK

Rosemarie Olde Nordkamp

Gemeente Heerde

De gemeente Heerde had van het CJIB een post retouradres gekregen. Bij navraag aan het team uitkeringen bleek dat de ingeschreven man een uitkering heeft. Er was al wel een vermoeden dat hij daar niet woonachtig was. Dit kon nog niet bewezen worden. Het team belastingen had al een dwangbevel naar de betreffende man gedaan maar nog geen positief antwoord van de deurwaarder gekregen. Via de BOA, die contact heeft met de politie, bleek deze man geregistreerd te staan voor nog openstaande boetes. De

sociale recherche is ingeschakeld. Op het adres trof de recherche betreffende man niet aan maar een andere bewoner. Deze bewoner stond echter niet ingeschreven op dit adres. De recherche heeft een verklaring opgemaakt die is ondertekend door de huidige bewoner op het adres. Deze bewoner heeft verklaard dat de ingeschreven man er niet woont. De huidige bewoner wordt ingeschreven en de ingeschreven man staat in onderzoek. Daar zijn we nog mee bezig. Voorlopig krijgt hij geen uitkering. Waarschijnlijk zal de ingeschreven man zich snel melden. Zo zie je maar weer twee vliegen in een klap. Zonder de samenwerking was ons dit niet gelukt.

- Kennisontwikkeling en borging om samenwerking tussen afnemers en gemeenten te borgen;
- Operationaliseren van de LSI samenwerking (opzet 5-tal regionale projecten), via intensivering van de samenwerking met het VNG Kenniscentrum Handhaving & Naleving;
- Verder verkenning met de buitenring uitvoeren na besluitvorming in stuurgroep over uitgangspunten.

3. Samenwerking met gemeenten

In 2015 hebben ruim 160 gemeenten deelgenomen aan de LAA. Ervaring leert dat tussen gemeenten diversiteit bestaat over aanpak en inzet op het uitvoeren van adresonderzoek. Belangrijkste aandachtspunten zijn:

- het begeleiden van al aangesloten gemeenten door actieve ondersteuning van onze accountmanagers, waarbij aandacht voor binnen gemeentelijke samenwerking, het ter beschikking stellen van een toolkit en realiseren van een regionale benadering waarbij centrumgemeenten worden gepositioneerd en een actieve rol spelen bij het helpen van hun collega's;
- Verdere uitbreiding van aantal actief deelnemende gemeenten naar in ieder geval 200, via genoemde regionale benadering. Elke gemeente die zich aanmeldt voor deelname aan LAA is welkom en krijgt volledige ondersteuning. In het afgelopen jaar namen nagenoeg alle 100.000+ gemeenten deel aan de LAA. In 2016 willen we in ieder geval alle (40) 'centrumgemeenten' laten aansluiten.
- Het realiseren van in totaal 15.000 risicogerichte adresonderzoeken voor het gehele kalenderjaar 2016;
- Het bieden van handvatten om de kwaliteit van adresonderzoeken te verbeteren, gericht op het realiseren van een 'hitrate' van gemiddeld 45% voor die signalen waarvan uit ervaring van 2015 blijkt dat dit haalbaar zou moeten zijn;
- Intensivering en ondersteuning van de acties door de accountmanager intern/Optimaliseren belteam;
- Organiseren regionale bijeenkomsten ter ondersteuning van kennisontwikkeling en –uitwisseling;
- Bevorderen van binnengemeentelijke samenwerking gebeurt in afstemming met NVVB, Divosa en het VNG Kenniscentrum Handhaving en Naleving, project Aanpak Fraude en NBP. NBP gaat per 1 april 2016 over naar de NVVB en heet dan Publieksacademie.

4. Informatieknooppunt

Het tijdelijk IKP wordt in 2016 verder geprofessionaliseerd. Belangrijkste aandachtspunten zijn:

- Realiseren 'feedback-loop ten aanzien van resultaten, het vooraf kunnen verifiëren van belangen van de binnengekomen signalen en het stapelen van signalen;
- Verbetering van de kwaliteit van geleverde signalen door afnemers door continue analyse van resultaten en toename van geleverde aantallen en het leveren van analytische ondersteuning;
- Het uitwisselen van BRP ervaring en expertise richting ketenpartners ten behoeve van aanscherpen van risicoprofielen bij de ketenpartners om zodoende hoger waardige signalen te generen;
- Frequente/maandelijks levering van signalen aan gemeenten, rekening houdend met beschikbare capaciteit en gewenste samenstelling van signalen;
- Doorontwikkeling monitoring;
- Doorontwikkeling vragenlijst;
- Borging van processen tussen IKP en afnemers en bieden ondersteuning aanpassing van het interne proces bij afnemers om het handhavingproces te activeren.

5. Transitie LAA

Doel is om de LAA onder te brengen bij bestaande organisatie(s). Het project bij ICTU is eindig. 2016 staat dan ook in het teken van overdracht van de LAA.

Belangrijkste aandachtspunten zijn:

- Ondersteuning bieden om beoogde beheerpartijen in staat te stellen een impactanalyse uit te voeren teneinde een voorstel uit te werken voor overdracht in beheername van de LAA in 2017;
- Waarbij aandacht voor personele-, technische-, juridische-, financiële- en communicatieve onderdelen alsmede de Governance;
- Uitwerken fall back scenario, mochten beoogde beheerpartijen meer tijd nodig hebben om LAA in beheer te kunnen nemen.

6. Signalering schuldproblematiek en attenderen burgers

Het is mogelijk dat bepaalde type signalen wijzen op schuldenproblematiek. Juist deze aanpak laat 'twee zijden van de medaille' zien; adres-gerelateerde fraude kan voortkomen uit misbruik en berekening, maar ook uit sociale nood. Met het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid worden de mogelijkheden bekeken om deze methode van vroegsignalering van schuldenproblematiek verder te brengen.

Yvonne Regelink

Gemeente Doetinchem

'Dit is een geleidelijk proces geweest', vertelt Yvonne Regelink (medewerker Gemeentewinkel), 'gebaseerd op ons streven om de kwaliteit van de BRP te verhogen. Adreskwaliteit is daarmee steeds belangrijker geworden. Inmiddels werken de handhavers Bouwen en Wonen, de BAG, de leerlingenadministratie, de afdeling Financiën – dus belastingen – en het sociaal domein samen aan adreskwaliteit. Dat is echt een groeiproces geweest. Naarmate de andere afdelingen er beter de voordelen van inzagen, deden ze vaker een terugmelding. Wij koppelen

achteraf altijd terug, zodat de andere afdelingen zien dat we echt iets met hun terugmeldingen doen. Verder werken we samen met woningbouwverenigingen, verzorgingstehuizen en de daklozenopvang.' De huisbezoeken worden steeds door een toezichthouder BRP uitgevoerd, vervolgt Regelink. 'Het team toezichthouders BRP van Doetinchem bestaat uit medewerkers burgerzaken, toezichthouders Wabo (Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht) en een handhaver Wabo. De huisbezoeken worden minutieus voorbereid door onze Gemeentewinkel, waar Burgerzaken deel van uitmaakt. Zodoende is de toezichthouder volkomen op de hoogte van wat de verschillende afdelingen over een adres weten. Als er een specifieke aanleiding is, kunnen er ook medewerkers van andere afdelingen mee, of iemand van de politie.

7. Financiering vanaf het jaar 2016

De ervaringen van het eerste jaar LAA hebben ons ook een beter inzicht gegeven in de kostenzijde van deze aanpak. Op basis van deze ervaringen worden de jaarlijkse kosten naar beneden bijgesteld. In de extra stuurgroep van 23 februari 2016 is dit voorstel besproken. Besloten is om de financiering van de Landelijke Aanpak voor 8 jaar volgens onderstaand schema af te spreken:

	Q2 t/m Q4 2016	2017 t/m 2023
SZW	4,65	6,2
BZK/WenR	2,70	3,6
OCW	0,15	0,2
V&J	0,83	1,1
Kasschuif	-0,40	-0,4
	7,93	10,7

Twee aanvullende afspraken:

Voor de periode 2016 en 2017 is er een beperkte onzekerheid ten aanzien van de incidentele kosten die voortkomen uit het structureel onderbrengen van deze aanpak bij bestaande overheidsorganisaties. Afgesproken is dat de hiervoor benodigde onvoorzien middelen niet op voorhand gereserveerd zullen worden, maar door de deelnemende partijen in dit samenwerkingsverband zullen worden bijgedragen op het moment dat daarvoor de noodzaak ontstaat.

Mocht als gevolg van het succes van deze aanpak het aantal huisbezoeken jaarlijks meer dan 20.000 bedragen, kan de jaarlijkse begroting onder druk komen te staan, omdat de huisbezoeken een direct effect hebben op de kosten. Als echter de baten evenredig toenemen, zullen de partijen, waar deze extra baten vallen, deze kosten naar rato voor hun rekening nemen.

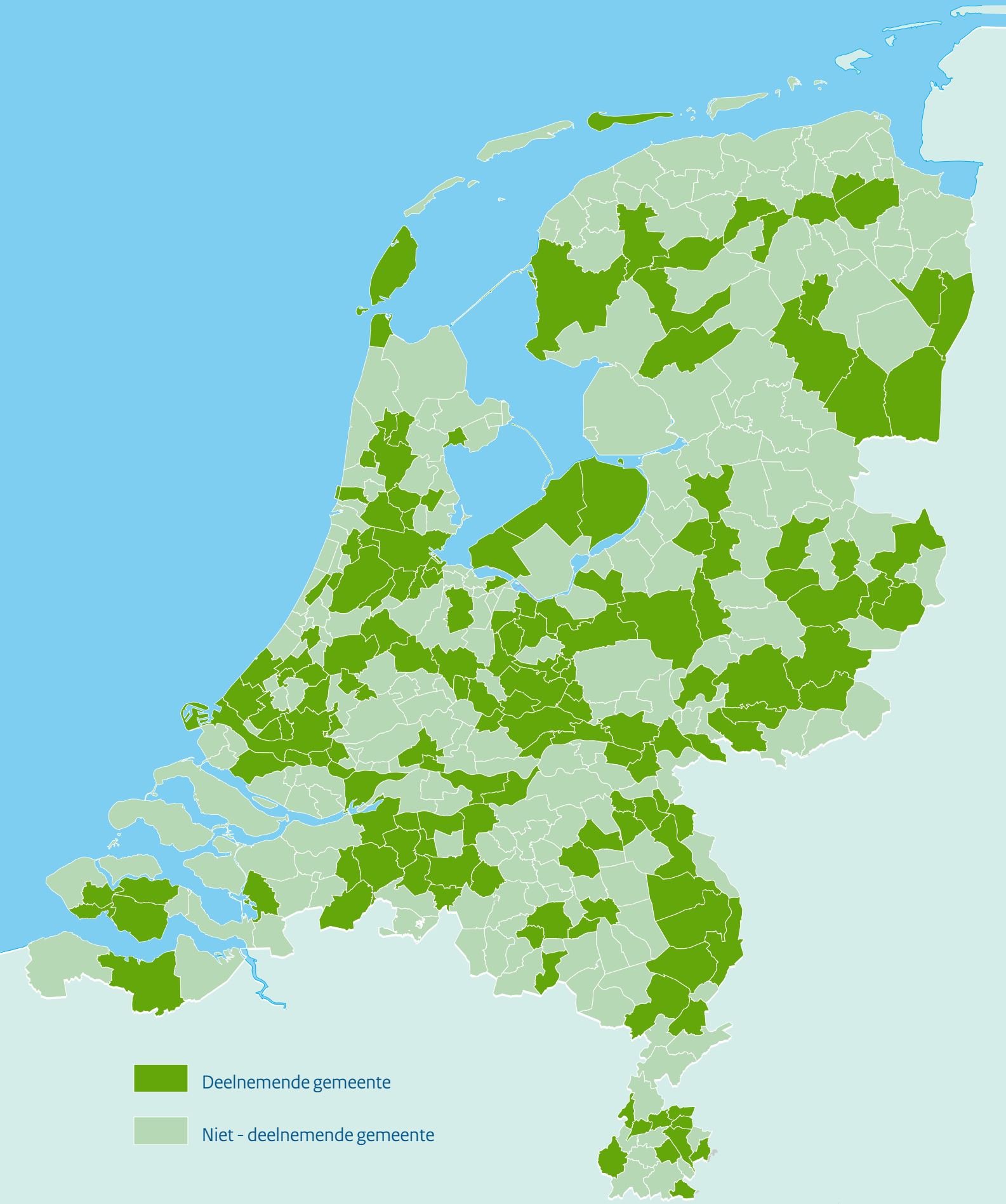
Om besluitvorming voor deze twee eventualiteiten te borgen, zal de stuurgroep met de huidige vertegenwoordigers worden gecontinueerd.

5 Conclusie

Het afgelopen jaar is met vele partijen hard gewerkt aan de totstandkoming en uitvoering van de LAA, waarin gemeenten en stakeholders samenwerken om enerzijds de kwaliteit van de BRP te verbeteren en anderzijds adresgerelateerde fraude op te kunnen sporen en aan te pakken. Gedurende het jaar hebben we op allerlei vlakken vele uitdagingen gekend, die we met elkaar hebben overwonnen of geslecht. Het is ons gelukt om de deelnemers aan LAA te binden en we zijn allen overtuigd van nut en noodzaak van de LAA en willen de aanpak en samenwerking continueren en verder ontwikkelen.

De door de stuurgroep gestelde evaluatiecriteria en aanvullende projectdoelstellingen zijn behaald en we hebben zicht gekregen op de andere maatschappelijke baten.

De LAA levert een bijdrage aan fraudebestrijding in Nederland en dat doen we door de handen ineen te slaan. Samen pakken we Adresfraude aan. De aanpak werkt. We gaan er graag mee door.

Bijlage bij paragraaf 2.2.5

Deelnemende gemeenten

Aalsmeer	Dinkelland	Heiloo	Nijmegen	Tiel
Albrandswaard	Doetinchem	Hellendoorn	Nissewaard	Tilburg
Alkmaar	Dongen	Helmond	Noordwijkerhout	Uden
Almelo	Dordrecht	Hengelo	Oisterwijk	Utrecht
Almere	Drimmelen	Heusden	Olst-Wijhe	Utrechtse Heuvelrug
Alphen aan den Rijn	Dronten	Hillegom	Onderbanken	Vaals
Ameland	Eindhoven	Hof van Twente	Oost Gelre	Valkenswaard
Amersfoort	Emmen	Hoorn	Oosterhout	Veenendaal
Amstelveen	Enschede	Horst aan de Maas	Oostzaan	Veghel
Amsterdam	Ermelo	Houten	Ouder-Amstel	Veldhoven
Apeldoorn	Etten-Leur	Huizen	Overbetuwe	Venlo
Assen	Franekeradeel	Kerkrade	Peel en Maas	Venray
Baarn	Geertruidenberg	Langedijk	Purmerend	Vlaardingen
Barendrecht	Geldrop-Mierlo	Lansingerland	Renswoude	Vlagtwedde
Barneveld	Gennep	Leek	Rhemen	Vlissingen
Beek	Giessenlanden	Leeuwarden	Ridderkerk	Voerendaal
Bergen op Zoom	Gilze en Rijen	Leiden	Rijnwaarden	Voorst
Berkelland	Goes	Leidschendam-Voorburg	Rijssen-Holtén	Waalwijk
Beuningen	Goirle	Lelystad	Roermond	Waddinxveen
Borsele	Gorinchem	Leudal	Rotterdam	Westland
Boxmeer	Gouda	Lingewaard	Schiedam	Weststellingwerf
Breda	Grave	Maasdriel	Schinnen	Widemerén
Bronckhorst	Groningen	Maastricht	's-Gravenhage	Wijk bij Duurstede
Brunssum	Grootegeest	Middelburg	's-Hertogenbosch	Woerden
Bunschoten	Haarlem	Midden-Delfland	Slochteren	Wormerland
Buren	Haarlemmerliede en Spaarnwoude	Midden-Drenthe	Smallingerland	Woudenberg
Capelle aan den IJssel		Mill en Sint Hubert	Soest	Zaanstad
Coevorden	Haarlemmermeer	Montferland	Stadskanaal	Zaltbommel
Cuijk	Heemskerk	Mook en Middelaar	Stein	Zeist
Culemborg	Heerde	Neder-Betuwe	Súdwest-Fryslân	Zoetermeer
De Ronde Venen	Heerenveen	Nieuwegein	Ten Boer	Zundert
Den Helder	Heerhugowaard	Nieuwkoop	Terneuzen	Zwijndrecht
Diemen	Heerlen	Nijkerk	Texel	Zwolle

Bijlage bij paragraaf 2.2.2

De berekende baten moeten de kosten overstijgen

In de Businesscase is in samenwerking met de betrokken ministeries en uitvoeringinstanties een inschatting gemaakt van de theoretische baten per regeling. Tot en met februari zijn er 4.227 potentiële gevallen van adresgerelateerde fraude (hits) geconstateerd. Naar verwachting komen hier in maart nog 600

hits bij¹⁸ wat in een totaal van 4.827 resulteert. Het theoretisch batenbedrag is dan € 13,5 mln. Of te wel € 2.790 per adres. In de Businesscase is dit bedrag afgerond op € 2.800.

Baten volgens theoretisch kader (t/m mrt 2016)

Ministerie	Uitvoerings-Instantie	Regeling	batendeel volgens theoretisch kader KBA/BUCA				
			potentiële adresgerelateerde fraudegevallen	percentage gebruikers per regeling	gebruikers per regeling	baten per regeling	baten theoretisch kader
SZW	BDT	Kinderopvangtoeslag	4.827	5,8%	280	€ 2.800	€ 784.000
SZW	BDT	Kindgebonden budget	4.827	10,9%	526	€ 1.831	€ 963.211
SZW	SVB	Anw	4.827	0,3%	12	€ 14.333	€ 171.996
SZW	SVB	AIO	4.827	0,3%	12	€ 4.421	€ 53.052
SZW	SVB	AOW	4.827	0,5%	24	€ 5.183	€ 124.392
SZW	Gemeente	Bijstand	4.827	2,1%	101	€ 6.645	€ 671.145
							€ 2.767.796
OCW	DUO	Studiefinanciering	4.827	0,4%	19	€ 1.800	€ 34.200
OCW	DUO	Innen studieschuld VOW	4.827	1,3%	63	€ 500	€ 31.500
							€ 65.700
BZK	BDT	Huurtoeslag	4.827	17,0%	821	€ 1.400	€ 1.149.400
							€ 1.149.400
VWS	BDT	Zorgtoeslag	4.827	75%	3.620	€ 420	€ 1.520.400
							€ 1.520.400
V&J	CIIB	Verkeersboetes	4.827	62%	2.993	€ 113	€ 338.209
							€ 338.209
FIN	BD	Hypotheekrenteaftrek	4.827	43%	2.076	€ 3.120	€ 6.477.120
FIN	BD	Innen belastingschuld	4.827	onbekend	-	€ 238	€ 1.148.826
							€ 7.625.946
							€ 13.467.451
							4.827
							€ 2.790

¹⁸ Er worden gemiddeld 300 adresonderzoeken per week afgerond, oftewel 1.500 in de maand maart. Met een 40% hitrate resulteert dit in 600 verwachte hits.

Vervangen theoretische aannames door gemeten resultaten

Het bedrag is opgebouwd uit onderliggende aannames per regeling. De stuurgroep heeft de werkgroep baten gevraagd, daar waar mogelijk, de theoretische aannames te toetsen zodat er een meer realistische inschatting van de berekende baten ontstaat. Er is gekozen om stapsgewijs een aantal van de aannames te toetsen.

- Stap 1:** gebruik de theoretische baten per regeling zoals bepaald in de Businesscase;
- Stap 2:** vervang het theoretisch aantal gebruikers van een regeling door het daadwerkelijk aantal gebruikers per regeling daar waar er sprake is van potentiële baten;
- Stap 3:** vervang de theoretische baten door gemeten baten.

Voor een goed begrip is gekozen om de stappen als volgt te presenteren:

- Stap 2:** gebruik het daadwerkelijk aantal gebruikers per regeling daar waar er sprake is van potentiële baten
- Stap 3:** gebruik de gemeten baten daar waar beschikbaar
- Stap 1:** het restant, de theoretische baten per regeling zoals bepaald in de Businesscase

Ter verduidelijking: voor alle stappen geldt dat er alleen wordt gerekend met adressen waarop tenminste één van de bewoners incorrect staat geregistreerd in de BRP. Adressen waar na een huisbezoek is gebleken dat alle bewoners correct staan geregistreerd zitten dus niet in de berekende cijfers.

- Stap 2:** gebruik het daadwerkelijk aantal gebruikers per regeling daar waar er sprake is van potentiële baten (t/m 19 februari 2016)

Verstreckte dataset

Aan de Belastingdienst, de SVB, het Inlichtingenbureau, DUO en het CJIB is door het project informatie verstrekt over alle personen gekoppeld aan een adres waar een of meerdere personen niet

correct staan geregistreerd. Per bewoner is aangegeven wat er is geconstateerd tijdens het huisbezoek¹⁹.

De set bevat informatie tot en met 19 februari 2016 over signalen van het type overbewoning, doorgangsadressen, briefadressen, samenwoners en VOW. De set bevat 2.932 adressen waar 'iets aan de hand is' en dus minimaal het adresgegevens van één de bewoners incorrect is. Aan de 2.932 adressen zijn 14.031 personen gerelateerd. Het hoge gemiddelde aantal bewoners per adres van 4,8 wordt veroorzaakt door het type signaal overbewoning, doorgangadres en samenwoners dat ten grondslag ligt aan de adresonderzoeken.

Alleen indien een burgerservicenummer bekend is kunnen de uitvoeringinstanties de gewenste informatie verstrekken. Dit is niet altijd het geval. Bij een huisbezoek wordt de bewoner de open vraag gesteld wie er woonachtig is op het adres. Regelmatig worden er personen genoemd die niet geregistreerd staan volgens de BRP. Op dat moment is het niet altijd mogelijk direct het ontbrekende burgerservicenummer vast te stellen. Het definitief vaststellen van de feiten en het achterhalen van het burgerservicenummer vindt plaats in het vervolgonderzoek dat de gemeente instelt. In de beschikbare gegevens welke zijn versterkt aan de uitvoeringsinstanties ter toetsing van het financieel belang was bij 879 personen het burgerservicenummer nog niet bekend.

Het ontbreken van burgerservicenummers, die dus op dit moment niet kunnen worden gecontroleerd, zorgt dus voor een onderwaardering van aantal gebruikers. Daarnaast bleken er burgerservicenummers dubbel voor te komen. Dit kan doordat de adresonderzoeken op verschillende momenten door de tijd heen plaatsvinden en personen tussentijds kunnen verhuizen.

Op de 2.932 adressen waren er in totaal 14.031 unieke burgerservicenummers beschikbaar welke door de uitvoeringinstanties konden worden getoetst op een financieel belang. Van de 14.031 personen zijn staan 5.670 personen incorrect geregistreerd en 8.361 correct.

Overzicht

adressen met een hit (aangeboden ter toetsing)	2.932	
personen gerelateerd aan de adressen	14.031	(4,8 bewoners per adres)
bsn incorrect geregistreerd op adres met hit	5.670	(1,9 incorrecte registraties per adres)
bsn correct geregistreerd op adres met hit	8.361	

¹⁹ De 9 categorieën staan in de tabel onderaan pagina 46

Belastingdienst

De belastingdienst heeft per regeling aangeven welke van de categorieën (1 t/m 9) potentiële baten bevatten. De overige categorieën worden uitgesloten (zie bovenstaande tabel).

Bij de post ‘innen belastingschuld’ staat een flink bedrag aan potentiële opbrengst. Uit analyse door de belastingdienst is gebleken dat in dit bedrag enkele forse individuele bedragen naar voren komen. Deze kunnen als outlayers worden bestempeld en geven een vertekend beeld van de potentiële opbrengst. Om een nog beter inzicht te krijgen in de potentiële opbrengst gaat de belastingdienst de inningdossiers intensiever beoordelen.

Toezichtproef Belastingdienst:

In de toezichtproef zijn 147 dossiers (10% van de BSN's met een “hit”) beoordeeld. Het resultaat is het volgende:

Van de 147 dossiers is bij 36% een mutatie in de BRP doorgevoerd door de gemeenten en zichtbaar bij de BD, de overige dossiers wachten op een BRP-mutatie. De BRP-mutatie is een voorwaarde voor succesvolle aanpassing van een regeling.

Bij 24 dossiers (16%) is een mutatie op een regeling zichtbaar, 54 dossiers (36%) kwalificeren voor een vervolgonderzoek waarbij een opbrengst (besparing en/of een correctie naar het verleden) te verwachten is. Dat betekent dat in ruim de helft van de 147 onderzochte dossiers sprake is van een potentiële opbrengst. De slagingskans op de aanpassing van een regeling wordt over het algemeen als gemiddeld ingeschat.

Resultaat per regeling

Huurtoeslag: 38 dossiers zijn beoordeeld. Bij 14 dossiers heeft inmiddels een mutatie (al dan niet op initiatief van de burger zelf) plaatsgevonden, 20 dossiers kwalificeren voor vervolgonderzoek, waarbij de kans op een mutatie op 90% wordt geschat. Overall een potentiële opbrengst bij 90% van de dossiers met een hit.

Hypotheekrenteaf trek: 26 dossiers zijn beoordeeld. In 1 geval is een mutatie zichtbaar, 3 dossiers kwalificeren voor vervolgonderzoek, waarbij de kans op een mutatie laag wordt ingeschat. Overall een potentiële opbrengst bij 10% van de dossiers met een hit.

Kinderopvangtoeslag: 11 dossier zijn beoordeeld. Bij 5 dossiers is een mutatie zichtbaar, 1 dossier kwalificeert voor vervolgonderzoek. Overall een potentiële opbrengst bij 50% van de dossiers met een hit.

Kindgebondenbudget: 16 dossiers zijn beoordeeld. In 3 gevallen is een mutatie zichtbaar, 4 dossiers kwalificeren voor vervolgonderzoek. Overall een potentiële opbrengst bij 50% van de dossiers met een hit.

Zorgtoeslag: 26 dossiers zijn beoordeeld. In 1 geval is een mutatie zichtbaar, 3 dossiers kwalificeren voor een vervolgonderzoek. Overall een potentiële opbrengst bij 10% van de dossiers met een hit.

Inning: 30 dossiers zijn beoordeeld. Dit is een bijzondere categorie, de hits betreffen personen die aangetroffen zijn op een adres, zonder een BRP-inschrijving aldaar. Deze personen verkeren

	Cat 1	Cat 2	Cat 3	Cat 4	Cat 5	Cat 6	Cat 7	Cat 8	Cat 9,1	Cat 9,2	Cat 9,3	Cat 9,4	Cat 9,5	Cat 9,6	Cat 9,7	Cat 9,8
Kinderopvangtoeslag	x	x						x				x	x			x
Kindgebondenbudget												x	x			x
Huurtoeslag	x	x						x				x	x			x
Zorgtoeslag												x	x			x
Hypotheekrente-aftrek	x	x						x	x	x	x					
Innen schuld				x	x	x	x									

x = potentieel (fiscaal) gevolg

- Cat 1** incorrect: persoon ingeschreven als bewoner, maar niet genoemd als bewoner (en niet als briefadresser)
- Cat 2** incorrect: persoon ingeschreven als bewoner (niet als briefadresser, niet als VOW-er), maar genoemd als briefadresser
- Cat 3** incorrect: persoon ingeschreven als briefadresser (niet als bewoner, niet als VOW-er), maar niet genoemd als briefadresser en ook niet als bewoner
- Cat 4** incorrect: persoon ingeschreven als briefadresser (niet als bewoner, niet als VOW-er), maar genoemd als bewoner

- Cat 5** incorrect: persoon is VOW, maar genoemd als bewoner (niet als briefadresser)
- Cat 6** incorrect: persoon is VOW, maar genoemd als briefadresser
- Cat 7** incorrect: persoon staat niet ingeschreven maar is wel genoemd als bewoner of als briefadresser
- Cat 8** incorrect: persoon ingeschreven als bewoner en/of briefadresser maar adres is ONBEWOOND
- Cat 9** correct: persoon staat ingeschreven en is genoemd als bewoner/briefadresser, maar bij een medebewoner is één van bovenstaande categorieën van toepassing

allemaal in een schuldpositie. Bij de meeste personen is een veelheid aan adresmutaties zichtbaar, ook in de periode na het adresbezoek door de gemeente. Met andere woorden: deze burgers zijn zeer moeilijk "te vangen". De meeste dossiers (80%) kunnen baat hebben bij het juiste adres van de belastingschuldige, de vraag is wat, gegeven het gedrag van de burgers, de effectiviteit is van de adresbezoeken.

SVB

De SVB heeft voor de regeling AOW een verdere aanscherping gegeven welke subcategorieën binnen de dataset relevant zijn en potentiële baten bevatten.

Dit betreft:

- a Een ongehuwde AOW'er die niet correct staat ingeschreven op het adres (categorie 1 t/m 8 AOW)
- b Een ongehuwde AOW'er die volgens de BRP als enige bewoner staat ingeschreven, maar waar is geconstateerd dat er ook een briefadresser jonger dan 65 jaar op het adres woont (categorie 9AOW in combinatie met 4<65 jr.)
- c Een ongehuwde AOW'er die volgens de BRP als enige bewoner staat ingeschreven, maar waar is geconstateerd dat er ook een VOW'er jonger dan 65 jaar op het adres woont (categorie 9AOW in combinatie met 5<65 jr.)
- d Een ongehuwde AOW'er die volgens de BRP als enige bewoner staat ingeschreven, maar waar is geconstateerd dat er nog iemand op het adres woont jonger dan 65 jaar (categorie 9AOW in combinatie met 7<65 jr.)

Het informatieknooppunt heeft aan de SVB een aangescherpte lijst met burgerservicenummers verstrekt welke de SVB heeft getoetst op de vraag of de desbetreffende AOW'ers ongehuwd zijn. Na het uitsluiten van de gehuwden met en zonder toeslag door de SVB blijven er in totaal 302 ongehuwden over.

Daarnaast is op verzoek van SZW een verdere verfijning aangebracht op de aantallen en bedragen voor de AOW regeling door uitwerking in 2 scenario's:

Scenario 1

Hier zijn we uitgegaan van 25% van het aantal gebruikers welke voortkomt uit voornoemde verfijnde methodiek. De kans dat er sprake is van adresgerelateerde fraude in 25% van de gevallen is in de optiek van de SVB aannemelijk. Derhalve wordt dit percentage voor de berekening van de ondergrens gehanteerd wat resulteert in een aantal van 76.

Scenario 2

Hier zijn we uitgegaan van 50% van het aantal gebruikers welke voortkomt uit voornoemde verfijnde methodiek te hanteren, oftewel een aantal van 151. In stap 2 combineren we dit aantal met het AOW batenbedrag zoals ook opgenomen in de SVB business case Intensivering Toezicht ad € 10.000. Bij dit scenario is er sprake van hogere aantallen dan waar de SVB rekening mee had gehouden als

het gaat om inzet van handhavingcapaciteit. Hierdoor hanteert SZW een extra kostenpost van € 200.000,- voor hun interne berekening ten behoeve van de baten/lasten calculatie.

Inlichtingenbureau

Het Inlichtingenbureau heeft teruggekoppeld hoeveel bijstands-uitkeringen er zijn beëindigd gerelateerd aan de aangeleverde lijst met personen. Het Inlichtingenbureau heeft aangegeven de helft van de gestopte uitkeringen te kunnen toewijzen aan dit project. Dit zijn 189 uitkeringen. Om dubbel telling met stap 3 te voorkomen is een correctie gemaakt voor 38 gestopte uitkeringen welke gerelateerd zijn aan adressen welke in beide onderzoekssets voorkomen wat resulteert in een aantal van 151.

De aantallen zijn gewaardeerd tegen het theoretisch batenbedrag van € 6.645.

CJIB

Het CJIB heeft een analyse uitgevoerd op de informatie verstrekt door het project over de 704 personen gekoppeld aan een adressen gerelateerd aan signalen post retour afkomstig van het CJIB. Deze personen hebben tezamen een openstaande vordering van € 2.058.692. Doordat het CJIB bevestiging heeft van het juiste woonadres kunnen deze personen worden verzocht alsnog tot betaling over te gaan. Bij 105 personen is reeds € 72.321 geïncasseerd, oftewel gemiddeld € 467 per persoon. Doordat sommige personen gebruik maken van de mogelijkheid om gespreid te betalen zal ook dit bedrag van € 72.321 verder oplopen.

DUO

DUO heeft in samenwerking met het project een analyse uitgevoerd op de informatie verstrekt door het project over alle personen gekoppeld aan een adres waar een of meerdere personen niet correct staan geregistreerd. Voor de batenpost 'innen studieschuld VOW' zijn 4 personen geselecteerd welke volgens de BRP geregistreerd staan als VOW, maar tijdens het huisbezoek als bewoner dan wel briefadresser worden aangetroffen. Deze 4 personen hebben tezamen een openstaande schuld van € 9.894 waarbij een achterstand is met betalen, oftewel gemiddeld € 2.474 per persoon.

Voor de regeling 'studiefinanciering MBO uitwonend' is het onderzoek nog gaande bij het schrijven van dit rapport.

Resultaat stap 2 – Scenario 1 AOW (t/m feb 2016)

			STAP 2			
			batendeel gevalideerd door uitvoeringinstanties			
Ministerie	Uitvoerings-Instantie	Regeling	potentiële adres-gerelateerde fraudegevallen	gebruikers per regeling	baten per regeling	baten aantal gebruikers gevalideerd
SZW	BDT	Kinderopvangtoeslag	2.932	52 €	3.083 €	160.313
SZW	BDT	Kindgebonden budget	2.932	162 €	1.274 €	206.467
SZW	SVB	Anw	2.932	14 €	14.333 €	200.662
SZW	SVB	AIO	2.932	15 €	4.421 €	66.315
SZW	SVB	AOW	2.932	76 €	5.183 €	393.908
SZW	Gemeente	Bijstand	2.932	151 €	6.645 €	1.003.395
						€ 2.031.060
OCW	DUO	Studiefinanciering				
OCW	DUO	Innen studieschuld VOW	2.932	4 €	2.474 €	9.894
						€ 9.894
BZK	BDT	Huurtoeslag	2.932	413 €	1.487 €	614.015
						€ 614.015
VWS	BDT	Zorgtoeslag	2.932	1.187 €	453 €	537.483
						€ 537.483
V&J	CJIB	Verkeersboetes	704	155 €	467 €	72.321
						€ 72.321
FIN	BD	Hypotheekrenteaftrek	2.932	199 €	2.613 €	519.977
FIN	BD	Innen belastingschuld	2.932	291 €	9.416 €	2.740.132
						€ 3.260.109
						€ 6.524.882

SZW: Scenario 1 voor gebruikers van AOW van 25% van het aantal geconstateerde gebruikers gewaardeerd tegen theoretische baten Businesscase LAA.

Resultaat stap 2 – Scenario 2 AOW (t/m feb 2016)

			STAP 2			
			batendeel gevalideerd door uitvoeringinstanties			
Ministerie	Uitvoerings-Instantie	Regeling	potentiële adres-gerelateerde fraudegevallen	gebruikers per regeling	baten per regeling	baten aantal gebruikers gevalideerd
SZW	BDT	Kinderopvangtoeslag	2.932	52 €	3.083 €	160.313
SZW	BDT	Kindgebonden budget	2.932	162 €	1.274 €	206.467
SZW	SVB	Anw	2.932	14 €	14.333 €	200.662
SZW	SVB	AIO	2.932	15 €	4.421 €	66.315
SZW	SVB	AOW	2.932	151 €	10.000 €	1.510.000
SZW	Gemeente	Bijstand	2.932	151 €	6.645 €	1.003.395
						€ 3.147.152
OCW	DUO	Studiefinanciering				
OCW	DUO	Innen studieschuld VOW	2.932	4 €	2.474 €	9.894
						€ 9.894
BZK	BDT	Huurtoeslag	2.932	413 €	1.487 €	614.015
						€ 614.015
VWS	BDT	Zorgtoeslag	2.932	1.187 €	453 €	537.483
						€ 537.483
V&J	CJIB	Verkeersboetes	704	155 €	467 €	72.321
						€ 72.321
FIN	BD	Hypotheekrenteaftrek	2.932	199 €	2.613 €	519.977
FIN	BD	Innen belastingschuld	2.932	291 €	9.416 €	2.740.132
						€ 3.260.109
						€ 7.640.974

SZW: Scenario 2 voor gebruikers van AOW van 50% van het aantal geconstateerde gebruikers gewaardeerd tegen SVB Businesscase Intensivering Toezicht ad € 10.000.

Stap 3: gebruik de gemeten baten daar waar beschikbaar (t/m feb 2016)

Bij 40 grote gemeenten is navraag gedaan naar de gemeentelijke besparing bij het beëindigen van een bijstandsuitkering (WWB) naar aanleiding van signalen afkomstig uit LAA. Het betreft zowel reguliere BRP signalen als Papos signalen. 16 gemeenten hebben deze vraag op dit moment kunnen beantwoorden. In totaal zijn 125 uitkeringen gestopt. De gemeenten hebben aangegeven dat dit een

totale besparing van € 1.646.200 oplevert, oftewel een gemiddeld bedrag van € 13.170 per gestopte uitkering.

Er zijn bij het schrijven van dit rapport geen resultaten bekend over het terugvorderen van onterecht verstrekte bijstandsuitkeringen. Voor de 125 gevallen is het terug te vorderen bedrag op nul gesteld en is alleen met de besparingen gerekend zoals aangegeven door gemeenten.

Ministerie	Uitvoerings-Instantie	Regeling	STAP 3				
			potentiële adres-gerelateerde fraudegevallen	gebruikers per regeling	harde baten		baten
besparingen totaal	gemiddelde besparing						
SZW	BDT	Kinderopvangtoeslag					
SZW	BDT	Kindgebonden budget					
SZW	SVB	Anw					
SZW	SVB	AIO					
SZW	SVB	AOW					
SZW	Gemeente	Bijstand	450	125	€ 1.646.200	€ 13.170	€ 1.646.200
							€ 1.646.200
OCW	DUO	Studiefinanciering					
OCW	DUO	Innen studieschuld VOW					
BZK	BDT	Huurtoeslag					
VWS	BDT	Zorgtoeslag					
V&J	CJIB	Verkeersboetes					
FIN	BD	Hypotheekrenteaftrek					
FIN	BD	Innen belastingschuld					
							€ 1.646.200

Stap 1: het restant, de theoretische baten per regeling zoals bepaald in de Businesscase (t/m mrt 2016)

De hits welke in stap 2 of 3 niet zijn getoetst, worden alsnog gewaardeerd zoals oorspronkelijk bepaald in de Businesscase.

Voorbeeld: de studiefinanciering is alleen getoetst aan het theoretisch kader. Alle 4.827 incorrecte adressen worden volgens het theoretisch kader uit de Businesscase gewaardeerd. Voor de

post innen studieschuld geldt dat 2.932 adressen zijn getoetst in stap 2. Het restant van 1.895 adressen (= 4.827-2.932) is gewaardeerd volgens het theoretisch kader in stap 1. Dit betreft afgeronde adressen uit de maand maart en adressen welke zijn afgehandeld in eerdere proeven.

Ministerie	Uitvoerings-Instantie	Regeling	STAP 1				
			batendeel volgens theoretisch kader KBA/BUCA				
			potentiële adres-gerelateerde fraudegevallen	percentage gebruikers per regeling	gebruikers per regeling	baten per regeling	baten theoretisch kader
SZW	BDT	Kinderopvangtoeslag	1.895	5,8%	110	€ 2.800	€ 308.000
SZW	BDT	Kindgebonden budget	1.895	10,9%	207	€ 1.831	€ 379.058
SZW	SVB	Anw	1.895	0,3%	5	€ 14.333	€ 71.665
SZW	SVB	AIO	1.895	0,3%	5	€ 4.421	€ 22.105
SZW	SVB	AOW	1.895	0,5%	9	€ 5.183	€ 46.647
SZW	Gemeente	Bijstand	1.445	2,1%	30	€ 6.645	€ 199.350
							€ 1.026.825
OCW	DUO	Studiefinanciering	4.827	0,4%	19	€ 1.800	€ 34.200
OCW	DUO	Innen studieschuld VOW	1.895	1,3%	25	€ 500	€ 12.500
							€ 46.700
BZK	BDT	Huurtoeslag	1.895	17,0%	322	€ 1.400	€ 450.800
							€ 450.800
VWS	BDT	Zorgtoeslag	1.895	75%	1.421	€ 420	€ 596.820
							€ 596.820
V&J	CJIB	Verkeersboetes	4.123	62%	2.556	€ 113	€ 288.828
							€ 288.828
FIN	BD	Hypotheekrenteaftrek	1.895	43%	815	€ 3.120	€ 2.542.800
FIN	BD	Innen belastingschuld	1.895	onbekend	-	€ 238	€ 451.010
							€ 2.993.810
							€ 5.403.783

Totaaloverzicht berekende baten 1e jaar

Resultaat stapsgewijs opbouw baten – Scenario 1 AOW

De totale berekende baten eind maart uit stap 1 tot en met 3 zijn in totaal € 13,6 mln., ofwel € 2.812 per adres.

Ministerie	Uitvoerings-Instantie	Regeling	STAP 1	STAP 2	STAP 3	TOTAAL	KOSTEN	BATEN-KOSTEN
SZW	BDT	Kinderopvangtoeslag	€ 308.000	€ 160.313	€ -	€ 468.313		
SZW	BDT	Kindgebonden budget	€ 379.058	€ 206.467	€ -	€ 585.525		
SZW	SVB	Anw	€ 71.665	€ 200.662	€ -	€ 272.327		
SZW	SVB	AIO	€ 22.105	€ 66.315	€ -	€ 88.420		
SZW	SVB	AOW	€ 46.647	€ 393.908	€ -	€ 440.555		
SZW	Gemeente	Bijstand	€ 199.350	€ 1.003.395	€ 1.646.200	€ 2.848.945		
			€ 1.026.825	€ 2.031.060	€ 1.646.200	€ 4.704.085	€ 4.500.000	€ 204.085
OCW	DUO	Studiefinanciering	€ 34.200	€ -	€ -	€ 34.200		
OCW	DUO	Innen studieschuld VOW	€ 12.500	€ 9.894	€ -	€ 22.394		
			€ 46.700	€ 9.894	€ -	€ 56.594	€ 100.000	€ 43.406-
BZK	BDT	Huurtoeslag	€ 450.800	€ 614.015	€ -	€ 1.064.815		
			€ 450.800	€ 614.015	€ -	€ 1.064.815	€ 1.900.000	€ 835.185-
VWS	BDT	Zorgtoeslag	€ 596.820	€ 537.483	€ -	€ 1.134.303		
			€ 596.820	€ 537.483	€ -	€ 1.134.303		€ 1.134.303
V&J	CJIB	Verkeersboetes	€ 288.828	€ 72.321	€ -	€ 361.149		
			€ 288.828	€ 72.321	€ -	€ 361.149	€ 500.000	€ 138.851-
FIN	BD	Hypotheekrenteaftrek	€ 2.542.800	€ 519.977	€ -	€ 3.062.777		
FIN	BD	Innen belastingenschuld	€ 451.010	€ 2.740.132	€ -	€ 3.191.142		
			€ 2.993.810	€ 3.260.109	€ -	€ 6.253.919		€ 6.253.919
			€ 5.403.783	€ 6.524.882	€ 1.646.200	€ 13.574.865	€ 7.000.000	€ 6.574.865
						4.827	÷	
						€ 2.812		

Resultaat stapsgewijs opbouw baten – Scenario 2 AOW

De totale berekende baten eind maart uit stap 1 tot en met 3 zijn in totaal € 14,7 mln., ofwel € 3.043 per adres.

Ministerie	Uitvoerings-Instantie	Regeling	STAP 1	STAP 2	STAP 3	TOTAAL	KOSTEN	BATEN-KOSTEN
SZW	BDT	Kinderopvangtoeslag	€ 308.000	€ 160.313	€ -	€ 468.313		
SZW	BDT	Kindgebonden budget	€ 379.058	€ 206.467	€ -	€ 585.525		
SZW	SVB	Anw	€ 71.665	€ 200.662	€ -	€ 272.327		
SZW	SVB	AIO	€ 22.105	€ 66.315	€ -	€ 88.420		
SZW	SVB	AOW	€ 46.647	€ 1.510.000	€ -	€ 1.556.647		
SZW	Gemeente	Bijstand	€ 199.350	€ 1.003.395	€ 1.646.200	€ 2.848.945		
			€ 1.026.825	€ 3.147.152	€ 1.646.200	€ 5.820.177	€ 4.500.000	€ 1.320.177
OCW	DUO	Studiefinanciering	€ 34.200	€ -	€ -	€ 34.200		
OCW	DUO	Innen studieschuld VOW	€ 12.500	€ 9.894	€ -	€ 22.394		
			€ 46.700	€ 9.894	€ -	€ 56.594	€ 100.000	€ 43.406-
BZK	BDT	Huurtoeslag	€ 450.800	€ 614.015	€ -	€ 1.064.815		
			€ 450.800	€ 614.015	€ -	€ 1.064.815	€ 1.900.000	€ 835.185-
VWS	BDT	Zorgtoeslag	€ 596.820	€ 537.483	€ -	€ 1.134.303		
			€ 596.820	€ 537.483	€ -	€ 1.134.303		€ 1.134.303
V&J	CJIB	Verkeersboetes	€ 288.828	€ 72.321	€ -	€ 361.149		
			€ 288.828	€ 72.321	€ -	€ 361.149	€ 500.000	€ 138.851-
FIN	BD	Hypotheekrenteaftrek	€ 2.542.800	€ 519.977	€ -	€ 3.062.777		
FIN	BD	Innen belastingenschuld	€ 451.010	€ 2.740.132	€ -	€ 3.191.142		
			€ 2.993.810	€ 3.260.109	€ -	€ 6.253.919		€ 6.253.919
			€ 5.403.783	€ 7.640.974	€ 1.646.200	€ 14.690.957	€ 7.000.000	€ 7.690.957
						4.827	÷	
						€ 3.043		

Bijlage bij paragraaf 3.3

Deelnemers project LAA

Deelnemer	Operationele bijdrage
RvIG	Maandelijks levering landelijke signalen, completeren, mutaties BRP en in onderzoek BRP
Belastingdienst	Levering signalen voor proef, fraude detectie uitkomsten huisbezoek Verstrekking regelingeninformatie t.b.v. bepaling baten
Nationale Politie	Levering signalen voor proef (landelijk en structureel Q1 2016)
CJIB	Levering signalen >60 gemeenten (landelijk Q1 2016)
Gemeenten	Uitvoerders adresonderzoeken, levering signalen voor proef, fraude detectie uitkomsten huisbezoeken
SVB	Verstrekking regelingeninformatie t.b.v. bepalen baten
VNG KCH&N	Afhandelen LAA signalen t.b.v. verbetering controle
ZiNL	Verificatie signalen, levering signalen voor proef
SNG	Levering signalen voor proef
DUO	Verificatie van signalen (nog niet gerealiseerd)
UWV	Verificatie van signalen (nog niet gerealiseerd)
IND	Potentiële leverancier signalen (vast te stellen in Q1 2016)
Deelnemer	Ondersteunende bijdrage
NVVB	Behartigt de belangen van de afdelingen Burgerzaken bij gemeenten
RvIG	Actief deelnemer casusoverleg t.b.v. verbetering queries en signalen
Belastingdienst	Actief deelnemer casusoverleg t.b.v. verbetering queries en signalen
Nationale Politie	Delen van kennis en ervaringen bij adresonderzoeken en huisbezoeken
CJIB	Actief deelnemer casusoverleg t.b.v. verbetering queries en signalen
Gemeenten	Actief deelnemer casusoverleg t.b.v. verbetering queries en signalen
SVB	Delen van kennis en ervaringen bij adresonderzoeken en huisbezoeken
VNG KCH&N	Delen van kennis en ervaringen bij adresonderzoeken en huisbezoeken
ZiNL	Delen van kennis en ervaringen bij adresonderzoeken en huisbezoeken
SNG	Delen van kennis en ervaringen bij adresonderzoeken en huisbezoeken
DUO	Delen van kennis en ervaringen bij adresonderzoeken en huisbezoeken
UWV	Is gesprekspartner in relatie tot de doelstellingen van LAA
IND	Is gesprekspartner in relatie tot de doelstellingen van LAA
Divosa	Delen van kennis en ervaringen bij adresonderzoeken en huisbezoeken
Inlichtingenbureau	Actief deelnemer casusoverleg t.b.v. verbetering queries en signalen

De Koninklijke Marechaussee zal vanaf Q2 2016 ook deelnemen aan het Operationeel Overleg.

Bijlage bij paragraaf 3.4.1

Werking IKP

Signalen creëren

Afnemers van de BRP hebben soms twijfel over de correctheid van een inschrijving in de BRP. Zij hebben door jarenlange praktijk ervaring inzichten opgedaan wanneer er iets mis is met een adres. Project LAA ontwikkelt samen met de afnemers selectiecriteria om deze inzichten te kunnen vertalen in signalen. Vervolgens bouwt de afnemer een query om de signalen te kunnen generen. Na het draaien van de query ontstaat een lijst met signalen waar de afnemer gereede twijfel heeft aan de juistheid van een BRP-adres. Veelal betreft dat al adressen die gebruikt worden voor de toepassing van adresgerelateerde regelingen. De basis ingrediënten van signalen zijn persoonsgegevens en adresgegevens. Afnemers van de BRP die signalen genereren ten behoeve van project LAA worden 'signaalleveranciers' genoemd.

Signalen ontvangen in het IKP

De signaalleveranciers leveren de signalen aan het IKP. De ontvangen signalen worden gecontroleerd op volledigheid en bruikbaarheid. Na deze controle worden de signalen opgeslagen in het IKP zodat ze eenduidig kunnen worden verwerkt zodanig dat achteraf altijd kan worden achterhaald hoe de verwerking heeft plaatsgevonden. Vanuit het IKP wordt er daar waar mogelijk nuttige informatie toegevoegd aan de signalen, bijvoorbeeld BAG gegevens.

Completeren adressen ter ondersteuning van huisbezoeken

De twijfel over het correct ingeschreven staan in de BRP heeft vaak betrekking op een individueel persoon, bijvoorbeeld signalen afkomstig van het CJIB hebben betrekking op een persoon waarvan post onbestelbaar retour komt. Voor het uitvoeren van een huisbezoek waarbij de situatie ter plekke wordt gecontroleerd, zijn echter gegevens nodig van alle bewoners ingeschreven op het adres en niet alleen diegene waarop een signaal is binnengekomen. Dit heet het completeren van het adres. RvIG completeert, als beheerder van de BRP, namens de gemeenten adressen met alle ingeschreven personen. Hiervoor wisselt het IKP informatie uit met het IKP. Het completeren is inmiddels gerealiseerd.

Actualiseren adresgegevens

De informatie welke beschikbaar komt door het completeren van adressen kan ook worden gebruikt om de actualiteit van een signaal te controleren, dit heet het actualiseren. Hiervoor wordt in het IKP gecontroleerd of de persoon waarop het signaal is binnengekomen nog steeds woonachtig is op het gecompleteerde adres. Indien dit niet het geval is zal IKP de signaalleverancier hierover informeren en het signaal niet automatisch doorzetten naar de gemeente. Het actualiseren is inmiddels gerealiseerd.

Signalen verifiëren op financieel belang

Een signaal kan worden voorzien van informatie of er een relevant financieel belang is. Hiervoor wisselt het IKP informatie uit met uitvoeringsinstantie welke beschikken over regelingsinformatie. Dit heet het verifiëren van signalen. Het vooraf verifiëren van signalen is waardevol omdat hiermee scherper kan worden geselecteerd welke signalen worden uitgezet bij gemeenten. Het vooraf verifiëren op financiële belangen is eind maart nog niet gerealiseerd. Ten behoeve van het bepalen van de baten zijn door alle signaalleveranciers achteraf (op de afgeronde adresonderzoeken) de financiële belangen bepaald voor de relevante regelingen. Momenteel wordt het vooraf uitwisselen van regelinginformatie voor de selectie van signalen juridisch getoetst met de uitvoeringsinstanties.

Stapelen van signalen

Door te controleren of er vaker signalen binnenkomen vanuit verschillende invalshoeken over een bepaald adres of over een bepaalde persoon, ontstaat aanvullende informatie over de 'zwaarte' van een signaal. Dit heet stapelen. De informatie over adressen of personen welke vaker voorkomen vanuit verschillende invalshoeken kan door gemeenten worden gebruikt om beter huisbezoeken uit te voeren. Omgekeerd kan weinig signalen op een adres ook vreemd zijn: bijvoorbeeld wel bijstand en geen huurtoeslag. Het gaat om de opvallende combinaties. Stapelen werkt alleen wanneer er grote hoeveelheden signalen binnenkomen. Binnen het IKP zijn de eerste tests gedaan rondom het thema stapelen.

Selecteren van signalen

Niet alle signalen worden een-op-een doorgezet naar de gemeenten. Gemeenten hebben beperkt capaciteit voor het doen van adresonderzoek en uitvoeren van huisbezoeken. Hierdoor is het van belang dat de signalen welke worden uitgezet bij gemeenten een zo hoge mogelijk kwaliteit hebben, dat wil zeggen kans op succes. Signalen welke worden uitgezet bij gemeenten heten leads. Het is de taak van het IKP om signalen met een zo hoog mogelijke kwaliteit en de grootste hitkans beschikbaar te stellen. Om dit te bereiken worden de ontvangen signalen door het IKP verder aangescherpt. Er worden adressen uitgesloten welke gelieerd zijn aan reeds bekende adressen bij de gemeente welke niet in aanmerking komen voor een huisbezoek, bijvoorbeeld AZC of gevangenis. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van de resultaten van het adresonderzoek om de selectie verder aan te scherpen. Dit heet feedback. Tot slot worden adressen ontdebeld in het IKP. Adressen welke recent reeds zijn uitgezet worden niet opnieuw aan gemeenten verspreid.

Binnen het IKP wordt er continu gewerkt aan de verbetering van het selecteren zodat er steeds hoogwaardigere leads worden uitgezet bij gemeenten. In de laatste stap wordt in samenspraak met de accountmanagers van gemeenten gekeken hoeveel leads er maandelijks worden verspreid aan een specifieke gemeente.

Verzenden van leads aan gemeenten

De geselecteerde signalen, de leads, worden uitgezet bij gemeenten via een applicatie welke buiten het IKP valt²⁰. Deze applicatie ondersteunt het afnemen van de vragenlijst tijdens het huisbezoek.

Huisbezoek (door gemeenten, buiten IKP)

Voordat een gemeente een huisbezoek aflegt controleert zij de aangeleverde adressen (leads). Zij bekijkt bijvoorbeeld of de gegevens nog wel actueel zijn op grond van hun informatie en selecteert de adressen waar een adresonderzoek wordt gestart. Is dit niet dubbel, IKP checkt ook de actualiteit. Uitleggen. Project LAA streeft er naar dat de selectie plaatsvindt door samenwerking van burgerzaken en sociale zaken. Bij adressen geselecteerd voor een adresonderzoek vindt een adresonderzoek plaats. Er wordt een uitgebreide vragenlijst ingevuld met vragen over de woonsituatie. Deze antwoorden worden vastgelegd met behulp van een app in de applicatie.

Nader onderzoek (door gemeenten, buiten IKP)

Indien er tijdens een huisbezoek een afwijking met de BRP wordt geconstateerd volgt nader onderzoek door gemeenten. In de BRP wordt de desbetreffende persoon dan 'in onderzoek' geplaatst. De gemeente doet verder noodzakelijk onderzoek om de constatering te bevestigen.

Om goed de voortgang van het adresonderzoek te kunnen monitoren is het noodzakelijk dat het IKP inzicht heeft in de status 'nader onderzoek'. RvIG ontwikkelt voor het IKP de mogelijkheid om informatie op te vragen over wie wonen nu hier en staat het adres in onderzoek. Deze functionaliteit is momenteel in ontwikkeling.

Mutatie BRP (door gemeenten, buiten IKP)

Indien het naderonderzoek leidt tot een bevestiging dat de constatering van de afwijking van de BRP tijdens het huisbezoek correct is, volgt een mutatie in de BRP door de gemeente.

Om goed het definitieve resultaat van het adresonderzoek te kunnen monitoren is het noodzakelijk dat het IKP inzicht heeft in de mutaties in de BRP. RvIG houdt mutaties niet actief bij, de informatie komt deels voort uit herhalingen van profielen. RvIG ontwikkelt voor het IKP een dienst zodat deze informatie beschikbaar komt. Inmiddels is er voor de set met LAA hits getoetst of er een mutatie in de BRP heeft plaatsgevonden. De functionaliteit om geautomatiseerd mutaties in de BRP te kunnen ontwikkelen wordt verder ontwikkeld.

Feedback adresonderzoeken

Het IKP ontvangt informatie over de uitkomst van het huisbezoek, informatie over nader onderzoek en informatie over mutaties in de BRP. Dit heet de feedback loop van adresonderzoeken. De feedback loop is gereed.

Analyseren gegevens

De ontvangen feedback gegevens worden weer gebruikt voor verdere analyse. Zo ontstaat een continue proces van leren en verbeteren waardoor er steeds scherpere selectie kan worden gemaakt en het adresonderzoek en huisbezoek steeds efficiënter en effectiever kan worden uitgevoerd. Analyseren vindt momenteel binnen het IKP continu plaats.

Fraude detecteren

Als laatste worden de constatering van incorrecte registraties in de BRP verstrekt aan de uitvoeringsinstanties. Zij gebruiken deze informatie om potentiële adres-gerelateerde fraude te detecteren. Deze terugkoppeling is nog niet geïmplementeerd in het IKP. Wel is er een eerste proef uitgevoerd met Belastingdienst en de SVB waar de terugkoppeling en de fraude detectie onderdeel vanuit maken.

Feedback fraude detectie

Om nog beter te kunnen analyseren en te selecteren zal in de toekomst ook de feedback loop voor fraude detectie worden geïmplementeerd. Wanneer deze feedback loop beschikbaar is met alle uitvoerders van regelingen, kan het IKP volledig tot volwasdom komen.

Monitoren van resultaten

De informatie welke in het IKP wordt verzameld wordt gebruikt voor het monitoren van de voortgang²¹.

²⁰ Desan applicatie

²¹ Zie paragraaf 3.8 Monitoring van resultaten

Bijlage bij paragraaf 3.6

Communicatie

Begin april 2015 is het Communicatieplan voor het project vastgesteld, als onderdeel van het projectplan. De communicatiestrategie gaat uit van de horizontale samenwerking tussen de deelnemers aan LAA: hun commitment staat voorop, dienstbaar zijn, er is geen onderlinge opdrachtrelatie.

Daarnaast voorzagt het plan de samenloop van ontwikkeling met directe uitvoering van adresonderzoek: al werkend treden steeds meer partijen toe en komen er andere technieken bij. Dat geeft onzekerheid onderweg, daardoor zullen het kennisniveau en de verwachtingen tijdens het project voortdurend uiteen blijven lopen, naast de onvermijdelijke verschillen in belangen.

Daarom is met de communicatiestrategie ingezet op veel maatwerk per deelnemer, met weinig centrale planning en middelen. Geen "uitrol" dus! Communiceren met de deelnemers zelf en via hun eigen media staat voorop. De persoonlijke communicatie draagt het proces, zoals door accountmanagers met gemeenten en BRP-gebruikers en in de bestuurlijke gremia voor de projectsturing. Het wekelijks inrichten van bel-rondes om persoonlijk contact te houden met gemeenten is een goed voorbeeld hiervan, of het overleg in werkgroepen met stakeholders. De eigen media van het project (magazine, mailings, Pleio, presentaties) ondersteunen al dit contact.

Het winnen van vertrouwen en behoud van commitment vraagt om voortdurende afstemming met de deelnemers. Voor elke uiting werd instemming vooraf gevraagd bij de betrokken partij. Ook is steeds gezocht naar het vormen en bewaken van gemeenschappelijke boodschappen, waar de (meeste) deelnemers achter staan. Consistent zijn en geloofwaardigheid behouden door wijzigingen zorgvuldig te presenteren zijn dan belangrijk. Net als actieve afstemming op de communicatie van de naaste omgeving, zoals de andere rijksbrede fraudeprojecten en verwante ICTU-projecten. Al met al een arbeidsintensieve aanpak. Maar gezien het feit dat het project steeds steun is blijven krijgen (dus communicatief geen teleurstellingen, maatschappelijke weerstanden of misverstanden heeft moeten opvangen), kunnen we constateren dat de communicatieve afstemming met partners kennelijk goed functioneert. In de risico-inventarisatie van het project zijn wel enkele van deze risico's onderkend, maar die hebben zich tot heden niet gemanifesteerd.

Het Actieplan Communicatie voorziet in diverse eigen media. Daarin zijn vooral belangrijk gebleken:

- de inzet van Pleio als kennisomgeving,
- het digitale LAA-Magazine met infographics als promotiekanaal,
- frequente mailings aan gemeenten als "werkkanaal",
- deelname aan diverse congressen voor het verstevigen van relaties,
- de organisatie van regionale informatiebijeenkomsten om nieuwe werkwijzen te introduceren,
- het gastgebruik van de eigen media van partners, met name de Betrouwbare Courant van project NBP, de congressen van de NVVB en eigen media van ICTU.
- interne project-communicatie met Nieuwsflits, teambuilding, presentaties en een kennisdomein op de I:schijf.

De inzet van communicatie heeft als gevolg gehad dat:

- Pleio-LAA kent 344 leden.
- Het magazine telt 831 abonnees.
- Er zijn 60 mailings digitaal verzonden en 5 per fysieke post.
- LAA presenteerde zich op 6 NVVB-congressen met gemiddeld 310 bezoekers en 2 WTI-dagen (tegenaan identiteitsfraude) met gemiddeld 110 bezoekers. Daarnaast organiseerde het project diverse eigen, regionale bijeenkomsten.
- LAA leverde kopij aan de Betrouwbare Courant van het project Naar Betrouwbare Persoonsgegevens, en de magazines iBestuur en Pulse.
- De projectpagina van LAA op de website ictu.nl kende 2.692 pagina-weergaven in 2015.

Uit de telefonische enquête bleek dat de relaties hierover neutraal tot positief oordelen, niemand negatief. Vooral de voorbeeldverhalen worden gewaardeerd en het persoonlijk contact met accountmanagers. De frequentie en begrijpelijkheid van mailings zijn goed.

Verbeterpunten volgens de respondenten zijn vooral het actief intern delen van de media van LAA, de integratie met andere (fraude-) projecten, de relatieve onbekendheid bij bestuurders en te weinig aandacht voor het burgerperspectief.

Andere onderdelen van het Actieplan bleken nog niet voldoende relevant. Een eigen basis-website kan nog wachten, al is een themapagina over adreskwaliteit op rijksoverheid.nl nu wel in aanbouw. Social media hebben we consequent gemonitord, maar niet actief hoeven inzetten. Voorzien was een "toolkit per stakeholder" maar de vorm daarvan is vrij gelaten. Hoe de afspraken worden bijgehouden is aan de relatie accountmanager/BRP-gebruiker. De inzet van ambassadeurs uit geledingen van de stakeholders

benutten we wel in het magazine met getuigenissen, maar (nog?) niet op voor hen externe podia.

Voorzien was met elke stakeholder een eigen communicatieprotocol op te stellen (met afspraken over terminologie, kerndoelen, kernboodschappen, wie-doet-wat bij incidenten of perscontact e.d.) maar dat werd in de praktijk als te bureaucratisch ervaren, binnen de telkens zeer snelle ontwikkelingen. Nu worden deze afspraken meer op persoonlijk niveau onderhouden door elke accountmanager. Met BZK is de rolverdeling wel nader ingevuld en die heeft zich in de praktijk ook bewezen, zoals in de ondersteuning van perscontact en voorbereiding van informatie aan de Tweede Kamer.

Het plan voorzag ook dat de Nederlandse burger in beeld zou komen. Als onderzoeksobject: rechten en plichten? Als doelgroep: preventie-voorlichting?

Het algemeen publiek werd geen communicatiedoelgroep bij de aanscherping van het projectplan. Wat overbleef was de taak gemeenten waar nodig te ondersteunen in hun contact met het publiek en dat gebeurt nu met de handreikingen die het project hen geeft. Uitleg geven over de correcte juridische basis onder het werk en over de herkomst van signalen voor adresonderzoek zijn daar een voorbeeld van.

Met een blik vooruit valt te verwachten dat de communicatie-aanpak op de volgende onderdelen bijgesteld zal moeten worden bij een vervolgproject.

- De begeleiding van batches nieuwe signalen met mailings wordt steeds arbeidsintensiever door het steeds fijnere maatwerk per portie signalen en per stakeholder, met steeds meer stakeholders, terwijl de daadwerkelijke beschikbaarheid van porties signalen vaak lang onzeker blijft. Dit werkproces moeten we beter stroomlijnen.
- Na verloop van tijd is de glans van het nieuwe eraf terwijl de aanpak nog niet overal geïnternaliseerd zal zijn. De voorlopers die nu nog bereid zijn om bijvoorbeeld ambassadeur voor binnengemeentelijke samenwerking te zijn, zullen die bereidheid gaandeweg verliezen. Dan valt een fase te verwachten van toch blijven betrekken, enthousiasmeren en kansen tonen. Die overgang van project naar lijn vergt eigen aandacht.
- Naarmate de aantallen adresbezoeken toenemen en de soort signalen sterker varieert stijgt ook de kans op kritische ontvangst in het publiek. Klachtvoorziening en publieksvoorlichting gaan belangrijker worden. Hoe hoger de hitrate, des te makkelijk zal dit zijn.

- Naarmate de werkwijzen overgaan van experimenteel-projectmatig naar structureel-in de lijn, zal ook de communicatie steeds dieper ingebed moeten raken binnen het primaire proces van de diverse stakeholders zelf. (Zoals verantwoord worden waar signalen op zijn gebaseerd en wat de dienst doet met de uitkomsten van adresonderzoek). Dat terrein is nog nauwelijks verkend nu, het zal nieuwe soorten afstemming vergen. Wanneer een BRP-gebruiker eigen signalen laat onderzoeken, dan zou die ook klaar moeten staan om (publieks) vragen daarover op te vangen. De huidige rol- en takverdeling in communicatie voorziet daar echter niet in.
- De afstemming op andere fraude-projecten van de rijksoverheid gaat toenemen in belang naarmate die meer naar buiten treden, al is het maar om te voorkomen dat ze elkaar beconcurreren in plaats van versterken in de strijd om schaarse aandacht. Maar zeker om als overheid zichtbaar consistent en daarmee geloofwaardig te opereren. Onderlangs wordt deze samenwerking reeds gezocht.

Dit is het rapport van het project Landelijke Aanpak Adreskwaliteit (LAA).

Het project wordt uitgevoerd door ICTU, in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Deze aanpak verzorgt de samenwerking tussen overheden met als doel de adreskwaliteit in de Basisregistratie Personen te verbeteren en adresgerelateerde fraude te bestrijden.

Projectleiding:

Sylvia Kuilboer

Marco van der Weele

Telefoon 070 - 26 00 202

www.ictu.nl/aanpakadreskwaliteit

De gegevens voor dit rapport werden afgesloten op 3 maart 2016.

ICTU-documentnummer: 2016/00012

